

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

Životní styl bezdomovců v Českých Budějovicích

Diplomová práce

Jméno autora: Bc. Inka Králová
Jméno vedoucího práce: Mgr. David Urban

17. 8. 2009

Lifestyle of the Homeless in České Budějovice

Diploma Thesis

There are just a negligible percentage of those individuals who have voluntarily chosen homelessness to become their lifestyle and are happy with such situation. In the rest of the population we can also find those who occurred in this unpleasant situation by the sweat of their own brows. However, there is still a great part of those who have not had too many chances to resist homelessness successfully.

The aim of this Diploma Thesis is, from the health and social angle, to identify the life style of the homeless people. The target group is homeless people aged 18 – 65, who are not drug addicted. The data have been collected in St. Paul's House and in various streets in the city of České Budějovice. In order to achieve the aim I have chosen the method of questioning and the technique of semi-controlled dialogue.

The executed investigation has given the hypotheses shown on page 130 - 131. These hypotheses can serve as the subject-matter for further investigation.

The life style of the homeless in České Budějovice is varied, and these people do not take homelessness their own life style. The most common cause of homelessness is disagreement between parents, even if the majority passed their childhood within the properly functioning family. In most of cases, the men are single, without a partner. Over a half of the homeless people in České Budějovice are healthy, and they regard health important. The majority of them do not use health services and they do not pay the health insurance. Over a half do not get financial means by means of their own work, which means that they either draw employment benefits, material shortage benefits, or they go begging. As against this, the majority is looking for a job, do occasional work or are registered unemployed at the job centre. The unemployed in St. Paul's House have their own meals and they keep to the regular drinking regime. People living outdoor eat of what they cadge or what they get from people in streets. In the category of those addicted it ensued that the dependence on cigarettes of the homeless is a more frequent phenomenon than on alcohol. Over a half of the homeless people in České Budějovice use the sanitary facility in St. Paul's House. People living outdoor do

their hygiene in the river, mostly. In their free time, over a half of the homeless go in for their jobs or seeking for a job. In the evening people attending St. Paul's House watch TV, and people living outdoor drink alcohol and relax. Over a half of the homeless have a regular daily routine. Most of the homeless is not concerned in what is happening around. Over a half of the homeless people do not anything about being homeless, they are unsatisfied with their life situation, they perceive it to be wrong, serious, and therefore to be changed. As for the values, they consider health the most important value, while the least important one for them is their own housing.

The primary idea of this Diploma Thesis is to make both lay and professional public acquainted, and help to increase awareness of the said problem. Nowadays, above all thanks to the world financial crisis, number of the homeless is increasing continually and, in general, homelessness is still given little attention, especially information applied and presented to the public are often incomplete and biased. Being sharply commercialized the mass public perceive the homeless people mostly in a negative way, which leads to the stigmatization and gradual removal of these people from the society. The public bequest of this Diploma Thesis is the pointing out that even among the homeless there are the people who try to go on and find the way out of this vicious circle. Do not suppose all these people to be the same and to appear in such a situation voluntarily. Let us give them a chance, perhaps just delimitating at least part of our space to think if there might be a chance to help them. Then, this Diploma Thesis would become a specifically realized and beneficial goal of the study so far.

Životní styl bezdomovců v Českých Budějovicích

Diplomová práce

Jednotlivců, kteří si bezdomovství zvolili dobrovolně za svůj životní styl a tato situace jim vyhovuje, je jen mizivé procento. Ve zbylé populaci lidí bez domova jsou také ti, kteří se do této nepříjemné situace dostali vlastním přičiněním. Ale je zde stále ještě velká část těch, kteří neměli příliš šancí se bezdomovství ubránit.

Cílem diplomové práce je zjistit ze zdravotního a sociálního hlediska životní styl lidí bez domova. Cílovou skupinu tvoří lidé bez domova ve věku 18 – 65 let, kteří nejsou drogově závislí. Data byla sbírána v Domě sv. Pavla a na různých ulicích města České Budějovice. Pro dosažení cíle jsem zvolila metodu dotazování, techniku polořízený rozhovor.

Z provedeného výzkumu vyplynuly hypotézy, které jsou uvedeny na straně 130 - 131. Tyto hypotézy mohou být námětem na další šetření.

Životní styl lidí bez domova v Českých Budějovicích je různorodý a bezdomovství tito lidé neberou jako svůj životní styl. Nejčastější příčinou bezdomovství je neshoda mezi rodiči, i když dětství většina prožila ve fungující rodině. Ve většině případech jsou muži svobodní a bez partnerky. Více než polovina lidí bez domova v Českých Budějovicích je zdravá a zdraví považují za důležité. Zdravotnické služby nevyužívá většina lidí bez domova a neplatí si zdravotní pojištění. Více než polovina nezískává peněžní prostředky vlastní prací, což znamená, že buď pobírá podporu v nezaměstnanosti, dávky hmotné nouze nebo žebrá. Oproti tomu většina shání práci, navštěvují příležitostné práce nebo jsou registrovaní na úřadě práce. Lidé využívající služby Domu sv. Pavla se stravují z vlastních potravin a dodržují pravidelný pitný režim. Lidé žijící venku se stravují z toho, co kde vyžebrají nebo dostanou od lidí. V kategorii závislosti vyplynulo, že závislost na cigaretách u lidí bez domova je častěji se vyskytujícím jevem než alkohol. Více než polovina lidí bez domova v Českých Budějovicích využívá sociální zařízení v Domě sv. Pavla. Lidé žijící venku většinou provádí hygienu v řece. Ve volném čase se více než polovina lidí bez domova věnuje zaměstnání nebo hledání zaměstnání. Večer nejčastěji lidé navštěvují Dům sv. Pavla

sledují televizi a lidé žijící venku pijí alkohol a odpočívají. Denní režim má více než polovina lidí bez domova pravidelný. O společenské dění nemá zájem většina lidí bez domova. Na životě bezdomovce se více než polovině lidí bez domova nelíbí nic, jsou s životní situací nespokojeni, vnímají ji velmi špatně, jako závažnou a proto by ji chtěli změnit. V oblasti hodnot jako nejvýznamnější hodnotu považují zdraví a jako nejméně významnou hodnotu vlastní bydlení.

Primární myšlenkou této diplomové práce je seznámit laickou i odbornou veřejnost a dopomoci zvýšení informovanosti o dané problematice. Dnes, především díky celosvětové finanční krizi, lidí bez domova stále přibývá a bezdomovství je všeobecně věnováno stále málo pozornosti, převážně informace věnované a prezentované veřejnosti jsou často neúplné a zkreslené. Masová veřejnost, silně komercializována, lidi bez domova vnímá ve většině případech negativně, což vede ke stigmatizaci a postupnému odstraňování těchto lidí ze společnosti. Veřejným odkazem této práce se má stát poukázání na to, že i mezi bezdomovci jsou lidé, kteří mají snahu jít dál a z tohoto bludného kruhu se dostat ven. Nemysleme si, že všichni jsou stejní a v této situaci dobrovolně. Dejme jim šanci, třeba jen tím, že vymezíme alespoň část našeho prostoru k zamyšlení, zda opravdu neexistuje nějaká šance, jak být nápomocní. Pak by se tato diplomová práce stala konkrétně realizovaným a přínosným cílem dosavadního studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Životní styl bezdomovců v Českých Budějovicích vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b) zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat mému vedoucímu práce Mgr. Davidovi Urbanovi za podnětné rady a čas, který věnoval odbornému vedení mé práce. Děkuji také všem lidem z Domu sv. Pavla a lidem žijícím na ulici za čas, který mi věnovali a za příjemné prostředí během mého výzkumu. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za zázemí, trpělivost a podporu, kterou mi věnovali během mého studia.

Obsah

Úvod	10
1. Současný stav.....	11
1.1 Definice bezdomovství.....	11
1.1.1 Definice bezdomovství z právního hlediska	11
1.1.2 Definice bezdomovství dle FEANTSA.....	11
1.1.2 Definice bezdomovství z hlediska psychosociálního.....	12
1.2 Formy bezdomovství.....	13
1.2.1 Zjevné bezdomovství	13
1.2.2 Skryté bezdomovství	13
1.2.3 Potencionální bezdomovství	14
1.3 Příčiny bezdomovství.....	14
1.3.1 Objektivní faktory	15
1.3.2 Subjektivní faktory	15
1.3.3 Ostatní faktory	16
1.3.4 Příčiny bezdomovství u mužů.....	17
1.4 Sociální struktura bezdomovecké populace	17
1.4.1 Věková struktura	18
1.4.2 Rodinný stav.....	18
1.4.3 Vzdělání	18
1.5 Důsledky bezdomovství	19
1.5.1 Nejčastější problémy.....	19
1.5.2 Bydlení	20
1.5.3 Zaměstnání.....	22
1.5.4 Sociální dávky	23
1.5.5 Rodina	23
1.5.6 Zdraví.....	24
1.5.7 Alkoholismus	26
1.6 Odhadovaný počet lidí bez domova v Českých Budějovicích	27
1.6.1 Zdroje pro získávání informací o počtech lidí bez domova	29
1.7 Životní styl	30
1.7.1 Vymezení pojmu životní styl.....	30
1.7.2 Životní styl lidí bez domova	31
1.8. Pomoc lidem bez domova v České republice.....	37
1.9 Pomoc mužům bez domova v Českých Budějovicích.....	37
1.9.1 Dům sv. Pavla v Českých Budějovicích	37
1.9.2 Ošacovací středisko (Český červený kříž, oblastní spolek České Budějovice)	
.....	40
1.9.3 Tolerance České Budějovice	40
1.10 Problém bezdomovství v Českých Budějovicích z pohledu samosprávy	40
2. Cíle práce a hypotézy	42
2.1 Cíl práce	42
2.2 Hypotézy	42
3. Metodika	43
3.1 Způsob řešení problému	43

3.1.1	<i>Kasuistika</i>	43
3.1.2	<i>Polořízený rozhovor</i>	43
3.2	<i>Charakteristika výzkumného souboru</i>	44
4.	Výsledky výzkumu	45
4.1	Kasuistiky	45
4.2	Analýza kazuistik	68
4.2.1	<i>Osobní údaje</i>	68
4.2.2	<i>Vzdělání</i>	69
4.2.3	<i>Rodina</i>	70
4.2.4	<i>Prvotní příčina bezdomovství</i>	74
4.2.5	<i>Doba bez vlastního bydlení</i>	75
4.2.6	<i>Zdravotní stav</i>	76
4.2.7	<i>Zaměstnání a finanční podmínky</i>	81
4.2.8	<i>Stravování</i>	86
4.2.9	<i>Závislosti</i>	88
4.2.10	<i>Hygienické podmínky</i>	92
4.2.11	<i>Denní režim, volný čas</i>	94
4.2.13	<i>Zájem o společenské dění</i>	99
4.2.14	<i>Ostatní mezilidské vztahy</i>	100
4.2.15	<i>Životní situace</i>	103
4.2.16	<i>Budoucnost</i>	109
4.2.17	<i>Hodnotový systém</i>	111
5.	Diskuze	117
5.1	<i>Diskuze k použitým technikám</i>	117
5.2	<i>Diskuze k výzkumné části</i>	118
6.	Závěr	132
7.	Seznam použitých zdrojů	135
8.	Klíčová slova	143
9.	Přílohy	144

Úvod

Bezdomovství a bezdomovec vstoupili v České republice do povědomí na počátku 90 let minulého století převážně po politických a ekonomických změnách. O bezdomovství se všeobecně ví stále málo, převážně informace veřejnosti jsou často neúplné a zkreslené. Veřejnost lidi bez domova vnímá ve většině případech negativně, což vede ke stigmatizaci. Měli bychom si uvědomit, že každý z nás se může dostat do této tíživé životní situace, kdy během chvíle ztratí vše, co má, a najednou si musí zvykat na úplně jiný život. Pravděpodobně nikdo z nás, který to nezažil, si nedokáže představit, co tito lidé prožívají, když se nemají kam vrátit a v jakých podmínkách někdy musí žít. Vždyť největším problémem, který člověk bez domova řeší každý den, je, kde najít místo pro spaní. Tito lidé nemají domov, znamená to, že buď nemají vůbec kam složit hlavu nebo využívají služeb azylových domů, vyhledávají opuštěné domy, parky apod. Nemají rodinné zázemí, nemají nikoho, kdo by je podepřel, kdo by jim pomohl. Mnozí z nich trpí velkou osamělostí.

Ve své práci, která nese název Životní styl bezdomovců v Českých Budějovicích, se v teoretické části věnuji formám bezdomovství, příčinám, sociální struktuře bezdomovství, důsledkům bezdomovství, životnímu stylu lidí bez domova a pomoci mužům bez domova v Českých Budějovicích. Vše je využito v praktické části, kde je věnována pozornost samotnému životnímu stylu mužů bez domova. Práce je koncipována na osobní údaje, vzdělání, rodinu, prvotní příčiny bezdomovství, zdravotní stav, finanční podmínky, stravování, závislosti, hygienické podmínky, denní režim, volný čas, zájem o společenské dění, mezilidské vztahy, hodnotový systém a také jsem se zaměřila na samotnou životní situaci, jak je vnímána ji mi samotnými.

Toto téma jsme si zvolila především díky jeho lákavosti a zainteresování do problému. Chtěla jsem si vyzkoušet práci s těmito lidmi a do hloubky poznat životní styl lidí bez domova. Tato práce si klade za cíl zjistit životní styl lidí bez domova ze zdravotně sociálního hlediska.

1. Současný stav

1.1 Definice bezdomovství

Pojmy bezdomovství a bezdomovec v ČR vstoupily do obecného povědomí na počátku devadesátých let 20. století, v souvislosti se změnou politického režimu v naší zemi. Lidé bez domova se začali vyskytovat v ulicích větších měst **(51)**.

Pojem bezdomovství není zcela vymezen a v různých odborných dokumentech můžeme najít různé definice.

1.1.1 Definice bezdomovství z právního hlediska

Označení „bezdomovci“ v České republice ze zákona neexistuje. V mezinárodním právu se pojmem bezdomovec (homeless) označuje cizinec, žijící na našem území bez povolení úřadů a bez státní příslušnosti. Podle českého právního řádu jde o osobu bez státního občanství (stateless) **(10)**.

Jde o osobu, která nemá vlastní domov, nenajímá si ho, nebo nežije v takovém obydlí u osoby důvěrně blízké, či tento domov nemůže, nebo z vážných důvodů nechce užívat a nebo takový domov užívá protiprávně. Domov v této definici je chápán obecně jako místo, kam jeho uživatel může ze zákona jinému člověku zakázat, nebo umožnit přístup **(9)**.

Podle zákona jde o osoby ohrožené sociálním vyloučením a státem zajišťovanou péčí jako o „osoby bez přístřeší“, vymezuje to zákon o pomoci v hmotné nouzi 111/2006 Sb. a zákon o sociálních službách 108/2006 Sb.

1.1.2 Definice bezdomovství dle FEANTSA

Organizace FEANTSA (Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci) vypracovala jednoduchou a zřetelnou definici pro státy Evropské unie. Podle této definice se mezi tuto skupinu mohou počítat lidé, kteří se ocitnou bez přístřeší, bez bytu, bydlí v nejistých podmínkách či bydlí v nepřiměřených podmínkách. Obecné rozdělení těchto lidí do čtyř skupin: **(31)**

Stav bez přístřeší (Rooflessness): Patří sem lidé, kteří mají chaotický životní styl nebo lidé s neuspořádanými životními poměry, žijící přímo na ulicích nebo v nádražních budovách, bez jistého zázemí domova. Patří mezi nejviditelnější formu bezdomovství.

Stav bez bytu (Houselessness): Do této skupiny patří lidé, kteří využívají nouzového ubytování v různých institucích např. azylové domy a z tohoto důvodu může docházet k označení určitých jedinců za bezdomovce. K označení dochází z nedostatku vhodné podpory, která by vedla k sociální reintegraci, ale také z důvodu neexistence či nefunkčnosti společenských vazeb.

Bydlení v nejistých podmínkách (Living in insecure accomodation): Lze sem zařadit lidi, kteří žijí v samostatných domácnostech či u svých přátel, ale nemají zde trvalé bydliště. Do této kategorie patří také lidi, kteří jsou okolnostmi donuceni bydlet společně s jinými lidmi v nevyhovujících podmínkách, a lidi bezprostředně ohrožené fyzickým nebo psychickým násilím.

Bydlení v nepřiměřených podmínkách (Living in inadequate accomodation): Do této skupiny patří lidé, kteří žijí v prostředí, které je hygienicky nezpůsobilé i z důvodu velkého počtu spolubydlících nebo lidé, kteří žijí v karavanech nebo na lodích **(31)**.

1.1.2 Definice bezdomovství z hlediska psychosociálního

Vágnerová uvádí, že z psychosociálního hlediska jde o určitý způsob života. Bezdomovství je výsledkem generalizovaného psychosociálního selhání, které je spojené se ztrátou mnoha běžných rolí. Tímto způsobem selhávají v mnoha případech lidé s dysfunkční osobností, negativními návyky a s nedostatečnými kompetencemi. Autorka uvádí, že bezdomovství je nejčastěji výsledkem procesu postupného sociálního propadu a rezignace těchto lidí **(58)**.

Bezdomovec je člověk bez trvalého bydliště nebo bez přístřeší, který má trvalé bydliště, ale nemůže jej nebo nechce z nějakého důvodu užívat. Tito lidé ve většině případech nemají zaměstnání a rodinu, kterou ztratily z důvodu narušených vztahů.

Jedná se o člověka, který ke společnosti nesdílí téměř žádné vazby a v důsledku toho zůstává na okraji společnosti **(58)**.

1.2 Formy bezdomovství

Populaci bezdomovců lze rozdělit do tří skupin.

1.2.1 Zjevné bezdomovství

Tato skupina bezdomovců je nejviditelnější. Lidé spadající do této kategorie jsou jedinci žijící přímo na ulici, přespávající na nádražích, parovodech, parcích a jiných podobných prostranstvích, využívající služby nízkoprahových denních center, azylových domů **(8)**. Někteří ale dávají přednost nejistému životu na ulici za cenu svobody. Odmítají pomoc z několika důvodů např. nechtějí být na nikom závislí, domnívají se, že dokážou svou životní situaci změnit sami. Zjevní bezdomovci jsou nejvíce vnímáni laickou veřejností z důvodu, že jsou velmi nápadní. Lidé je poznávají na první pohled podle zanedbaného zevnějšku, znečištěného oděvu a podle jejich počínání (žebření, sbírání nedopalků cigaret atd.) Z těchto důvodů si veřejnost vytváří mylnou představu o bezdomovství a celý tento závažný jev se zjednodušuje **(51)**.

Tito lidé jsou nezaměstnaní, ztrácejí vazby se svými rodinami, příbuznými. Jejich situace je spojena s nedostatkem finančních prostředků. Readaptace těchto osob je dlouhá a nejistá **(32)**.

1.2.2 Skryté bezdomovství

Tuto skupinu reprezentují jedinci bez přístřeší, kteří z nejrůznějších důvodů nevyhledávají veřejné a charitativní služby poskytující přístřeší, které by jim mohli s jejich tíživou sociální situací pomoci. Počet těchto osob může být vyšší hlavně v regionech, kde nabídka služeb je nedostačující **(32)**. Tito lidé svůj životní styl tají a své problémy se snaží skrývat. Dbají o svůj vzhled. Často mění místo pobytu, nezdržují se delší dobu na jednom místě **(51)**.

Skrytí bezdomovci opovrhují zjevnými bezdomovci a distancují se od nich. Tito lidé v teplých měsících bydlí ve squatech, sklepích, domech určených k demolici, ve starých automobilech, stanech a jiných obydlích. V podzimních a zimních měsících tato obydlí opouštějí a hledají pomoc a ubytování v azylových domech, kde obvykle nacházejí pomoc bezdomovci zjevní. Přesné počty těchto lidí nejsou známy, autoři se domnívají, že skrytí bezdomovci tvoří mnohem větší skupiny než zjevní bezdomovci (32).

1.2.3 Potencionální bezdomovství

Do této skupiny patří lidé, kterým bezdomovství hrozí. Jedná o skupinu lidí, kteří žijí na hranici životního minima chudoby. Vzhledem k trvalým příjmům jsou pro ně jejich náklady na bydlení neúnosné a jsou v ohrožení, že si své bydlení nebudou moci udržet (56). Rozhodujícím faktorem pro to, aby byl naplněn osud potenciálního bezdomovce, je neschopnost vypořádat se s obtížnými životními situacemi. Často totiž lidé nejsou ani tak ohroženi samotnou situací jako spíše nedostatkem vůle, schopností, zázemí a prostředků k hledání východiska z problému. Zahrnují se sem také lidé, kteří mají ve svém blízkém okolí narušené rodinné a sociální vztahy. Patří sem např.: ženy, které jsou vystavovány riziku domácího násilí, lidé žijící v podnájmu, rozvedení, nezaměstnaní, ale také mladí lidé, kteří byli v ústavní výchově a nemají možnost návratu do rodiny, lidé propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, z psychiatrické léčebny, závislí na návykových látkách a další. Potřeby potenciálních bezdomovců jsou úřadům buď zcela neznámé, nebo známe jen částečně (61).

1.3 Příčiny bezdomovství

S fenoménem bezdomovostí je spjata řada objektivních a subjektivních faktorů. Tyto faktory lze posuzovat z několika stran.

1.3.1 Objektivní faktory

Nebo-li faktory vnější, jsou především ovlivnitelné sociální politikou státu, zákonodárstvím. Mezi tyto faktory patří např.: vysoká míra nezaměstnanosti, chudoba, finanční nedostupnost bydlení, nedostatečné zabezpečení ve stáří a nemoci, diskriminace příslušníků etnických minorit, změny ve struktuře rodin, nedostatečné zabezpečení podporovaného bydlení pro sociálně slabé a pro občany opouštějící ústavní zařízení a osoby se zdravotním postižením **(49)**.

1.3.2 Subjektivní faktory

Nebo-li faktory vnitřní, jsou ovlivnitelné jednotlivci, rodinami, ale i společenskými skupinami **(5)**. Souvisejí s osobním životem jedince, jeho věkem, osobnostními rysy, schopnostmi, charakterem, stupněm socializace, vzděláním, zdravotním stavem apod. **(43)**.

Subjektivní faktory lze dělit na:

Materiální: ztráta bydlení, nejisté bydlení, nízký příjem, ztráta zaměstnání, zadluženost, tragická událost ve smyslu ztráty majetku.

Vztahové: nefunkční rodina, manželské konflikty, narušené vztahy mezi partnery, mezi rodiči a dětmi, mezi sourozenci, diskriminace žen, násilí v rodině, sexuální zneužívání a znásilnění, psychické týrání, rozvod, rozpad rodiny

Osobní: tělesná či duševní choroba, poruchy osobnosti, závislost na alkoholu či toxikománie, patologické hráčství, sociální nezralost

Institucionální: propuštění jedince z dětského domova, výchovného ústavu, z vězení **(5, 43)**.

Uvedené faktory se vzájemně ovlivňují, různě se v průběhu času mění. Rozhodně je však nelze od sebe striktně oddělovat. Objektivní faktory ovlivňují formu bezdomovství, subjektivní ovlivňují šanci jedince **(32)**.

1.3.3 Ostatní faktory

Králová uvádí i další faktory, které nazývá spouštěcí mechanismy. V praxi se opakuje několik typických situací a jejich kombinace: partnerské problémy (rozpad partnerství, domácí násilí), vztahové problémy v rodině (mladí – útěk z rodiny), úmrtí partnera nebo rodičů (zejména senioři, mladiství), ztráta zaměstnání, znevýhodnění na trhu práce (vysoký věk, nedostatečné vzdělání, pohlaví, záznam v rejstříku trestů), neschopnost plnit podmínky spojené s užíváním bytu (dluh na nájemném, nezákonná výměna či prodej bytu, ztráta možnosti užívat byt (rozvod, majitelé se snaží zbavit nájemníka), výstup z ústavního zařízení (dětské domovy, diagnostické ústavy, ústavy sociální péče, léčebny, výchovné ústavy), návrat z výkonu trestu odnětí svobody (narušení rodinných vazeb, znevýhodnění na trhu práce, špatná finanční situace), migrace do většího města (představa snadného získání zaměstnání) nekonvenční způsob života jako řešení problému (tuláctví, sezónní práce), různé druhy závislosti **(40)**.

Hála uvádí, že mezi časté příčiny bezdomovství patří propuštění chronicky duševně nemocných z psychiatrických zařízení v důsledku úsporných opatření, nezaměstnanost, bída, narušené sociální vztahy, bezdomovství z vlastního rozhodnutí: útěk z rodiny, odmítnutí autority, hledání svobody, respektu, uznání **(23)**.

Oproti tomu Jandourek uvádí, že určitou část bezdomovců tvoří psychiatrickí pacienti nebo osoby závislé na alkoholu a drogách, ale velká část se do této skupin dostala z nejrůznějších osobních příčin **(34)**.

Jednou z příčin bezdomovství může být i určitá hrdost – než se kohokoliv doprošovat (rodičů, dětí nebo třeba sociálních pracovníků) - je lépe jít na ulici. Roli může hrát i určitá výchovná tvrdost, kdy rodiče řeknou svým dětem, které se např. dostaly do vězení: „Až se naučíš slušně chovat, můžeš přijít domů.“ Mohou to být i případy dívek, kdy rodiče vyženou dceru z bytu, při zjištění jejího otěhotnění **(54)**.

Nejčastěji zjišťovanou příčinou bezdomovství však bývá ztráta zaměstnání (23 %). Člověk, který ztratí práci, často bez vlastního zavinění, začne pochybovat o svých schopnostech a ztrácí sebeúctu. Společně s nedostatkem financí a problémy se sehnáním

nového místa se situace komplikuje a často vede k negativním změnám v jeho osobnosti a následně i v životním stylu. S určitou nestabilitou osobnosti v náročné životní situaci souvisejí neshody v partnerském životě a následný rozvod nebo rozchod s partnerem, partnerkou, (20 %), odchod z rodiny (11 %), výkon trestu (5 %), špatné hospodaření (3 %), výstup z ústavního zařízení (2 %). Jiné příčiny tvoří 29 %, a pouze u 7 % bezdomovců má jít o dobrovolné rozhodnutí (ovšem i zde je třeba vzít v úvahu jejich psychický stav a další okolnosti) (54, 25).

1.3.4 Příčiny bezdomovství u mužů

Muži svou životní situaci méně skrývají než ženy. Většina mužů na své bezdomovství upozorňuje okolí, pohledy veřejnosti pro ně nejsou tolik traumatizující. Je pro ně i přirozenější vyhledávání nabízených služeb.

Mezi vyvolávající faktory bezdomovství u mužů patří nejčastěji materiální faktory (ztráta zaměstnání, bydlení, nedostatečné příjmy) a osobní faktory (různé závislosti, nemoc, stáří). Muži bývají ve většině případech svobodní, než rozvedení nebo ženatí (32).

Ti, kteří jsou na ulicích, ve většině případech nemají motivaci a chuť pracovat. Objevuje se u nich nespolehlivost, neochota změnit svůj život. Cítí křivdu a po krátké době života na ulici jsou zatrpklí vůči všemu a všem (43).

Ztráta zaměstnání v souběhu s vážnou nemocí, úrazem nebo problémy v partnerských a rodinných vztazích dokáže dovést na ulici kohokoliv, jak člověka se sníženými sociálními schopnostmi a dovednostmi, tak ale i člověka ekonomicky zajištěného a plně integrovaného do společnosti (5).

1.4 Sociální struktura bezdomovecké populace

Bližší informace o sociální struktuře bezdomovců v České republice jsou téměř nedostupné. Sociologické údaje o bezdomovecké populaci v České republice jsou následující dle autorů.

1.4.1 Věková struktura

Dle údajů z výzkumu je věková struktura lidí bez domova následující: 4 % bezdomovců jsou ve věku 0-18 let, 9 % ve věku 18-25 let, 19 % ve věku 25-40 let, 28 % ve věku 40-50 let, 25 % ve věku 50-62 let a 15 % bezdomovců jsou starší 62 let **(26)**.

Průdková uvádí, že většina lidí bez domova je v produktivním věku. Souvisí to s tím, že většina lidí bez domova umírá předčasně a dále to souvisí také s nabídkou služeb určenou seniorům **(51)**.

Hradečtí uvádějí, že lidé bez domova jsou v České republice staršího věku než v Evropské unii, kde jsou mladšího věku. Nicméně pyramida věku bezdomovců se neustále modifikuje **(32)**.

1.4.2 Rodinný stav

Do manželství nikdy nevstoupila téměř polovina lidí bez domova, nejčastěji jsou to muži s psychiatrickou diagnózou nebo poruchou osobnosti. Okolo 40% lidí bez domova jsou rozvedení. Ovdovělí a ženatí jsou v menším počtu. Přesná čísla nejsou známa **(51)**.

1.4.2.1 Rozvedení muži

Je mnoho důvodů, proč se rozvedení muži stávají bezdomovci. Někteří žili už v manželství rizikovým způsobem života (alkohol, patologické hráčství), někteří žili spořádaným životem, ale bohužel i tak se jejich manželství rozpadlo. Někteří muži při opuštění domova přenechávají vše manželce a odchází jen s taškou v ruce. V soudním procesu většina rozvádějících mužů přichází o byt i děti a tím se dostávají do těžké životní situace **(51)**.

1.4.3 Vzdělání

Lidé bez domova mají různý stupeň vzdělání i různou kvalifikaci. Mezi lidmi bez domova jsou lidé se základním vzděláním, ale také s vysokoškolským vzděláním.

Štěchová uvádí, že 34 % bezdomovců je vyučeno, 30 % má základní vzdělání, 7 % středoškolské s maturitou, 6 % středoškolské bez maturity, 1 % vyšší než středoškolské vzdělání, 1 % nedokončené základní vzdělání. U 21 % nebylo vzdělání zjištěno (54).

1.5 Důsledky bezdomovství

V této kapitole jsou zahrnuty nejčastější problémy lidí bez domova, jako je ztráta dokladů, bydlení, sociální dávky, rodina a zdraví.

1.5.1 Nejčastější problémy

Největším problémem, který člověk bez domova řeší každý den je, kde najít místo pro spaní. Tito lidé nemají domov, znamená to, že buď nemají vůbec kam složit hlavu nebo využívají služeb azylových domů, vyhledávají opuštěné domy, parky apod. Nemají rodinné zázemí, nemají nikoho, kdo by je podepřel, kdo by jim pomohl. Mnozí z nich trpí velkou osamělostí. V zimním období je časté, že člověk bez domova záměrně spáchá trestný čin, aby byl před mrazy a nevlídným počasím ukryt (25).

Ztráta dokladů je také velkou obtíží, která předznamenává nemožnost najít si zaměstnání a tím spojené odpovídající bydlení. Člověk bez domova většinou bez pomoci někoho druhého není schopen obnovy dokladů. Častým jevem u těchto lidí je chorobná obava z jednání před úřady a institucemi, spojená s arogancí a pohrdáním některých úředníků (26).

Člověk bez dokladů nenalezne korektní zaměstnání, nemůže pobírat sociální dávky, podporu v nezaměstnanosti atd. Dostat se ze sociálního dna je velmi složité. Když chce člověk začít chodit do zaměstnání, potřebuje bydlení. Když chce začít bydlet, potřebuje finance, které ale nemá, dokud si nenajde zaměstnání atd. Lidé bez domova se často stávají obětí kriminality, sami svádí každodenní boj o přežití (43).

1.5.2 Bydlení

Mnoho lidí žije v nejistých a zanedbatelných podmínkách. Jsou to lidé bez domova, bez možnosti se někde ubytovat, lidé v podnájmech, lidé s fiktivním stálým bydlištěm, lidé bydlící v neadekvátních bytech různého charakteru, lidé bydlící u přátel, v polorozpadlých domech, kontejnerech, stanech, squatech. Lidé bez domova musí často improvizovat, aby našli alespoň tato nepřijatelná bydlení **(38)**. Jde o lidi, kteří své bydlení ztratili i přes zákonnou ochranu a ztrátu bydlení nedokázali cíleně řešit. Když je hovořeno o zákonné ochraně bydlení, je třeba zdůraznit, kdy ochrana nájmu ztrácí svou účinnost (viz. příloha 1) **(32)**.

Ztráta domova úzce souvisí se ztrátou sociálních vazeb, člověk je odsunut na okraj společnosti. Je důležité si uvědomit, že k tomu, aby člověk měl domov, nestačí jen vlastnit byt. Domov je třeba tvořit zodpovědností a lidmi **(43)**.

Domov pro člověka znamená víc, než jen střechu nad hlavou, útočiště, či jen přebývání určené k noclehu. Pro většinu z nás znamená štěstí, oporu, pozornost či místo spokojeného života. Být bez domova je něco hlubšího a bolestnějšího, než být bez střechy nad hlavou. Není to pouze ztráta materiální. Být bez domova, nemít kam jít, nemít se komu svěřit se svými starostmi, trápením a bolestí, znamená samotu, tíži izolace a bolest vyloučení, vedoucí k zoufalství a sebestrukci **(32)**.

1.5.2.1 Nejčastější formy bydlení

Ubytovny: Pro zdravého a schopného člověka jsou ubytovny dobré řešení. Jedná se pouze o přechodné řešení, ale je i možnost dlouhodobého ubytování. Ubytovny zaručují základní hygienické podmínky a dále také teplo. Pro někoho mohou být mezistupněm před získáním podnájmu či vlastního bytu, pro někoho mohou být posledním záchytným bodem před společenským úpadkem **(32)**. Ubytovny většinou vyžadují poplatky, které jsou pro mnohé z nich příliš vysoké. Člověk bez domova si ubytovnu může dovolit jen tehdy, když má stálý příjem např. starobní či invalidní důchod, zaměstnání či dlouhodobou brigádu. Poplatky za ubytovny se pohybují v různých cenových stupních.(viz.příloha 2) **(6)**.

Holobyt: Termínem holobyt se rozumí forma náhradního ubytování pro vystěhované neplatiče nájemného. Ve většině jsou obce majitelé těchto bytových domů. Soukromé subjekty, které se rozhodnou postavit pro své neplatiče holobyty, je velmi malé množství (37).

Pokud člověk neplatí dlouhodobě nájem dostává se do tzv. holobytu. Neplacení nájmu je z mnoha důvodů jako jsou: neschopnost obhospodařovat rodinný rozpočet, závislost na alkoholu, výherních automatech, rodinná krize, nemoc, zdravotní postižení nebo také nízká inteligence členů rodiny. Bydlení v holobytech je v podstatě skrytým bezdomovstvím. Holobyt je dočasným řešením. Průměrná délka bydlení nelze odhadnout, závisí to na kvalitě sociální práce a zájmu obce (32).

Podnájem: Tato forma bydlení je v dnešní době velmi nákladná. Ve většině případech je podnájem využíván nejčastěji jako přechodná forma bydlení do doby, než si budou moci koupit vlastní byt. Tato forma je využívána partnerskými a manželskými páry, rodinami apod. Tyto osoby zpravidla netrpí žádnou hmotnou nouzí. Tato forma bydlení se může také stát pro rodiny v krizi dočasnou formou řešení. Bydlení v podnájmu je do určité míry chráněno Občanským zákoníkem, ale i přesto tato forma bydlení zůstává nejistá z důvodu ekonomického hlediska (32).

Příležitostné bydlení: Bydlení u příbuzných, přátel nebo známých se řadí do kategorie nejistého bydlení, z důvodu že bývá založeno pouze na ústní dohodě. Tuto formu bydlení využívají častěji ženy a dívky jako únik před zjevným bezdomovstvím. Příležitostné bydlení je v lepším případě potenciálním, v horším případě skrytým bezdomovstvím (32).

Dočasné nezákonné bydlení „squat“: Bydlení ve „squatu“ je bydlení ve špatných podmínkách v domě nebo bytě neobsazeném nájemníky. Tato forma bydlení může být řešením v obtížné situaci, obecně je nežádoucím jevem. Bydlení ve „squatu“ je vždy nejistým, dočasným a extrémně špatným bydlením ukrývajícím jednoznačné bezdomovství (32).

1.5.3 Zaměstnání

Zaměstnání je důležitá role pro udržení sebeúcty, a to dokonce i tehdy, když je pracovní náplň nezajímavá a odehrává se v nepříjemném prostředí. Zaměstnání má také významný vliv na psychický stav jedince a tvoří jeho každodenní rytmus činností **(21)**.

Ztráta zaměstnání je pro většinu lidí extrémní emocionální zátěž. Dlouhodobá nezaměstnanost narušuje lidskou psychiku, a to v oblasti intelektové, citové i v oblasti vůle. Dochází k sociální izolovanosti, uzavírání se do sebe a úbytku sociálních kontaktů **(16)**.

Po určité době nezaměstnaný člověk ztrácí mnohé dovednosti a schopnosti z důvodu, že je nevyužívá. Nejedná se jenom o profesní dovednosti nebo odbornou kvalifikaci, ale o celkové odvykání si od běžných aktivit zaměstnaných **(45)**.

Problémem bezdomovců je, že i když mají reálné trvalé bydliště, tak se často zdržují mimo toto místo. Jako uchazeč o zaměstnání se může zaregistrovat jen na úřadu práce příslušného podle trvalého bydliště, splňuje-li další podmínky. Většina tyto podmínky nesplňuje. Někteří mají strach z úřadů a úředníků, další si nedovedou bez cizí pomoci uspořádat své záležitosti **(32)**. Tito lidé ztrácí všechny možnosti, které úřad práce nabízí. Nezáskají právo na podporu v nezaměstnanosti a podporu při rekvalifikaci. Z tohoto důvodu pak přijímají příležitostné práce, v lepším případě formou dohody o provedení práce, častěji však nelegálně, bez jakékoliv dohody **(29)**.

Zaměstnavatelé v některých případech zneužívají jejich situace. Neuzavírají s nimi pracovní smlouvy a dávají jim minimální plat **(46)**. Často pracují jen za stravu a ubytování nebo od zaměstnavatele za několikadenní namáhavou práci obdrží pár korun. Zdravotní a sociální pojištění u těchto lidí jde stranou, což předznamenává nezajištěné stáří a nemoc **(51)**.

Buchtová a spol. se ve svém výzkumu na téma Kvalita života dlouhodobě nezaměstnaných zaměřila na bezdomovce a jejich nejdůležitější hodnoty a spokojenost s nimi. Výzkum byl proveden pomocí metody SEIQol. Životní téma práce bylo uváděno jako druhé v pořadí. Pod tímto tématem lidé bez domova nejčastěji uvedli touhu nalézt stálé zaměstnání. Současně k tomu uvedli, že by práci opravdu chtěli, ale uvědomují si,

že kvůli statusu bezdomovce nemají dobré vyhlídky na získání zaměstnání. Pro nadpoloviční většinu dotázaných práce není životním tématem, protože jim vyhovuje život na pokraji zákona a s tím souvisí i způsob zaopatřování prostředků k životu (15).

1.5.4 Sociální dávky

V rozhodování o přiznání sociální dávky mohou nastat dvě překážky. Je to překážka na straně systému sociálního zabezpečení a překážka na straně bezdomovce. V prvním případě se jedná především o složitý proces při žádání o finanční pomoc. Formuláře jsou pro některé lidi složité a většině případech vyhledávají pomoc druhé osoby. Jedná se především o složitou administrativu, která se pro bezdomovce může stát překážkou naprosto nepřekonatelnou. Tito lidé mají ve většině případech negativní zkušenost s úřady a další kontakt s těmito institucemi již nechtějí vyhledávat. Takový člověk se cítí stigmatizován a nechce se dále se svým problémem svěřovat dalším osobám. U překážky na straně bezdomovců se hlavně jedná o nevědomost těchto lidí o systému sociálního zabezpečení. Komplikace jsou spojené s nízkou komunikativní úrovní bezdomovců, nesoběstačnost ve vyřízení si žádosti o dávky bez pomoci druhé osoby, rezignace na situace, kdy pro ně dávky nepředstavují žádnou pomoc a již zmíněné trvalé bydliště v jiném místě, než se zdržuje (56).

Někteří lidé si neuvědomují, že mají nárok pobírat dávky, které jim pomohou plnit alespoň základní potřeby. Jiní si o sociální dávky ani nezažádají, protože se domnívají, že jim nepomohou vyřešit jejich ekonomickou či celkovou sociální situaci (32).

1.5.5 Rodina

Z hlediska fenoménu bezdomovství je největšímu riziku bezdomovství vystavena osoba osamělá, izolovaná, která rodinu opustila či byla rodinou opuštěna. Také rodině jednorodičovské hrozí rychlé upadnutí do bezdomovství. Nelze jednoznačně tvrdit, že každá riziková rodina vytváří stereotypně rozpad rodiny a její nefunkčnost. Podle určitých výzkumů je možno diagnostikovat, že rodiny s problémem

jakékoli tenze, s nepřátelskou interakcí a s narušenou funkčností patří k těm rodinám, jejichž členové jsou často v nebezpečí upadnout do fenoménu bezdomovství (32).

Le Rouzic uvádí, že většina bezdomovců pochází z hospodářsky a sociálně slabého nebo deprimovaného prostředí. Někteří vyrostli v institucionálním zařízení. Většinou neudrží styky s rodiči ani se sourozenci. Ve většině případech jsou tito lidé zeměpisně i emocionálně vzdáleni od svých rodin - od rodičů i od bývalých partnerů i od dětí. Bezdomovci jsou často relativně izolovaní a mají jen omezenou síť příbuzných a přátel (44).

Buchtová a spol. se ve svém výzkumu na téma Kvalita života dlouhodobě nezaměstnaných zaměřili na bezdomovce a jejich nejdůležitější hodnoty a spokojenost s nimi. Výzkum byl proveden pomocí metody SEIQol. Rodina byla uváděna lidmi bez domova až čtvrtá v pořadí z pěti životních témat. Nejčastěji uvedli pod rodinou touhu fungující rodinu nebo touhu po návratu partnera, který je opustil pro nadměrné požívání alkoholu, trestnou činnost. Někteří lidé bez domova po změně současného stavu netouží. Nejvíce si cení svobody (15).

1.5.6 Zdraví

Zdravotní stav populace bezdomovců představuje závažný sociální a veřejně-politický problém. Zdravotní stav těchto lidí je výrazně horší než zdravotní stav bydlící populace. Špatný zdravotní stav bezdomovců ukazuje na významné determinanty bydlení (a mnohých dalších), které jsou u bezdomovců extrémním způsobem oproti bydlící populaci změněny (2).

Heczkovi uvádí, že skoro 90 % českých bezdomovců trpí nějakou chorobou či postižením (Getsemany). Oproti tomu Hradečtí uvádějí, že mohou ze svých zkušeností konstatovat, že 80 - 90 % bezdomovců hledajících pomoc trpí ve větší nebo menší míře zdravotním postižením, anebo chronickou či akutní chorobou (32).

Lidé bez domova mají zdraví daleko křehčí a nestálější než ostatní obyvatelstvo. Zdravotní stav bezdomovců je špatný z různých důvodů a zdraví je velmi často kritickou stránkou jejich života. Zdravotní problémy jsou nejvíce způsobeny nocováním

na veřejných prostranstvích, méně hodnotnou a nepravidelnou stravou. Také často nadměrným požíváním alkoholu a nedostatečnou hygienou **(15)**.

Důležité je rozlišovat fyzické a duševní zdraví. Špatný fyzický stav bývá velmi zřídka příčinou bezdomovství, špatné duševní zdraví bývá častou příčinou bezdomovství **(51)**.

Způsob života lidí na okraji společnosti se často stává příčinou zvýšeného výskytu infekčních onemocnění mezi lidmi bez domova. Nákazy se mohou následně šířit i do běžné populace. V roce 2008 byla epidemie hepatitidy (žloutenky) typu A, která začala právě v komunitě bezdomovců a narkomanů. Bezplatným očkováním klientů nízkoprahových center se zamezilo nekontrolovatelnému šíření této nemoci. Mezi intravenózními uživateli drog je rozšířena hepatitida B a hepatitida C. Lidé bez domova mají také často problémy s infekcemi kůže. Člověk s neléčeným svrabem může být dlouhodobým zdrojem nákazy pro své okolí. Dalším problémem je veš dětská. Špatná výživa a alkoholismus mohou přispět k propuknutí obávané tuberkulózy **(53)**.

Zdravotní problémy a celkový rizikový životní styl lidí bez domova se podepisuje na jejich vysoké míře úmrtnosti a průměrné délky života. Dle britského výzkumu u zjevných bezdomovců činí průměrná délka života okolo 42 let, úmrtnost je až 25krát vyšší než v běžné populaci. Výskyt psychických onemocnění je 3 až 10krát častější než u běžné populace (neurózy, deprese, chorobné stavy, úzkosti). Stoupá pravděpodobnost výskytu schizofrenie u mladých bezdomovců a pokusy o sebevraždu. Psychická onemocnění jsou často doprovázena dalšími zdravotními komplikacemi (bronchitidy, tuberkulózy, artritidy, kožní onemocnění, infekce) **(40)**.

Duševní zdraví většiny lidí bez domova je velmi oslabené. Velká část lidí na ulici má psychiatrickou diagnózu a nebo závažnou poruchu osobnosti. Největší problém představují psychózy, neurózy, závislosti a deprese **(51)**.

Buchtová a spol. se ve svém výzkumu na téma Kvalita života dlouhodobě nezaměstnaných zaměřila na bezdomovce a jejich nejdůležitější hodnoty a spokojenost s nimi. Výzkum byl proveden pomocí metody SEIQol. Oblast zdraví v kvalitě života lidí bez domova dosahovala nejvyšší průměrné hodnoty **(15)**.

1.5.6.1 Právo lidí bez domova na zdravotní pojištění

V České republice závisí systém zdravotní péče na zdravotním pojištění. Ze zákona je v České republice povinně zdravotně pojištěný každý, kdo má na našem území trvalý pobyt, nebo je zaměstnavatelem osoba, která má v České republice své sídlo. Z výše uvedeného vyplývá, že přístup k základní zdravotní péči je ze zákona možný pro každého. U lidí bez domova je nejčastější problém ten, že se nemohou prokázat příslušným dokladem o pojištění a také z nejrůznějších důvodů dochází k nepravdělným platbám pojišťovně a tím narůstání dluhu na zdravotním pojištění. Tímto dochází k administrativním potížím při plnění úhrad zdravotnickým zařízením za provedené úkony a tím k opatrnosti lékařů a zařízení při výběru pacientů (55).

Lidem v této situaci je zpravidla odepřena pomoc ze všeobecného zdravotního pojištění, jsou vyloučeni z důchodového zabezpečení i z nemocenského pojištění, a rovněž sociální péče je pro ně nedosažitelná. Tuto péči mohou požadovat u „příslušného orgánu“, ale ten je obvykle vázaný na místo trvalého bydliště (32).

1.5.7 Alkoholismus

Častou příčinou zvýšené morbidity a mortality lidí bez domova jsou návykové látky jako drogy, alkohol a kouření. Poměrně častým jevem u lidí bez domova je velký počet konzumentů alkoholu. Podle Hrnčířové dosahuje prevalence alkoholové závislosti u některých bezdomoveckých populací až 86 % (33).

Konzumace alkoholu zapříčiňuje vznik zdravotních komplikací a nenávratně ničí mozkové buňky, narušuje vědomí, schopnost nervů správně a pohotově reagovat a výrazně snižuje sebeovládání (42).

Alkoholismus může být příčinou bezdomovství (dochází ke zhoršení vztahů v rodině, ztrátě přátel, zanedbání zevnějšku, odchod z domova a následnému bezdomovství), ale také důsledkem bezdomovství (vede ke zhoršení zdravotního stavu a téměř u každého člověka bez domova k alkoholismu) (12).

Beňová uvádí, že lidé bez domova ve většině případech pijí, protože se cítí zle a je to pro ně někdy poslední potěšení. Anebo pijí, protože to tak dělají všichni v partě nebo jim je zima. Tím, že pijí, se jejich pocity nezlepší, ba naopak, jako alkoholici zažívají větší opovrhnutí společností. Čím víc pijí, tím mají méně přátel a kamarádů, ale také jsou si méně schopni zabezpečit teplé místo na spaní (6).

Řešení závislosti je velmi složité, protože se objevují potíže subjektivní (na straně uživatele), tak i potíže objektivní (na straně zařízení). Mezi potíže subjektivní patří popírání závislosti, neochota započít s léčbou. U potíží objektivních nejčastěji rozhoduje tzv. spádová oblast, kdy nemocnice uživatele nejčastěji odkazuje na spádovou nemocnici dle trvalého bydliště, další potíží jsou doklady, neúčast na zdravotním pojištění, dlouhé čekací lhůty (59).

1.6 Odhadovaný počet lidí bez domova v Českých Budějovicích

Národní systém evidence a sběru dat o počtech lidí bez domova neexistuje. Báze pro sběr dat není. Vytvoření systému evidence a sběru dat o počtech lidí bez domova se v současné době nepřipravuje a s jeho přípravou se nepočítá (30).

Klíčovým problémem měření bezdomovství je skutečnost, že se nejedná o statický jev. Někteří lidé se pohybují mezi různými formami bydlení, např. mezi spaním ve veřejných prostorách, krátkodobými pobyty u příbuzných a přátel, případně pobyty ve vězení či ve zdravotnickém zařízení. Někteří lidé procházejí opakovanými epizodami bezdomovství, např. opakované docházení k přátelům, do ubytovny pro lidi bez domova či do azylového zařízení (28).

V Českých Budějovicích také není znám přesný počet lidí bez domova. V práci jsou uvedeny počty uživatelů využívající služby Domu sv. Pavla v Českých Budějovicích za rok 2008.

Tabulka 1: Počet uživatelů využívající služby Domu sv. Pavla za rok 2008

rok 2008 služba azylový dům	celkem	%
počet uživatelů služby azylový dům	113	
četnost sociálních pohovorů	465	
počet uživatelů, kteří službu azylový dům přestali využívat	106	100,00%
počet osob, jež ukončilo využívání služby na vlastní žádost	39	37,00%
počet osob, kterým bylo poskytování služby ukončeno z důvodu neaktivního přístupu	51	48,00%
počet osob, jimž bylo ukončeno poskytování služby z jiných důvodů	16	15,00%
věkové kategorie	celkem za rok 2008	%
pod 30 let	30	26
31-50 let	54	48
51 a více	29	26

počet uživatelů využívajících ostatní služby Domu sv. Pavla

Celkem za rok 2008

počet uživatelů denního centra celkem rok 2008	456
četnost využití šatníku	2278
četnost využití sprchy	1464
četnost využití prádelny	431
četnost kontaktů uživateli denního centra	11391
počet pohovorů na denním centru	443
počet uživatelů KNL	178
průměrná obsazenost KNL	7,62
počet žen na denním centru	128

Zdroj: Dům sv. Pavla (35).

1.6.1 Zdroje pro získávání informací o počtech lidí bez domova

MPSV získává informace o počtech těchto lidí z více zdrojů.

Údaje NNO v žádostech o dotaci: Tyto údaje jsou nejúplnějším zdrojem. Formulář žádosti obsahuje jak plánovaný rozpočet, podrobné údaje o druhu a rozsahu poskytovaných služeb, klasifikaci podle typologie sociálních služeb, další podrobnosti o poskytované službě, tak i podrobné údaje o počtu obsloužených uživatelů sociálních služeb (u ambulantních služeb, např. denních center), o počtu lůžek a jejich využití (u lůžkových zařízení), o počtu kontaktů a intervencí (u krizové pomoci, ve streetworku) vždy za uplynulé dva roky a předpoklad příštího roku.

Sumární údaje poskytovatelů sociálních služeb: Poskytovatelé jsou členy střešní organizace. Tyto údaje jsou méně kompletní, protože zobrazují jen činnost členských azylových domů. Je to však důležitý doplňkový a kontrolní soubor.

Statistická ročenka MPSV: Pojednává o kapacitách sociálních služeb a jejich regionálním rozložení. Není to tedy soubor údajů o počtu lidí bez domova.

Výzkumné zprávy a závěrečné zprávy realizovaných projektů: Tyto zprávy pokrývají vždy jen určitý segment populace bezdomovců nebo teritoria.

Informační databáze: Zaměřená na získávání a distribuci dat ze zařízení, které poskytují sociální služby pro tuto cílovou skupinu. Neprovádí se sběr žádných osobních údajů, pouze počet uživatelů. Nejde tedy o získání počtu bezdomovců na teritoriu státu nebo krajů, jde o technické zjišťování využití kapacit sociálních služeb **(30)**.

Český statistický úřad: Provádí periodické sčítání lidu, domů a bytů. Poslední sčítání se uskutečnilo 1. 3. 2001 a další je naplánované na rok 2011. Při posledním sčítání rozlišoval podle způsobu bydlení, osoby žijící v bytech, osoby žijící v zařízeních a osoby žijící jinde než v bytech a zařízeních. Do této skupiny patří osoby žijící na svém pracovišti, ale také osoby, které mají evidované trvalé bydliště v určitém domě, v němž se např. několik let nezdržují a v příslušném bytě má trvalý pobyt již jiná rodina. Také jsou zde zahrnuty osoby žijící v rekreačních chatách, v nouzových stavbách, které nejsou určeny k bydlení a v mobilních obydlích. Český statistický úřad

zná přesné údaje o domácnostech, jejichž bydlení spadá podle ETHOS do operačních kategorií 11, 12, 13, dále zná částečné údaje o kategorii 8 (lidé bydlící v podnájmu) o operační kategorii 5 (zařízeních pro uprchlíky). Počty lidí bez domova z operačních kategorií 1 – 4 Český statistický úřad nezná, protože neexistuje národní nomenklatura, definice a typologie (30).

1.7 Životní styl

1.7.1 Vymezení pojmu životní styl

Vymezení pojmu životní styl nalezneme v různých odborných publikacích pod různými definicemi, z tohoto důvodu není terminologie v této oblasti jednotná.

Jandourek uvádí, že životní styl je komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorů, souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Životní styl je ovlivněn životním cyklem, společenskými rolami a tradicemi (34). Oproti tomu Hartl popisuje životní styl jako individuální souhrn postojů, hodnot a dovedností odrážejících se v činnosti člověka (24). V Ottově všeobecné encyklopedii je výše definovaný uveden jako filosoficko – sociologický pojem. Charakterizuje typické zvláštnosti každodenního života lidí v dané společnosti, zájmy, zvyky a normy jedince či skupiny (17). Autor Buriánek uvádí, že vše, co si člověk z kultury osvojí a prakticky v životě uplatní, formuje jeho životní styl. Ten je individualizován a dotvořen specifickými detaily. Životní styl je chápán jako komplex činností integrovaných určitou hodnotovou orientací (18). Tento pojem je podle Krause a Poláčkové soubor názorů, postojů, temperamentových vlastností a návyků, které mají trvalý ráz a jsou pro každého individuálně specifické – vystihují osobitost jeho chování. Každý jedinec má jiný specifický způsob života. Životní styl souvisí s hodnotami a ideály, které by člověk rád v životě uskutečnil. Člověk si také vytyčuje životní plány tzv. soubor cílů, kterých se svou činností snaží dosáhnout. Hodnocení každého je ovlivněno zvyklostmi, mravy dané společností nebo subkultury, v které žije. Hodnotová orientace jedince se vytváří v průběhu života z vrozených dispozic, tak i vlivem různých vnějších činitelů. Neexistuje obecně přijímaná koncepce

životního stylu, ale byly již zjišťovány určité komponenty životních stylů např. životní styl s pocity bezmocnosti, beznaděje, deprese, neurotický životní styl apod. (41).

1.7.2 Životní styl lidí bez domova

Jednotlivců, kteří si bezdomovství zvolili dobrovolně za svůj životní styl a vyhovuje jim, je jen mizivé procento. Ve zbylé populaci lidí bez domova jsou i tací, kteří se do této nepříjemné situace dostali vlastním přičiněním. Ale je zde stále ještě velká část těch, kteří neměli příliš šancí se bezdomovství ubránit. Dotlačeni okolnostmi na ulici se pak tyto lidé dostávají do bludného kruhu příčin a následků, ze kterých nevede mnoho cest ven (22).

Dle Vágnerové je životní styl lidí bez domova typický maximálním zjednodušením. Tento život je často spojen s užíváním alkoholu či drog a je pouhým stereotypním vegetováním. Tito lidé nemají řád. Ve většině případech je člověk neschopný zvládnout i běžné nároky. Nejčastější obrannou reakcí těchto lidí je rezignace a přežívání (58).

1.7.2.1 Osobnost bezdomovce

V následující kapitole jsou prezentovány schopnosti, sebepojetí, potřeby a sociální vztahy lidí bez domova.

Schopnosti lidí bez domova bývají snižené. Charakteristické pro tuto skupinu lidí je, že jim chybí základní kompetence, které jsou nepostradatelným a nezbytným předpokladem sociální adaptace. Bezdomovci při vyrovnání se zátěží používají nepřiměřené a neúčelné způsoby. Používají ve většině případech paliativní obrannou strategii, která se vyjadřuje tím, že neřeší problém, ale pouze omezují jeho negativní následky. Lidé bez domova nedokážou účelněji jednat, proto často potřebují pomoc druhé osoby. Nemívají rozvinuté volní vlastnosti, chybí u nich schopnost autoregulace, což znamená neschopnost řídit své volní jednání a vědomě usilovat o dosažení stanoveného cíle. Nedovedou účelněji jednat, jsou netrpěliví, nedostatečně odolní a vytrvalí, nedovedou se ovládat (58).

Lidé bez domova mívají nízké sebehodnocení, v případě posuzování vlastního života převažuje negativní hodnocení. Vinu za své selhání ve většině případech přisuzují okolnostem nebo jiným lidem, v rámci obranné reakce. Identita bezdomovce je typická přijetím negativního obrazu sebe samého a rezignací na změnu. Někdy se pokusí o zlepšení, zkreslováním reality, která se neprojevuje pravou lží, ale bájevou. Tímto si podporují sebevědomí, ale také mohou tímto chováním získat výhody **(58)**.

Hradecký uvádí, že životní styl každého z nás je úzce napojen na hodnotové orientace a motivace, které mohou být nevědomé, dynamické a proměnlivé. Nejdůležitější je vztah mezi vnitřním vyladěním člověka a vnější situací. Podle Maslowa lze potřeby člověka dělit na potřeby základní a metapotřeby. Základní potřeby jsou děleny na fyziologické (voda, potrava, hlad, žízeň, sex, spánek) a psychologické (pocit bezpečí a jistoty, láska a sounáležitost, sebeúcta). Pokud nejsou potřeby základní alespoň do jisté míry uspokojeny, nedochází k uspokojení potřeb vyšších. Metapotřeby jsou výsledkem učení, mohou být rozvinuty málo, nebo mohou zcela chybět. Patří k nim např. potřeba spravedlnosti, krásy, pořádku, cti, seberealizace, ocenění a uznání, potřeba znát a umět. (viz.příloha 3) **(32)** Pichon upravil Maslowovu pyramidu potřeb tak, jak odpovídá potřebám bezdomovců (viz příloha 4). Snaží se vysvětlit přitažlivost nádraží pro vyloučené a deklasované. Přizpůsobení pyramidy ukazuje, že desocializovaný jedinec se pokouší uspokojit své potřeby v určitém pořádku, jehož hierarchie je následující: fyziologické potřeby, potřeby bezpečí, potřeby sociální. Přerušená a rozbitá pyramida představuje potřeby jedince již desocializovaného nebo na cestě k desocializaci a jeho možnosti k přežití na nádraží. Ten zde nachází pocit bezpečí, který nemá na ulici. Nádraží může být i místem integrace skupiny nebo rodiny, místem družnosti, společenství, ale také místem nebezpečí. Prestiž a rozvoj osobnosti, seberealizační potřeby jsou velmi vzdáleny v situaci naléhavých prvotních starostí osob sociálně destrukturalizovaných **(32)**.

Vágnerová uvádí, že lidé bez domova mnohdy mají odlišné a většinou neuspokojené potřeby. U mnoha lidí bez domova dominuje postoj naučené bezmocnosti, který se projevuje rezignací, apatií a fatalismem. Často tito lidé ani nic nechtějí, neočekávají a domnívají se, že ani nemá cenu se o něco pokoušet a bojovat.

Potřeba stimulace a získávání nových zkušeností je snížena. Lidé, kteří selhali tak, že se z nich stali bezdomovci, nemá nová zkušenost žádný význam, bývá ve většině případech považována za nežádoucí a obtěžující. Potřeba citového vztahu, jistoty a bezpečí není uspokojována. Obvykle člověk bez domova nemá žádné stabilní a spolehlivé citové vazby a nemá ani jistotu soukromí domova. Výsledkem strádání může být otupělost nebo naopak sentimentalita. Mezi lidmi bez domova je vysoké procento emočně deprimovaných lidí, kteří neměli kvalitní dětství, domov a spolehlivý vztah. Někteří lidé uspokojují tuto potřebu pořízením zvířete, nejčastěji psa. Zvíře plní roli blízkého společníka, který mnoho nevyžaduje, je adaptibilní k jejich životnímu stylu a projevuje svému pánovi přízeň. Potřeba seberealizace bývá často potlačena nebo zcela chybí. Vzhledem k situaci, že člověk bez domova sociálně selhal nemá ani v budoucnu naději na získání lepšího postavení, z čímhž souvisí nízké sebevědomí a sebeúcta. Lidé bez domova se skoro všeho vzdávají a přestávají o něco usilovat. Jsou zvyklí stavět se do submisivní pozice, proto finanční prostředky získávají žebráním. Rovněž je potlačena potřeba otevřené budoucnosti. Tito lidé o budoucnosti neuvažují, neplánují ji, žijí především přítomností. Budoucnost se jim jeví jako nepříznivá. Jsou schopni přemýšlet jen v krátkém časovém úseku (58).

Podle Vágnerové je bezdomovství projevem selhání v oblasti socializace. Tito lidé nejsou schopni odpovědného chování, nedovedou se o sebe postarat klasickým způsobem. Z důvodu omezených kompetencí u lidí bez domova přetrvává závislost na společnosti a jejich institucích. Úpadek osobnosti se projevuje i ztrátou zájmů o vlastní zevnějšek. Vztahy lidí bez domova k ostatním lidem jsou velmi omezené. Nejsou schopni navázat a udržet si trvalejší a hlubší vztah. Více u nich převažuje náhodný kontakt s lidmi jim podobní, s kterými je sdružování obvykle účelové, při kterém vytvářejí subkultury např. na nádražích. Vztahy mezi těmito lidmi jsou povrchní a chybí jim důvěra a jistota. V důsledku citové deprivace, duševní nemoci či závislosti na různých psychoaktivních látkách bývají tyto lidé emočně oploštělí, egocentričtí a bezohlední, jak sami k sobě tak i ostatním. Typické pro tuto skupinu lidí je také odmítání hodnot a norem majoritní společnosti. Pravidla a normy nechápou nebo se jimi nechtějí řídit (58).

1.7.2.2 Prvky životního stylu lidí bez domova

Do této kapitoly je zahrnuta kultura bydlení, péče o zevnějšek, ošacení, strava, zdroje obživy, komunikace, mezilidské vztahy a volný čas lidí bez domova.

Kultura bydlení: Zpravidla má velmi nízkou úroveň. Někteří dokáží přebývat v nepořádku, prachu, špíně, uprostřed odpadů, se psy a jinými zvířaty. Zjevně bezdomovci jsou schopni se vyspat téměř všude. Jiní si pod mostem udržují relativně pořádek, mají spacáky, deky a provizorní postele, odstraňují odpadky (51). Někteří bezdomovci nechtějí riskovat noc na ulici a rozhodnou se radši pro nějakou instituci např. ubytovna či noclehárna nebo azylový dům.

Péče o zevnějšek: Beňová uvádí, že bezdomovci, kteří ještě neztratili úplně zájem o svůj život a budoucnost, touží být čistými a udržovat si přijatelný vzhled. Ale u většiny lidí bez domova jde péče o zevnějšek stranou. V hlavním případě záleží na tom, jak dlouho je dotyčný na ulici (6). Prudková uvádí, že zpočátku se snaží udržovat osobní a intimní hygienu tak často, jak byli zvyklí, oproti tomu lidé, kteří žijí na ulici roky, se např. za celou zimu nevysprchují třeba ani jednou a vůbec se nad tím nepozastaví (51). Nepoužívají mýdlo ani kartáček na zuby. Vlasy bývají mastné, zacuchané, obsahují prach a někdy i jiné věci. Kůže je nemytá, zarudlá, uhrovitá. Dech bývá nepříjemný (12).

Ošacení: Oděv lidí bez domova je charakteristicky nezvyklými kombinacemi. Prioritní je praktická stránka – oděv má především chránit tělo. Nejčastěji v zimním období lidé bez domova na sebe vrství různé části oděvu, bez ohledu na cokoli, ale hlavně aby jim nebyla zima. Dlouhodobě nošené oblečení vyhazují a shánějí si nové, málokdy perou (51).

Strava: Strava lidí bez domova je nevyvážená. Živí se tím, kdo jim co dá a kde co najdou. Někdy nejí i pár dní. K přežití jim postačí alkohol (12).

Zdroj obživy: Může být žebrání, drobné krádeže potravin, prolézání kontejnerů, odvoz sběrných surovin do sběru (51). Někteří toho ale dělají o mnoho více a volí si nejrozumnější strategie při obstarávání obživy. Zdravotní stav a schopnosti člověka často určují způsob sebezaopatření. Například starší a nemocní lidé využívají organizace,

které poskytují jídlo a oblečení. Mnozí lidé bez domova nechtějí být závislí na organizacích a příležitostně pracují anebo pracují na řádný pracovní poměr. Jiným nevadí, že se zviditelní a prodávají časopis Nový prostor. Způsob získávání obživy je závislý od povahy bezdomovce a od míry, se kterou je ochotný ukázat tvář bezdomovce ostatním lidem. Každý si hledá takový způsob, který je pro něho nejpříjemnější a vzhledem k jeho schopnostem nejefektivnější. Jsou tací, kteří se celé roky pouštějí do nových brigád, aby si udrželi vlastní tvář a pocit důstojnosti. Ale jsou také tací, kteří po jednom anebo dvou neúspěšných pokusech rezignují a radši si shánějí obživu jiným způsobem. Nejčastěji se stává, že člověk bez domova střídá různé činnosti, podle toho, jaké má období, či jaká je aktuální nabídka pomoci ze strany společnosti. Jednou se mu daří pracovat, chodit na brigády, jindy je odkázaný na pomoc příslušné instituce (6).

Komunikace: Bezdomovci mají svůj vlastní slovník, vyjadřování a výrazy, které běžně používají (12). Komunikace je také specifická tím, že lidé bez domova hovoří vedle sebe, ne spolu. Někdy intenzivně řeší složité globální nebo filozofické problémy. Prudková a kol se domnívají, že je to forma útěku od svých vlastních potíží (51).

Mezilidské vztahy: Bezdomovec na to, aby přežil, potřebuje mezilidské vztahy a kontakty. Oblast mezilidských vztahů je právě tou nejkomplikovanější částí jeho života. Člověk bez domova má vztahy jednak z období předtím, než se stal bezdomovcem - s rodinou, známými, kamarády, kolegy a jednak z období, když se stal bezdomovcem - s jinými bezdomovci, sociálními pracovníky, s lidmi, které zajímá jeho život, ale i s těmi, s nimiž se střetává na ulici nebo přichází do kontaktu v práci. Složité bývají vztahy z období předtím, než se stal bezdomovcem. Nejčastěji s partnerem, dětmi, rodiči, sourozenci atd. Jsou narušené pocity křivdy, hanby, viny, strachu anebo hněvu na jedné či druhé straně. Velmi těžko se napravují a člověk bez domova se většinou do nápravy ani nechce pouštět. Někdy se už ani nedají napravit, protože byly přerušeny smrtí či odchodem toho druhého. Právě v narušení těchto vztahů tkví neštěstí bezdomovce, vnitřní zdroj jeho problémů a pocit životního nenaplnění. Mnozí se proto zoufale snaží nalézt blízké osoby v prostředí, v kterém žijí. Nechtějí být sami, chtějí někam patřit a s někým být. Někdy si najdou partu, věrného kamaráda

anebo partnera. Všichni touží mít někoho při svém boku. Vztahy s druhými, s partou, dělají bezdomovce silnějším a chrání ho před nebezpečím. Tyto vztahy se však vyznačují rychlými změnami a nestabilitou. Člověk bez domova zůstává na jednom místě příliš krátce na to, aby byl schopný stabilizovat vztahy s lidmi ve svém okolí. Skupiny bezdomovců se rychle přeskupují a vztahy končí v tom momentě, kdy už nejsou pro existenci vhodné a potřebné a naskytne se šance lepšího života. Některé spoluzití kamarádů se zakládá jen na vzájemném prospěchu. Občas ale bývá parta bezdomovců stabilní a dlouhodobá, mohou však způsobit „zacyklení“ skupiny, jejíž členové se navzájem udržují v bezdomovství. Bezdomovci touží po blízké osobě, dokáží vytvořit i pevné partnerství, které někdy končí dokonce svatbou. Někdy nový partner či dítě, které se hlásí na svět, jsou životní energií, která dokáže člověka bez domova postavit na nohy, ale někdy také ne. Občas se partnerství a kamarádství bezdomovců neustále kroutí okolo stejných problémů a doslova ničí člověka (alkohol, drogy, týrání atd.). Paradoxně, i když může být sebezničující, dělá jejich existenci alespoň trochu snesitelnější, protože má při sobě někoho, kdo s nimi sdílí jejich život. Na ulici mohou vzniknout i zdravé vztahy, které člověku dodávají energii a potřebnou sílu, aby se dostal ze své situace. Na to, aby si začal věřit, je potřebný někdo ze společnosti, který mu důvěřuje. Může to být kdokoli např. sociální pracovník/ce, kamarád, zaměstnavatel atd. Tyto vztahy jsou pro člověka bez domova nesmírně důležité, protože mu otevírají možnost začlenit se nazpět do společnosti **(6)**.

Volný čas: Velká část aktivit se odvíjí od jejich vnitřního rozpoložení. Je důležité nastavení okolí a lidí, s kterými člověk bez domova přichází často do styku. Okolí může mít pozitivní vliv anebo naopak udržovat bezdomovce v jeho stavu nebo ho dokonce zhoršovat. Také je důležité kde a jak člověk nocoval, odráží se to totiž v jeho denních aktivitách. Od noci závisí, kolik energie má bezdomovec na vyplnění svého dne. Mnozí se věnují získání finančních prostředků a zabezpečení místa na spánek. Den člověka bez domova může být vyplněn i dalšími různějšími činnostmi. Jsou tací, co se celé dny procházejí v centru města, obsazují lavičky a prostory před nákupními centry a popíjí alkohol. Jsou i lidé bez domova, kteří stíhají více aktivit. Důležité pro ně je, mít možnost smysluplně trávit volný čas či relaxovat. Některé organizace tyto služby

poskytují. Mnozí si rádi doplní vzdělání či schopnosti, využívají počítač, internet, učí se anglicky nebo chodí na výlety. Všechny tyto aktivity je alespoň na chvíli vytrhnou z prostředí ulice a dávají možnost se participovat na normálním životě, což je nesmírně důležité pro jejich psychický stav a vnitřní nastavení. Tito lidé bez domova potom mnohem lépe berou na vědomí možnost, která se jim nabízí a v jejich očích jim dává smysl přežít jejich život důstojněji a plnohodnotněji **(6)**.

1.8. Pomoc lidem bez domova v České republice

Česká republika nemá instituci, ani jedno oddělení MPSV či jiného ministerstva, které by se problémem bezdomovství zabývalo. MPSV přispívá svými dotacemi na azylové domy a jiné ubytovny pro lidi bez domova (převážně provozované křesťanskými organizacemi). Tyto dotace zdaleka nezabezpečují jejich provoz (jedná se o částku zhruba 3x menší, než je částka požadovaná). Města se problémem lidí bez domova také příliš nezabývají. Pouze třetina měst provozuje levnou ubytovnu pro lidi bez domova a podobné případy, většinou s velmi nízkou kapacitou (pod 25 lůžek). Azylové domy a ubytovny pro bezdomovce v České republice provozují převážně charitativní organizace. Tato pomoc se nedostává zdaleka všem lidem bez domova **(18)**. V příloze 5 jsou uvedeny nejznámější organizace pomáhající lidem bez domova.

1.9 Pomoc mužům bez domova v Českých Budějovicích

V této kapitole jsou prezentovány zařízení a programy v Českých Budějovicích, které poskytují pomoc mužům bez domova.

1.9.1 Dům sv. Pavla v Českých Budějovicích

Dům sv. Pavla byl založen v roce 1996. Je provozován českobudějovickou městskou charitou v ulici Riegrova 32. Poskytuje komplex sociálních služeb (dle zákona 108/2006 Sb.) lidem v krizové životní situaci v souladu se Standardy kvality sociálních služeb. Cílovou skupinu tvoří nejen lidé bez domova, ale i lidé v situaci, která souvisí se sociální problematikou. Konečným cílem je opětovné začlenění uživatelů všech sociálních služeb Domu sv. Pavla do společnosti, návrat

na trh práce, usnadnění samostatné existence a podpora při získávání nezávislosti na systému sociálních služeb. Tohoto cíle je dosahováno účinnou motivací uživatele a individuálním přístupem. Dům sv. Pavla poskytuje pomoc formou komplexu služeb. Nabízené služby jsou propojené, s důrazem na individuální situaci klienta. Důležitým znakem pomoci je snaha vytvářet pocit přijetí, bezpečí a opory, což většina uživatelů ani ve svém dětství nepoznala **(1)**.

Uživatelé Domu sv. Pavla se musí řídit dle domovního řádu Domu sv. Pavla (viz.příloha 6)

1.9.1.1 Základní činnosti Domu sv. Pavla v Českých Budějovicích

Mezi základní činnosti patří psychoterapeutická pomoc s cílem posilovat motivaci klientů tak, aby svou tíživou situaci vyřešili žádoucím způsobem, intenzivní sociální práce, vedoucí klienty k návratu na trh práce, k nalezení vlastního bydlení a integraci do společenského prostředí, sociální poradenství a zprostředkovávání návazných či dalších sociálních služeb, potravinová výpomoc a poskytnutí podmínek pro přípravu stravy, snižování hygienických rizik, pracovní terapie – prodej časopisu Nový prostor v ulicích Českých Budějovic, výuka práce s internetem a PC, pastorační asistence – možnost rozhovorů o duchovních tématech a návštěvy kněze **(60)**.

1.9.1.2 Služby poskytované Domem sv. Pavla v Českých Budějovicích

Nízkoprahové denní centrum: Nabízí mužům i ženám starším osmnácti let zázemí umožňující komplexní hygienickou a stravovací sebeobsahu (koupelna, prádelna, šatník, kuchyňka, potravinová výpomoc). Působí zde sociální pracovník, který poskytuje sociální poradenství, pomáhá uživatelům při uplatňování jejich práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí uživatelů. Je vybaveno počítačem připojeným na internet, televizí a knihovnou. NDC je otevřeno každý den od 8:00 do 16:00 hod, sociální pracovník je zde přítomen v pracovní dny od 9:00 do 15:00 hod. **(52)**.

Noclehárna: Ambulantní služba, která nabízí mužům od 18 let možnost přenocování v teplém a čistém prostředí s hygienickým zázemím. Poskytována každý den od 19:30 do 8:00 hod, kapacita je 15 lůžek (52). Muži musí mít při příjmu platný osobní doklad, je jim změřena hladina alkoholu, nad hranici 0,6 promile není vpuštěn. První noc je zdarma, další noci za 30 korun (52).

Azylový dům: Ubytovací služba poskytovaná mužům starším osmnácti let, kteří se ocitli bez střechy nad hlavou. Kapacita je 25 lůžek. S uživateli pracuje sociální pracovnice azylového domu, podporuje uživatele ke změně a zlepšení jeho aktuální situace s důrazem na opětovné začlenění do většinové společnosti, velký důraz je kladen na individuální sociální práci. Sociální pracovnice zjišťuje cíl (čeho chtějí dosáhnout), stanovuje konkrétní kroky, podmínky placení. Pokud člověk trpí akutním onemocněním může být odmítnut. Za poskytování služby uživatelé platí dle aktuálního ceníku služeb. Služba je poskytována nepřetržitě (52).

Terénní program: Poskytován na území města České Budějovice a v jeho bezprostředním okolí, poskytuje pomoc a podporu všem, kteří jsou v ohrožení ztráty domova či přístřeší a těm, kteří o něj již přišli. Služba je poskytována ve všední den (52). Terénní sociální pracovníci vyhledávají jedince v sociální krizi a pomáhají jim zvládnout náročnou životní situaci. Hlavní těžiště spočívá v prevenci (48).

Dům na půli cesty: Ubytovací služba poskytovaná mladým mužům mezi osmnáctým a šestadvacátým rokem života, kteří opustili zařízení ústavní výchovy nebo se rekrutovali z problémových rodin. Služba je poskytována v prostředí, které je uspořádáno tak, aby se co nejvíce podobalo běžnému rodinnému prostředí. Dům na půl cesty zajišťuje nácvik praktických dovedností, hospodaření s finančními prostředky i volným časem. Kapacita této služby je 8 lůžek, provozní doba je nepřetržitá. Za poskytování služby uživatelé platí dle aktuálního ceníku služeb. Služba je poskytována nepřetržitě (60).

1.9.2 Ošacovací středisko (Český červený kříž, oblastní spolek České Budějovice)

Ošacovací středisko poskytuje sociálně slabým občanům (na potvrzení o sociální potřebnosti) 4x ročně základní ošacení zdarma. Ošacování probíhá každé úterý od 8 do 15 hodin. Ročně je ošaceno více než tisíc osob **(47)**.

1.9.3 Tolerance České Budějovice

Hlavním cílem tohoto programu je podpora integrace osob sociálně vyloučených či ohrožených sociální exkluzí do většinové společnosti ve spolupráci s organizacemi poskytujícími sociální služby a zvýšení možnosti uplatnění těchto osob na trhu práce formou vzdělávání a získání potřebných znalostí, schopností a dovedností **(57)**.

1.10 Problém bezdomovství v Českých Budějovicích z pohledu samosprávy

Největší pozornost samospráv je věnována bezdomovství zjevnému a to z mnoha důvodů: jedná se o nejviditelnější část populace bezdomovců. Osoby bez trvalého bydliště, žijící na veřejných prostranstvích. Této skupině lidí je věnována pozornost také ze strany veřejnosti, která je s nimi denně konfrontována, ve většině případech negativním způsobem. Poznatky o životě a problémech lidí bez domova se většinou vztahují jen k této skupině, z důvodu, že využívají služeb institucí. Na území správního obvodu ORP České Budějovice jsou tímto jevem zatíženy nejčastěji lokality lokality: Sokolský ostrov, Lannova třída, Dlouhá louka – zejména objekt bývalé sodovkárny, silniční mosty na komunikaci E55 v úseku Planá – Boršov nad Vltavou **(11)**.

Město České Budějovice se jako obec s rozšířenou působností aktivně zapojuje do plánování sociálních služeb a vytváří vlastní plán rozvoje sociálních služeb. Základní vizí je plán postupně naplňovat, realizovat a do budoucna vytvářet k základnímu dokumentu jednoroční akční plány, dle kterých se budou řídit dotační programy pro sociální oblast v dalších letech **(11)**.

Tabulka 2:

Horizont	2005 -2008	2008 - 2013	?
Opatření	Komunitní plán sociálních služeb (zaměřen na cílové skupiny uživatelů)	Rozvojový plán sociálních služeb (zaměřen na kombinaci cílových skupin a druhy sociálních služeb)	?

Zdroj: Bína (11).

2. Cíle práce a hypotézy

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je zjistit z hlediska zdravotně sociálního životní styl lidí bez domova žijících ve městě České Budějovice.

2.2 Hypotézy

Vzhledem k tomu, že se jedná o kvalitativní výzkum, hypotéza není stanovena a bude vyvozena v diskuzi.

3. Metodika

3.1 Způsob řešení problému

Pro výzkum byl zvolen kvalitativní typ výzkumu. Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného lidského nebo sociálního problému. Neexistuje obecně uznávaný způsob, jak vymezit nebo dělat kvalitativní výzkum (27).

Pro dosažení cílů jsme zvolila metodu dotazování, techniku položený rozhovor. Pro jednodušší porozumění jednotlivým vztahům i celkovým souvislostem v práci uvádím kasuistiky lidí bez domova z Českých Budějovic. Informace uváděné v kasuistikách byly získány za pomoci metody dotazování, techniky položený rozhovor.

3.1.1 Kasuistika

Kasuistika (tzv. případová metoda) se zařazuje mezi kvalitativní metody výzkumu. Jedná se o výzkum na vzorku jedné osoby nebo situace – případu. Jde o popis konkrétního případu (4).

Potřebné informace jsem získávala od samotného respondenta. V kasuistice se zaměřuji na osobní anamnézu samotného respondenta, vzdělání, rodinné a partnerské vztahy, prvotní příčinu bezdomovství, dobu bez vlastního bydlení, ale především na zdravotní stav, finanční podmínky, stravování, závislosti, hygienické podmínky, denní režim, volný čas, zájem o společenské dění, mezilidské vztahy, vnímání celé životní situace, budoucnost, hodnotový systém,

3.1.2 Položený rozhovor

Rozhovor je ucelená soustava ústního jednání mezi tazatelem a respondentem, při kterém tazatel získává informace prostřednictvím otázek, které směřují ke zjištění skutečností a vztahují se ke zkoumané společenské realitě. Probíhá tvář v tvář (face to face). Nároky na zvládnutí situace rozhovoru se liší podle tématu, požadované hloubky záměru, typu pomůcek a také podle typu respondentů (3).

U polořízeného rozhovoru musí mít tazatel sestaven hrubý seznam otázek a pak při rozhovoru má volné pole (3). Rozhovor, který jsem použila pro můj výzkum uvádím v příloze 7.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkum probíhal od února 2009 do května 2009. Cílovou skupinu tvořili lidé bez domova ve věku 18 – 65 let, kteří nejsou drogově závislí. Data byla sbírána v Domě sv. Pavla a na ulici v Českých Budějovicích. Dotazovala jsem se 15 mužů, z toho 5 respondentů využívá službu noclehárna, 5 dotazovaných službu azylový dům a 5 respondentů žije na ulici.

Těm respondentům, kteří souhlasili s výzkumem, jsem sdělila účel setkání, které trvalo v rozmezí 30 až 90 minut s každým dotazovaným. V dnech určených pro sbírání dat jsem učinila 1 – 2 setkání s respondenty. U setkání nebyl použit diktafon, sebraná data byla zapisována formou poznámek. V práci jsem použila z důvodu ochrany osobních údajů smyšlená jména.

4. Výsledky výzkumu

4.1 Kasuistiky

1. J.K.

Ročník: 1976

Vzdělání: středoškolské

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu noclehárna a NDC

Klient 33 let, rozvedený, má šestiletou dceru, s kterou se nestýká. Platí na ní alimenty, na kterých dluží okolo 30 tisíc. Dětství prožil ve fungující rodině. Se svými rodiči se stýká, každý víkend je navštěvuje. V roce 2002 ho zasáhly povodně. Nastaly problémy v rodině, manželka si našla nového přítele. Při rozvodu odešel z bytu, vše nechal manželce, nenechal se ani vyplatit. Našel si práci, při které žil v podnájmu, ale práce byla nízko finančně ohodnocená, podnájem musel po čase opustit. Tři roky je v situaci, že nemá vlastní domov. Na začátku přespával u známých, pak na ubytovně, před 4 týdny navštívil Dům sv. Pavla, z důvodu, že už neví, kam jinam jít, využívá službu noclehárna a nízkoprahové denní centrum. V Českých Budějovicích je od svých 18 let. V srpnu 2008 přišel o zaměstnání. Od té doby si neplatí zdravotní ani sociální pojištění, momentálně nepracuje. Nemá registrován na ÚP. Respondent si hledá zaměstnání. Naposledy pracoval do srpna 2008.. Jídlo dostává od rodičů, za den utratí 30 korun, které má z brigád. Za rodiči jezdí stopem. Má ale stanovené ultimátum. Pokud se situace nezlepší a nenajde si do března práci, tak rodiče mu už nic neposkytnou.

Svůj zdravotní stav respondent hodnotí jako výborný. Netrpí žádnou fyzickou ani psychickou nemocí, tudíž nevyužívá žádné zdravotnické služby. Svě zdraví považuje za důležité.

Denně vypije 1 litr tekutin. Stravuje se v Domě sv. Pavla z potravin od rodičů. Obvyklá strava je momentálně přes týden studená. Respondent je kuřák a vykouří 15 cigaret denně. Alkohol nepije.

Přes týden využívá sociálního zařízení v Domě sv. Pavla, oblečení má své, proto charitní šatník nevyužívá.

Denní režim má pravidelný, každý den vstává v 7 hodin, také z důvodu, že do 8 hodin ranních musí opustit noclehárnu. Během dne shání práci a peníze na spaní (brigády, prázdné lahve) a na dvě hodiny chodí do nízkoprahového denního centra. Večer tráví v Domě sv. Pavla, kde nejčastěji sleduje televizi, nejčastěji zábavné pořady a televizní zprávy. Dění v politice ho nezajímá. Tisk si rád přečte.

Nejdůležitější osobou v jeho životě je dcera. Kdyby mu bylo nejhůř, tak by se na nikoho s žádostí o pomoc neobrátil. Přátel má respondent čím dál méně. Svou životní situaci vnímá špatně a jako závažnou. Nevyhovuje mu rušno kolem sebe, radši by měl klid. Uvedl: „*Nic se mi ted' nelíbí*“. Svou životní situaci by chtěl změnit, snaží se o to hledáním zaměstnání. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. Na otázku, kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, jaké by to bylo odpověděl, že by chtěl vrátit čas.

2. D.V.

Ročník: 1972

Vzdělání: střední odborné učiliště

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu noclehárna a NDC

Klient 37 let využívající službu Domu sv. Pavla noclehárnu. Respondent je svobodný, děti žádné nemá. Dětství prožil ve fungujícím prostředí s oběma rodiči. S rodiči se momentálně nestýká, jsou oba ve Slovenské republice. Nejvyšší dosažené vzdělání má respondent střední odborné učiliště, obor malíř. Státní příslušnost ČR. Trvalé bydliště má v Českých Budějovicích a stále zde pobývá. Prvotní příčina, kdy se stal bezdomovcem, byly výherní automaty, které velmi rád a často hrával a při hraní mu

nechyběl ani alkohol. Díky automatům přišel i o svoji partnerku, u které bydlel. Bez domova je od listopadu 2008. Od listopadu přespával u příbuzných, ale ti už neměli trpělivost a jak uvádí: „*prostě se na mě vykašlali a více mi pomoci nechtěli*“. Před příchodem do Domu sv. Pavla přespával týden na ulici. „*Byla mi velká zima, tak jsem se odhodlal využít noclehárnu*“ Do Domu sv. Pavla přišel v únoru 2009.

Svůj zdravotní stav hodnotí jako dobrý. Svě zdraví považuje za důležité. Zdravotnické služby využívá, navštěvuje praktického lékaře, protože užívá léky na epilepsii.

Momentálně do žádného stálého zaměstnání nechodí. „*Když se ale vyskytne nějaká brigádka, tak tam jdu, peníze nějaký přece potřebuju*“. Naposledy pracoval v listopadu 2008 jako malíř. Peněžní prostředky získává z příležitostných brigád a od své tety, která stojí stále při něm. Dříve pobíral částečný invalidní důchod, který má ale momentálně pozastavený. Stále zaměstnání si nehledá, jen příležitostné práce. Na úřadu práce registrován není. Příjmy, které má, tvrdí, že mu stačí. Denně utratí okolo 30 korun a někdy vůbec nic. Zdravotní a sociální pojištění momentálně neplatí.

Denně vypije 3 – 4 litry tekutin. Stravuje se v Domě sv. Pavla, kde si vaří. Obvyklá strava jsou momentálně těstoviny, zelenina a ovoce. Klient je kuřák a denně vykouří 10 cigaret. Alkohol taky pije, nejčastěji pivo. „*Na pivo zajdu jako každý jiný, prostě pro tu chuť, ale ne každý den*“.

Sociální zařízení v Domě sv. Pavla využívá, ošacení má své, proto charitní šatník momentálně nevyužívá.

Každý den vstává okolo půl osmé, do osmi hodin musí opustit Dům sv. Pavla. Během dne čte noviny, chodí po inzerátech a jen tak se prochází. Večer sleduje televizi v Domě sv. Pavla, nejčastěji televizní zprávy a zábavné pořady.

Nejdůležitější osobou v jeho životě je bývalá přítelkyně a její rodina. Kdyby mu bylo nejhůř, tak by se na nikoho neobrátil. Na otázku týkající se přátel odpověděl: „*Přátele stále mám, ale od té doby, co jsem v této situaci, tak jich trochu ubylo. Ale pokud jdu na ulici známí, tak se ke mně stále hlásí*“. Se svou životní situací spokojený není a vnímá ji jako závažnou. Na jeho životě se mu nic nelíbí, nejraději by odsud chtěl odejít pryč. Nejvíce co mu vadí, je chování příbuzných kromě tety. Svou situaci by chtěl

změnit, má pocit, že se snaží tím, že alespoň hledá příležitostné práce, když stálá nikde není. Na otázku, kde si myslíte, že budete za rok, odpověděl: „*Doufám, že budu bydlet jinde než na noclehárně*“. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. A kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by se to týkalo bývalé přítelkyně, kterou by chtěl zpátky, vše by chtěl vrátit do pořádku.

3. Z.M.

Ročník: 1974

Vzdělání: střední odborné učiliště

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu noclehárna a NDC

Klient 35 let využívající službu Domu sv. Pavla noclehárnu a nízkoprahové denní centrum. Pán je rozvedený a má jednu dceru, které je sedm let, s kterou je stále v kontaktu. O dceru se stará babička (maminka bývalé ženy), která ji má v pěstounské péči. Klient prožil dětství ve fungující rodině, s rodiči se nestýká, bohužel už nežijí. Respondent se vyučil truhlářem, ale většinou se živí jako tesař. Trvalé bydliště má na úradě v Českých Budějovicích. Prvotní příčina, která vyvolala bezdomovství, byla ztráta rodinného domu. Splácí daň z prodeje okolo 80 tisíc, do toho si špatně půjčil peníze a rozeběhl se koloběh. Na ulici je přes šest let. Partnerku momentálně nemá, uvedl: „*Vždyť by mě nikdo ani nechtěl a hlavně bych se o ni nemohl ani postarat, když mám sám dluhy a nemám kde složit hlavu*“. Do domu sv. Pavla dochází třetí týden, předtím nějakou dobu přespával u své sestry, známých. I tvrdou realitu ulice si jeden rok vyzkoušel, pobýval na nádraží a v jeho okolí.

Svůj zdravotní stav hodnotí dobře, zdraví považuje za důležité, fyzickou ani psychickou nemocí netrpí. Zdravotnické služby nevyužívá a zdravotní pojištění si neplatí, i když tvrdí, že během chvíle začne.

Do zaměstnání chodí, ale momentálně „pracuje na černo“. Příjmy k pokrytí jeho osobních potřeb mu postačují výkyvově, někdy vychází někdy mu peněz nezbývá,

denně utratí různě, částku pán neuvedl. Na úřadu práce registrován není, tím pádem si ani sociální pojištění neplatí.

Během dne vypije 1,5 litru tekutin. Stravuje se v práci, kde chodí na obědy do restaurací, večer se občerství v Domě sv. Pavla z vlastních potravin. Jinak jeho strava je nejčastěji složena podle toho, na co má chuť a dle možností. Řekl: *„Hlad je největší kuchař, každý den si ale nevařím“*. Respondent je kuřák a denně vykouří 20 cigaret. Alkohol pije nepravidelně, preferuje pivo. *„Když mě to ale čapne, tak vypiju klidně pětadvacet, chutná mi, tak mám někdy problém přestat“*.

Sociální zařízení v Domě sv. Pavla využívá, ale když byl na ulici, tak hygienu prováděl v zaměstnání. Ošacení má své, proto nevyužívá charitní šatník. Věci má uložené v určené skříňce v Domě sv. Pavla.

Pravidelný denní režim nemá. Pokud vstává do práce, tak o půl šesté, jinak se vzbudí o půl osmé, aby stihl opustit do osmi hodin ranních Dům sv. Pavla. Během dne nejčastěji pracuje, pokud nějaký den práce není, tak se prochází. Ve většině případech je v práci. Večer nejčastěji čeká na noclehárnu, pokud se dostane dovnitř, tak občas sleduje televizi, zábavné pořady. Dění v politice ho nezajímá ani tisk nečte.

Nejdůležitější osobou v jeho životě je dcera. Kdyby mu bylo nejhůř, tak by se obrátil na svou sestru. Přátelé má a když ho potkají na ulici, tak se k němu hlásí, i když ví o jeho situaci. Svou životní situaci vnímá normálně: *„Sám se z toho musím dostat“*, spokojen s ní není a jako závažnou ji nebere. *„Dokud žiju a dýchám“*. Na jeho životě se mu nejvíce líbí, že má dceru. Nejvíce mu vadí, že nemá vlastní byt a nemůže být s dcerou. Svou životní situaci by chtěl změnit, na otázku, co proto děláte, odpověděl: *„Měl bych získat pracovní smlouvu, začnu splácet dluh, což vypadá, tak na tři roky a snad se postavím na vlastní nohy“*. Na otázku, kde si myslíte, že budete za rok, odpověděl, že když bude pracovní smlouva, tak bude moci postoupit do azylového domu. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by to bylo zajištění dcery.

4. K.L.

Ročník: 1986

Vzdělání: základní

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu noclehárna a NDC

Klient 23 let, svobodný, bezdětný. Dětství prožil ve fungující rodině. Z rodiny se stýká pouze s matkou a bratrem, otec je před pár lety opustil, našel si novou přítelkyni a od té doby ho neviděl. Trvalé bydliště má v Jindřichově Hradci, v Českých Budějovicích je 2,5 roku. Prvotní příčina, kdy se stal bezdomovcem, byla ztráta bydlení. Na ulici je měsíc. Partnerku nemá. Před příchodem do Domu sv. Pavla byl u matky. V Domě sv. Pavla byl při našem rozhovoru první den.

Svůj zdravotní stav považuje za dobrý, fyzickou ani psychickou nemocí netrpí. Zdraví za důležité moc nepovažuje. Zdravotnické služby využívá dle potřeby. Zdravotní pojištění je mu placeno.

Do zaměstnání momentálně nechodí, naposledy pracoval před měsícem a pár dny, ale zaměstnavatel přestal platit, tak práci opustil. Měsíc je registrován na úřadu práce. Zaměstnání si shání. Momentálně má podporu v nezaměstnanosti, příjmy k pokrytí osobních potřeb mu momentálně stačí. Denně utratí okolo 200 korun.

Za den vypije kolem dvou litrů tekutin. Momentálně se stravuje u známých. Strava je nejčastěji složena z těstovin, salámu a pečiva. Respondent je kuřák, denně vykouří 15 cigaret. Alkohol pije občas, uvedl, že na chuť. Preferuje pivo.

Sociální zařízení v Domě sv. Pavla zatím nevyužívá, jak jsem se již zmínila, byl zde první den. Oblečení má své.

Respondent uvedl, že má pravidelný denní režim, každý den se vzbudí v sedm hodin ráno. Během dne si hledá práci a je s kamarády. Večer nejčastěji hledá místo, kde přespat. Uvedl: „*Ted' budu skoro každý večer čekat na to, jestli mě vezmou na*

noclehárnu“. Pokud bude trávit noc jinde než v Domě sv. Pavla, tak bude přespávat u známých. Respondent sleduje televizi nejčastěji v době televizních zpráv. O dění v politice se nezajímá a tisk také nečte.

Nejdůležitější osobou je pro něj matka. Kdyby bylo nejhůř obrátil by se také na matku. Přátelé má. Svou životní situaci vnímá docela špatně, spokojen s ní není, považuje ji za závažnou. Na jeho životě se mu nic nelíbí. nejvíce mu vadí, že nemá kde bydlet a nemá práci. Svou situaci by chtěl změnit – pokouší se o to hledáním práce. Na otázku, kde si myslíte, že budete za rok, odpověděl: *„Doufám, že budu bydlet, i když to nebude hned podnájem, tak i s ubytovnou bych byl spokojen“*. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, přál by si práci a vlastní bydlení. *„Pak by snad šlo už vše lehčeji a samo“*.

5. P.B.

Ročník: 1983

Vzdělání: základní

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu noclehárna a NDC

Klient 26 let, svobodný, bezdětný. Dětství prožil ve fungující rodině, s rodiči se stýká. Trvalé bydliště má v Českých Budějovicích u rodičů. Před necelými dvěma lety vznikla neshoda mezi klientem a otcem, otec ho následně vyhodil z bytu. Na ulici je 1,5 roku. Do Domu sv. Pavla přišel před třemi týdny, předtím byl na ubytovně. Přišel o práci dělníka, na ubytovnu nezbyly peníze, nechtěl spát venku, proto navštívil Dům sv. Pavla.

Svůj zdravotní stav hodnotí jako dobrý, fyzickou ani psychickou nemocí netrpí. Své zdraví považuje samozřejmě za důležité. Zdravotnické služby nevyužívá.

Do zaměstnání momentálně nechodí, je registrován na úřadu práce, je mu placeno zdravotní pojištění. Stále zaměstnání si hledá. Denně utratí okolo 100 korun, příjmy (podpora v nezaměstnanosti) mu nestačí k pokrytí osobních potřeb. Na otázku kolik by potřeboval respondent nic neuvedl.

Denně vypije okolo dvou litrů tekutin. Stravuje se buď v Domě sv. Pavla, kde si uvaří ze svých potravin nebo si zajde do restaurace na polévku. Obvyklou stravu nemá, různí se. Dotazovaný je kuřák, denně vykouří 10 cigaret. Alkohol pije příležitostně, pro chuť, preferuje pivo.

Sociální zařízení Domu sv. Pavla využívá, oblečení má své, které má uložené v příslušné skřínce.

Každý den vstává ráno o půl sedmé, je navyklý z předešlé práce. „*Během dne sháním práci nebo se jen tak poflakuju, co jiného mám dělat, když práci nemám*“. Večer čeká na to, jestli bude moct na noclehárnu, pokud ano, tak sleduje televizi (zábavné pořady), pokud ne, shání ubytování jinde. Dění v politice ani tisk ho nezajímají.

Nejdůležitější osobou je pro respondenta jeho sestra, na kterou by se obrátil, kdyby mu bylo nejhůř. Přátelé má. Na otázku, jak vnímá svou životní situaci a jak je s ní spokojen odpověděl: „*Vždyť vidíte, že je to na h...o, nic se mi na mém životě nelíbí, nejvíc mi chybí, že se nedokážu ani sám o sebe postarat, chtěl bych to změnit, snažím se najít práci, ale jak jsme řek, je to na h...o, a kde budu za rok?, vždyť nevím co bude zítra natož za rok*“. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl a na otázku, kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, odpověděl, že neví jaké.

6. M.L.

Ročník: 1956

Vzdělání: střední odborné učiliště

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu azylový dům a NDC

Klient 53 let, rozvedený, má dceru (26 let), dnes o ní už nic neví. Klient prožil dětství v rozvedené rodině. Matka zemřela, s otcem se nestýká. Respondent je vyučen v oboru kuchař - číšník. Šestnáct let pracoval u námořní plavby jako kuchař. Pochází z Českých Budějovic. Prvotní příčina proč se stal bezdomovcem byl rozvod (1999).

„Od té doby se to začalo nějak hroutit, přišel jsem po nějaké době o práci, dělal jsme po plavbě v Českých Budějovicích opět kuchaře, no a v této situaci jsme pět let“. Partnerku respondent nemá, odpověděl, že by na ni neměl peníze. Do Domu sv. Pavla přišel z důvodu, že nechtěl už nikde překážet. Předtím bydlel nějakou dobu u přítele.

Zdravotní stav hodnotí jako uspokojivý, psychickou ani fyzickou nemocí netrpí. Klient si postěžoval, že ho bolí kosti. Svě zdraví považuje za důležité. Zdravotnické služby už nevyužívá, dříve praktického lékaře. Zdravotní pojištění je mu placeno.

Do zaměstnání nechodí, dříve pracoval jako kuchař v restauraci v Českých Budějovicích. Peněžní prostředky získává tím, že pobírá existenční minimum. Příjmy mu k pokrytí osobních potřeb nestačí, ale snaží se, aby mu stačily. Na den má 50 korun. Kolik by opravdu potřeboval financí neuvedl. Momentálně s pomocí sociální pracovnice vyřizuje invalidní důchod. Respondent je registrován na úřadu práce. Stálé zaměstnání ani příležitostné práce si nehledá.

Denně vypije 6 – 7 litrů tekutin. Stravuje se v Domě sv. Pavla, kde si sám vaří. Obvyklá strava je složena z chlebu, pečiva, konzerv a občas ze zeleniny. Respondent je kuřák, denně vykouří 20 cigaret, které buď od někoho získá nebo z určených peněz na den si koupí. Alkohol pije velmi zřídka, pro chuť, preferuje pivo..

Sociální zařízení (sprcha, WC) v Domě sv. Pavla využívá. Ošacení získává ze šatníku z Domu sv. Pavla.

Denní režim je pravidelný, každý den vstává v 7 hodin ráno. Během dne nejčastěji chodí na procházky a za přáteli, u kterých někdy přespí a dá si s nimi pivo. Večer nejčastěji sleduje televizi (zábavné pořady) Dění v politice ho už dnes nezajímá, řekl, že dříve to bylo vše zajímavější. Tisk nečte.

Nejdůležitější osobou v jeho životě už nikdo není. Kdyby bylo nejhůř, tak by se obrátil jedině sám na sebe. Na otázku jestli má přátele odpověděl, že ano. Když ho potkají na ulici známí, tak někteří se před ním schovávají a to mu vadí. Svou životní situaci vnímá flegmaticky, spokojen s ní není, zatím ji ale jako závažnou nevnímá, odpověděl: *„Zatím mi to stále nějak nedochází, i když je to už taková doba, na mém životě se mi nic nelíbí, nejvíce mi vadí, že mi zde chybí moc dobří kamarádi. Svou situaci bych chtěl změnit, ale kdo by taky nechtěl, jenže nic nedělám, čekám až mě*

bouchne něco do hlavy.“. Na otázku, kde si myslíte, že budete za rok odpovědět, že v Domě sv. Pavla nebo pokud vyjde od známého práce, tak v Itálii. Bezdomovství jako svůj životní styl nebere. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by chtěl v klidu žít a nebát se co bude zítra.

7. Z.B.

Ročník: 1982

Vzdělání: základní

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu azylový dům a NDC

Klient 27 let, svobodný. Dětství prožil v problémové rodině, rodiče měli mezi sebou špatný vztah, neustále se hádali a napadali, nakonec s rozvedli. S rodiči se nestýká. Trvalé bydliště má v Opavě. V Českých Budějovicích je od ledna 2009, v době rozhovoru měsíc, zůstat by tu chtěl na stálo, prý jsou zde hezká děvčata. Na otázku, co byla prvotní příčina, proč se stal bezdomovcem, nechtěl mluvit. *„Nechci se k tomu vracet, do Opavy se vrátit nemůžu, byly tam menší problémy, kdybych se tam vrátil, tak už se asi nevrátím zpět. Na ulici jsem od svých osmnácti let, do Domu sv. Pavla jsem přišel právě kvůli problémům v Opavě“*. Partnerku respondent nemá, i když by si ji moc přál. Před příchodem do Domu sv. Pavla pobýval ve stanu venku a sám.

Svůj zdravotní stav hodnotí jako dobrý, zdraví za důležité nepovažuje. Psychickou ani fyzickou nemocí netrpí. Zdravotnické služby vůbec nevyužívá. Zdravotní pojištění mu je placeno.

Do stálého zaměstnání nedochází. Dochází na příležitostné práce, momentálně má sněhovou pohotovost. Čeká vždy na zavolání. Předtím pracoval vždy jen příležitostné práce. Je registrován na úřadu práce v Opavě, momentálně vyřizuje přesunutí na úřad práce do Českých Budějovic. Příjmy, které má z příležitostných prací mu stačí k pokrytí osobních potřeb. Denně utratí 100 korun.

Denně vypije 1 litr tekutin. Stravuje se v Domě sv. Pavla, kde si sám vaří. Nejčastěji se mu ve stravě objevuje maso. Je kuřák, denně vykouří 40 cigaret. Je velkým odpůrcem alkoholu.

Sociální zařízení v Domě sv. Pavla využívá. Dříve, když bydlel pod stanem v Opavě, tak se umýval v řece. Ošacení získává ze šatníku v Domě sv. Pavla.

Pravidelný denní režim nemá, vstává, jak kdy. Během dne chodí na procházky, dívá se na slečny, na internetu hledá práci nebo si kreslí. Večer nejčastěji sleduje televizi (televizní zprávy a zábavné pořady), dění v politice ho nezajímá tisk také ne.

Nejdůležitější osobou v jeho životě je sestra. Kdyby bylo nejhůř, tak by se na nikoho neobrátil. Přátelé má, i když z důvodu opuštění Opavy s mnoha ztratil spojení. Zde má přátele mezi spolubydlícími z Domu sv. Pavla. Svou životní situaci vnímá špatně, spokojen s ní není a bere ji za závažnou. Na jeho životě se mu nic nelíbí, nejvíce mu chybí žena. Svou situaci by chtěl změnit, snaží se. Na otázku, kde si myslíte, že budete za rok, tak nevěděl. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. A kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by si přál, aby africké děti měly co jíst: „*Děti jsou přece důležitější než já*“.

8. B.R.

Ročník: 1972

Vzdělání: středoškolské

Státní příslušnost: SR

Využívající službu azylový dům a NDC

Klient 37 let, svobodný. Má tři děti, dceru 14 let, syna 8 let žijící na Slovensku a dceru, které bylo při rozhovoru 12 dní, žijící v České republice. S dětmi žijícími na Slovensku se stýká vždy na vánoční svátky, s kterými se schází u bývalé přítelkyně (matky dětí), která o děti pečuje. Alimenty na děti platí bez problému. Dětství klient prožil ve fungující rodině. S rodiči, kteří žijí na Slovensku, se stýká, vztah s nimi má výborný. Trvale bydliště má respondent na Slovensku. V Českých Budějovicích je 2,5

roku a pobývá zde stále. Prvotní příčina, proč se stal bezdomovcem byl bankrot zaměstnavatele, zaměstnanci museli být propuštěni. V této životní situaci je 5 měsíců.

Před příchodem do Domu sv. Pavla, bydlel klient v podnájmu. Uvedl: „*Na podnájem mi nezbývaly peníze, proto jsem přišel sem*“. Partnerku má, se kterou má momentálně poslední dceru. Obě žijí v Domě pro matky s dětmi. Klient se s nimi stýká denně. Zmínil se: „*Vadí mi, že nemůžeme bydlet spolu*“.

Své zdraví považuje za důležité. Zdravotnické služby využívá pravidelně jednou za rok, když je na Slovensku. Fyzickou ani psychickou nemocí netrpí. Svůj zdravotní stav hodnotí pozitivně. Zdravotní pojištění si platí.

Do zaměstnání respondent dochází. Na otázku jestli mu stačí příjmy k pokrytí osobních potřeb zareagoval úsměvem a odpověděl: „*Nestačí mi, budu potřebovat víc peníze na malou, potřeboval bych teď získat tak mega*“. Měsíčně si respondent vydělá okolo 20 tisíc. Sociální pojištění si platí.

Denně vypije okolo 2 – 3 litrů tekutin. Stravuje se v zaměstnání či v Domě sv. Pavla, kde si sám vaří. Popřípadě vaří dohromady s kamarády, s kterými bydlí na pokoji. Obvyklá strava je momentálně nejvíce složena z kuřecího masa. V té době byly dlouhodobější akce v supermarketech na kuřecí maso. Respondent je kuřák, denně vykouří 10 – 15 cigaret denně. Alkohol pije příležitostně pro uvolnění, euforii, preferuje lihoviny.

Ošacení si kupuje sám. Využívá sociální zařízení v Domě sv. Pavla.

Denní režim má pravidelný, denně vstává v 5 hodin ráno, z důvodu zaměstnání nebo se probudí sám od sebe. Během dne nejčastěji pracuje nebo se vídá s partnerkou a dcerou. Večer se nejčastěji kouká na televizi, kde sleduje televizní zprávy a zábavné pořady. Zajímá ho dění v politice jak v České republice, tak i na Slovensku. Tisk si rád přečte.

Nejdůležitější osobou v jeho životě je matka, na kterou by se obrátil kdyby mu bylo nejhůř. Přátelé má jak na Slovensku, tak i v České republice. Svou životní situaci vnímá přechodně, spokojen s ní není a vnímá ji jako závažnou. Oproti tomu se mu na jeho životě líbí mnoho věcí, ale vadí mu: „*Tato situace mě štve, nemám své soukromí, proto se snažím fakt makat, abych mohl vydělat do začátku a mohl bych si*

vzít k sobě malou a přítelkyni. Za rok touto dobou bych chtěl být v podnájmu“. V žádném případě nebere bezdomovství jako svůj životní styl. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, chtěl by vyhrát ve sportce.

9. L.C.

Ročník: 1953

Vzdělání: střední odborné učiliště

Státní příslušnost: SR

Využívající službu azylový dům a NDC

Klient 56 let, rozvedený. Má dva dospělé syny, kterým je 31 a 29 let. Se syny se nestýká, ale v kontaktu s nimi je. Respondent prožil dětství v úplné, fungující rodině. S rodiči se nestýká, už nežijí. Trvalé bydliště má na Slovensku. V Českých Budějovicích je od roku 1992, odkud třikrát odešel a pak se vrátil, teď zde pobývá stále. Na otázku, jaká byla prvotní příčina, že se stal bezdomovcem odpověděl: *„Když jsem se rozvedl, tak jsem odjel pracovat do Škodovky, tam jsem bydlel na ubytovně, začal jsem chlastat a od roku 1992 jsem tzv. kočovník, prostě jsme žil na ulici, pak zas po ubytovnách a teď poslední 4 roky jsem bydlel v Grand hotelu“.* Partnerku momentálně nemá. Do Domu sv. Pavla přišel z důvodu ukradených dokladů a nedostatku financí na jiné ubytování. V Domě sv. Pavla během našeho rozhovoru byl druhý měsíc.

Respondent své zdraví považuje za důležité, netrpí žádnou fyzickou ani psychickou nemocí. Svůj zdravotní stav hodnotí jako dobrý. Zdravotnické služby nevyužívá.

Do stálého zaměstnání momentálně nedochází, naposledy pracoval v roce 1996. *„Teď pracuju na černo na stavbě a jsem moc spokojen“.* Příjmy z těchto prací mu stačí k pokrytí osobních potřeb. *„To co si vydělám mi prostě stačit musí“.* Neplatí si zdravotní ani sociální pojištění, na úřadě práce není registrován, nechce se totiž vracet na Slovensko.

Denně vypije jeden litr tekutin. Přes den se stravuje v restauracích, kde si dá polévku a pečivo a večer si vaří v Domě sv. Pavla ze surovin, které si ten den nakoupí. Na otázku kouření odpověděl: *„Kouřím od svých šesti let, u nás v rodině to nikdo neřešil, teď dávám krabičku denně, i když bych zvládl více, ale peněz moc není“*. Denně si respondent dá dvě piva na chuť, ale kdyby pivo neměl, tak by to bez něho vydržel. V půl šesté ráno odchází z Domu sv. Pavla, dá si jeden grog v zimě a jedno pivo každý den. Druhé pivo si dá po obědě. Pivo pije na žízeň.

Sociální zařízení využívá nepravidelně, sprchuje se v zaměstnání. Ošacení získává z šatníku v Domě sv. Pavla.

Pravidelný denní režim má, když je práce, kterou momentálně má. Ráno tedy vstává v 5.30. Během dne pracuje do 16.30. Večer nejčastěji sleduje televizi (televizní zprávy a zábavné pořady) a pije kávu. Dění v politice ho zajímá, tisk nechte.

Nejdůležitější osobou v jeho životě jsou synové, i když se s nimi nestýká. Kdyby bylo nejhůře, tak by se obrátil také na rodinu. Přátelé v České republice má. Svou životní situaci vnímá tak, že to jde. Spokojen s ní moc není, ale uvedl: *„Co se dá dělat, musí se vydržet vše, ale jako závažnou ji nevnímám. Na tomto životě se mi líbí, že člověk nemá skoro žádný starosti. Lepší by to mohlo být, ale nevím co bych pro to měl udělat“*. Neví kde bude za rok, ale v létě bude přespávat v karavanu u kamaráda. Moc se na to těší, bude tam mít ticho. Hygienu bude provádět buď v práci, když bude nebo v potoce. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by chtěl peníze.

10. A.D.

Ročník: 1971

Vzdělání: středoškolské

Státní příslušnost: ČR

Využívající službu azylový dům a NDC

Klient 38 let, svobodný, bezdětný. Dětství prožil v úplné a fungující rodině. Otec zemřel a s matkou se občas stýká, ta si našla nového přítele, s kterým si nerozuměl, proto odešel z domu a to byla i prvotní příčina, proč se ocitl v situaci, v které je. Trvalé bydliště má v Ledenicích a v Českých Budějovicích je od roku 1985. Na ulici je 16 let. Partnerku momentálně nemá. Do Domu sv. Pavla přišel z důvodu, že neměl kde bydlet. Předtím měl zaměstnání s ubytováním. v Českých Budějovicích je střídavě.

Svůj zdravotní stav hodnotí jako uspokojivý. Trpí artrózou kloubů, ale pohyb je stále v pořádku. Psychickou nemocí netrpí. Svě zdraví považuje za důležité. Zdravotnické služby využívá, před rozhovorem chodil pravidelně pět měsíců na rehabilitace.

Momentálně do zaměstnání nechodí. Před Vánocemi se vrátil z Prahy, kde pracoval v jednom hypermarketu jako ochranka. Z důvodu snižování stavu byl propuštěn. Od té doby je registrován na úřadu práce, od kterého pobírá podporu v nezaměstnanosti. Příjmy k pokrytí osobních potřeb mu momentálně stačí, denně utratí okolo 200 korun.

Stravuje se v Domě sv. Pavla, kde si sám vaří, strava se skládá ze všeho možného. Denně vypije 5 litrů tekutin. Respondent je kuřák a denně vykouří 15 cigaret. Jednou za měsíc si zajde na jedno až dvě piva, protože má chuť.

Oblečení má své vlastní. Sociální zařízení využívá.

Denní režim má pravidelný, každý den vstává v 6.30. Během dne si hledá zaměstnání. Večer nejčastěji vaří, sleduje televizi (televizní zprávy) a luští křížovky. Věnuje pozornost médiím, čte tisk a dění v politice ho také zajímá.

Na otázku, kdo je ve vašem životě nejdůležitější osobou a na koho by se obrátil, kdyby bylo nejhůř odpověděl: „Nevím o nikom, kdo by byl nejdůležitější osobou a ani o nikom na koho bych se obrátil“. Přátelé má. svou životní situaci vnímá takto: „*Mohlo by to být lepší, spokojen s ní nejsem, ale mohlo by být klidně i hůř, na životě se mi moc nic nelíbí, nejvíce mi chybí ta práce, klidně bych bral práci s cestováním, jsem svobodný, tak mě zde nic nedrží*“. Kde bude za rok, tak to neví, nikdy neví, co se stane. Tuto situaci by rád změnil hledáním zaměstnání. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by si chtěl vydělat peníze a odjet pryč.

11. P.R.

Ročník: 1946

Vzdělání: základní

Státní příslušnost: ČR

Žijící na ulici

Respondent 63 let, vdovec, ale podruhé se oženil a pak se po několika letech rozvedl. Má šest dětí, tři chlapce a tři děvčata, kteří mají už svou rodinu a své děti. Občas se s rodinou stýká, že jede k nim na návštěvu, ale po 14 dnech už slyší, jak si rodina šeptá, proto vždy odejde. Dětství respondent prožil u babičky a dědy. Matka odešla za prací a otec je opustil. Nejvyšší dosažené vzdělání má základní. Nedokončil strojní zámečnickou kvůli děvčeti. Trvalé bydliště má v Karlových Varech. V Českých Budějovicích je šest let. Jako prvotní příčinu proč se stal bezdomovcem vidí ve smrti své ženy, i když se podruhé oženil, tak manželský svazek trval krátce, žena mu moc chyběla a nedokázal se s tím smířit. Cítil se sám, proto se opakovaně pokusil o sebevraždu, ale vždy skončil na psychiatrii. Několikrát skončil ve vězení za opakované krádeže. Na ulici je 19 let. Uvedl: „*Neustálý kolotoč, basa, blázinec, ulice*“. Respondent je teď bez partnerky. Do Domu sv. Pavla už nedochází, nevyhovovalo mu, že se občas nemohl napít, uvedl: „*Jsem na ně naštvanej, slibovali mi hory doly, tak jsme tam šel. Já*

se tam pak svíjím v abstáku, bolí to a oni nic, tak jsem to nevydržel, napil jsme se a oni mě vyhodili, už tam nikdy nepůjdu“.

Svůj zdravotní stav hodnotí jako špatný. *„Mám uřízlý do půlky nárty, slinivku mám špatnou, játra mám špatný, měl jsme jít na bypass, ale ten jsme odmítl, je to špatný, k tomu mám abstáky a nervově na tom taky moc dobře nejsem, 18x jsem byl v blázinci, podřezával jsme si žíly, sebepoškozoval jsme se, mám to vše napsaný v nějakých papírech. Zdraví nepovažuji za důležitý, kašlu na něj, na co mi je?“.* Zdravotnické služby nevyužívá.

Do zaměstnání nechodí, naposledy pracoval v rove 1992 v Praze Holešovicích v mlékárně. Když využíval služby Domu sv. Pavla, tak prodával Nový Prostor, na kterém si vydělal i 10 tisíc měsíčně. Peněžní prostředky získává žebráním a nestydí se za to. Během našeho rozhovoru už měl pozastaveny dávky, takže peněz teď má méně, ale uvedl, že na „absták“ to stačí. Předtím pobíral od Magistrátu měsíčně 3 tisíce, peníze dostával každou středu, částka byla okolo 720 korun, která byla utracena hned ten den. Stálé zaměstnání ani příležitostné práce si neshání. Denně utratí podle toho kolik vyžebra. Na úřadu práce registrován není, zdravotní ani sociální pojištění nemá placeno.

Stravuje se pod mostem, buď z toho, co tam přinesou kolemjdoucí lidé nebo to, co seženou kamarádi, kteří tam s ním tráví celé dny a noci. Problém je v tom, že pán ztratil v zimě zuby, takže pomale nejí nic, jsou i dny, kdy nejí vůbec nic. Po našem rozhovoru tam od lidí měl rohlíky a mléko, tak jeden rohlík snědl. Jinak kamarádi se mu snaží sehnat měkkou stravu, jako sýry, jogurty a jeho největší pochoutku a to citróny. Denně vypije tekutin podle toho kolik je vody, uvedl, že po víně je vždy největší žízeň. Respondent kouří a denně vykouří podle toho kolik vyžebra. Denně pije alkohol, preferuje červené víno. Pije z důvodu, aby zapomněl. Uvedl: *„Více pijeme krabičák, kvůli tomu, že je to levný, i když víme, že se tím čistí trubky, jenže nám tu vše vydrží chvíli, i ty cigára když máme, tak nám vydrží 20 minut. Jsem už těžkej notorik a chlastám kvůli tomu, abych zapomněl. Když není co jíst a pít, tak dokážeme být i pěkně vztekly“.*

Osobní hygienu respondent moc nevykonává a když ano, tak v řece, ale to je tak jednou dvakrát do roka. Na otázku, kde získává ošacení odpověděl: *„To je jediný, co si od nich vezmu, donese to sem vždy sociální pracovník, jeden den přijde i se sestřičkou a ta se mi podívá na nohy“*.

Denní režim má nepravidelný, podle „abst’áku“. Přes den pije a žebra. Večer dělá to samé. Noc tráví pod mostem s přáteli. Dříve sledoval média a zajímal se o dění v politice i o motokros a dostihy, ale ztratil brýle, takže špatně vidí a proto nechte.

Nejdůležitější osobou je pro respondenta Bůh, na kterého by se obrátil, kdyby bylo nejhůř. Přátelé má. Dobrovolně odešel pod most. Svou životní situaci vnímá: *„Vnímám ji blbě až abnormálně blbě. S touto životní situací spokojen nejsem, vnímám ji jako závažnou, na mém životě se mi už nic nelíbí, hnusí se mi. Nejvíce co mi vadí, je to, že jsem se vůbec narodil, tuto situaci bych už nechtěl ani změnit. Bezdomovství už беру jako svůj životní styl, už jsme si totiž zvyknul“*. Na otázku, kde si myslíte, že budete za rok, odpověděl: *„Cože, to mám ještě tak dlouho žít? Jako své poslední přání bych si přál, abych mohl umřít, zde pod mostem“*.

12. K.H.

Ročník: 1968

Vzdělání: základní

Státní příslušnost: ČR

Žijící na ulici

Respondent 41 let, ženatý. Manželka má jiného přítele. Má dceru, které je 20 let. Momentálně se s ní nestýká, stýkat se s ní začne, až nebude na ulici, ale postaví se na vlastní nohy a bude bydlet alespoň na ubytovně. Dětství prožil u babičky a dědy. Když byl malý, tak se jeho rodiče rozvedli, matka se podruhé provdala, ale on si s novým manželem nerozuměl. Otec je opustil. Se svými rodiči se nestýká. Dokončené vzdělání má základní, nedokončil střední odborné učiliště, obor instalatér. V té době měl problémy se zákonem, kdy skončil i ve vězení. Trvalé bydliště má v Českých

Budějovicích. Na ulici byl během našeho rozhovoru měsíc. Předtím pracoval na černo, ale zranil se (zlomenina dolní končetiny) a už neměl na to, aby si mohl platit ubytovnu. Služby azylového domu nevyužívá.

Zdravotní stav hodnotí jako dobrý. Psychickou ani fyzickou nemocí netrpí. Zlomenina se už spravila. Své zdraví považuje za důležité. Zdravotnické služby nevyužívá.

Do zaměstnání momentálně nechodí. Na úřadu práce během našeho rozhovoru registrován nebyl, uvedl, že tam půjde druhý den. Peněžní prostředky získává ze žebření u Kauflandu. Práci si hledá. Naposledy pracoval před svým úrazem, který si léčil samostatně. Příjmy, které má z žebření mu musí stačit k pokrytí jeho osobních potřeb. Denně utratí podle toho kolik si vyžebra. Deset let si neplatí ani zdravotní ani sociální pojištění.

Respondent se stravuje pod mostem. Obvyklá strava je momentálně složena z pečiva a mléka. Denně vypije 1,5 litru tekutin. Je kuřák a denně vykouří podle toho kolik najde nedopalků nebo, když má nějaké peníze, tak si koupí tabák. Alkohol pije podle toho jestli je nebo není. Preferuje víno. Pije z důvodu, aby zapomněl a přežil další den.

Hygienu vykonává v řece nebo vůbec. Oblečení má vlastní.

Pravidelný denní režim nemá, ráno se vzbudí až se vzbudí. Během dne se někdy poohlídne po nějaké práci, ale hlavně žebra, chodí pro víno, pije a jen tak leží. Večer nejčastěji už jenom leží a pije. Noc tráví pod mostem sám. Pozornost médiím věnuje, noviny získává z kontejneru. Dění v politice ho zajímá.

Nejdůležitější osobou v jeho životě byla babička, kdyby bylo nejhůř, tak by se obracel stále na ni, i když už nežije. Přátel má respondent stále méně. Na otázku jak vnímá svou životní situaci odpověděl: „*Je to na h...o, jsem nespokojen a myslím si, že už je to i závažná situace. Na tomto životě se mi vůbec nic nelíbí, radši bych chodil 12 hodin do práce a byl na ubytovně. Nejvíc co mi chybí je vana, čistá postel a teplé jídlo. Svou situaci chci změnit, čekám na zavolání kamaráda, jestli bude práce. Doufám, že za rok budu na ubytovně a byl by klid*“. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by chtěl, aby si sehnal práci a ubytovnu.

13. V.B.

Ročník: 1984

Vzdělání: základní

Státní příslušnost: ČR

Žijící na ulici

Respondent 25 let, svobodný, bezdětný. Dětství prožil ve fungující rodině. S rodiči se stýká. Trvalé bydliště má v Českých Budějovicích. prvotní příčina, že se ocitl v situaci, v které je, byla neshoda s rodiči. Na ulici je pět měsíců. Partnerku má, stýká se s ní skoro denně. Vadí mu, že nemohou bydlet spolu, protože nemají kde. Přítelkyně stále bydlí u svých rodičů. Muž nespí v Domě sv. Pavla, nechce. Spí všude kde se dá, u známých, ale i na ulici.

Svůj zdravotní stav hodnotí jako dobrý a zdraví považuje za důležité. Pravidelně navštěvuje praktického lékaře. Fyzickou ani psychickou nemocí netrpí. Zdravotní pojištění mu je placeno.

Do zaměstnání momentálně nedochází, naposledy pracoval od prosince do února. Je registrován na úřadu práce, od kterého nedostává podporu v nezaměstnanosti. Půjde si zažádat o životní minimum. Příjmy k pokrytí osobních potřeb mu nestačí. Denně utratí okolo 50 - 100 korun. Peníze získává od své přítelkyně. Respondent neuvedl, kolik by potřeboval peněz, aby byl spokojen.

Stravuje se u známých, nejčastěji má chleba, pečivo, ovoce, zeleninu, salám. Denně vypije 1 – 1,5 litru tekutin a vykouří jednu krabičku denně, cigarety mu např. nakoupí známí. Alkohol pije nepravidelně, preferuje pivo. Pije hlavně kvůli tomu, že je v této situaci.

Hygienu provádí u své přítelkyně. Oblečení má své.

Pravidelný denní režim nemá. Denně vstává jak kdy, spíše kolem 6 – 7 hodiny. Přes den si vyřizuje práci a teď i úřady. Večer záleží na tom, kde spí. Noc tráví buď u známých nebo na lavičce. Pozornost médiím věnuje, tisk čte a dění v politice ho velmi zajímá.

Nejdůležitější osobou je pro respondenta jeho přítelkyně, na kterou by se obrátil, i kdyby bylo nejhůř. Přátel pár má, ale tvrdí, že jsou to ti praví. Na otázku jak vnímá svou životní situaci odpověděl: „*Velmi špatně, vůbec nejsem se sebou spokojen, tuto životní situaci vnímám jako závažnou a vůbec nic se mi na tomto životě nelíbí. Nejvíc mi vadí tato momentální situace, kterou bych chtěl změnit a co nejrychleji se z ní dostat. Proto se snažím hledat práci, ale je to čím dál tím více vysilující*“. Na otázku, kde bude za rok, nedokázal odpovědět. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl a kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, tak by chtěl vyhrát ve sportce.

14.

Ročník: 1961

Vzdělání: střední odborné učiliště

Státní příslušnost: ČR

Žijící na ulici

Respondent 48 let, rozvedený, bezdětný. Dětství prožil v problémové rodině, kde bylo časté fyzické napadání. V 18ti letech rodiče opustil a stále se s nimi nestýká a nemá o nich žádné zprávy. Respondent je vyučen v oboru truhlář. Trvalé bydliště má v Ostravě. Jako prvotní příčinu proč se stal bezdomovcem uvedl ztrátu zaměstnání, z důvodu pití alkoholu a tím pádem nedostatečné docházky do zaměstnání. Následně na to, se s ním manželka rozvedla. Na ulici je 4 roky. Partnerku nemá a služby azylového domu nevyužívá.

Svůj zdravotní stav hodnotí dobře a zdraví považuje za důležité. Fyzickou ani psychickou nemocí netrpí. Zdravotnické služby nevyužívá.

Do zaměstnání nedochází. Občas má nějakou příležitostnou práci na stavbě. Příjmy, které má z občasných brigád nebo žebrání mu stačí k pokrytí osobních potřeb, ale uvedl že by potřeboval více, alespoň 5 tisíc. Denně utratí podle toho kolik má peněz z brigád nebo žebrání. Na úřadě práce registrován není. Zdravotní ani sociální pojištění si neplatí.

Stravuje se ze zbytků u Kauflandu nebo od rychlých oken. Když má peníze, tak si koupí nějakou konzervu s pečivem. Denně vypije 2 litry tekutin. Kouří nedopalky, které najde a nebo cigarety, které vyžebra. Někdy dá denně i 30 cigaret. Alkohol pije pravidelně, dříve preferoval tvrdý alkohol, dnes z důvodu financí preferuje červené víno. Pije z důvodu, že mu chutná a hlavně, aby zapomněl.

Osobní hygienu vykonává v létě v řece a v zimě hygienu moc nedodržuje. Ošacení získává z kontejnerů nebo pytlů přistavených u kontejnerů. *„Lidi tam vždy vedle nechají pytel, já se do něho kouknu, prohrabu se vněm a snad vždy něco najdu, co se dá nosit“.*

Pravidelný denní režim nemá, vstává jak kdy. Během dne chodí žebrať, prolézat kontejnery, hledat nedopalky, pije víno. Večer nejčastěji odpočívá a pije. V létě tráví noc nejčastěji pod mostem s kamarády a v zimě si najde zahradní chatku, ve které přečkává zimu a je tam sám. Pozornost médiím vůbec nevěnuje, tisk nečte a dění v politice ho vůbec nezajímá.

Nejdůležitější osobou pro něho v životě nikdo není. Kdyby bylo nejhůř, tak by se spolehnul jen sám na sebe. Přátelé má, kteří jsou z řad bezdomovců. Na otázku, jak vnímá svou životní situaci odpověděl: *„Zvyknul jsme si tak už žít, spokojen už asi jsem. Jako závažné to nevnímám, na tomto životě se mi líbí volnost. Nejvíc co mi asi vadí, že občas nejsou prachy, ale jak říkám zvyknul jsem si. Už bych ten svůj život nechtěl ani měnit“.* Na otázku, kde si myslíte, že budete za rok uvedl: *„Když nebudu mrtvej, tak pořád budu stejně žít“.* Bezdomovství nebere jako svůj životní styl, protože se bezdomovcem necítí. Kdyby si mohl splnit jakékoliv přání, přál by si vlastní zahradní chatku.

15. L.R.

Ročník: 1954

Vzdělání: základní

Státní příslušnost: SR

Žijící na ulici

Respondent svolil k rozhovoru, ale z neznámých důvodů, nechtěl mluvit o své minulosti, o čase stráveném v Českých Budějovicích, proto uvádím zkrácenou verzi kasuistiky.

Muž 55 let, státní příslušnost má slovenskou, kde má i trvalé bydliště. Respondent jel do České republiky za prací, bohužel mu nevyšla, byl okraden a ztratil doklady. Do azylového domu nedochází, dochází za nimi terénní sociální pracovník

Zdravotní stav hodnotí jako dobrý. Fyzickou ani psychickou nemocí netrpí. Své zdraví za důležité považuje. Zdravotnické služby nevyužívá, z důvodu, že si neplatí zdravotní pojištění a hlavně, že není Čech. Uvedl: *„Jednou jsme tu ležel v noci a přišli na mě nějací chlápci a zmlátili mě. Bušili mě do hlavy. Ráno mě tady našli policajti a zavolali záhranku, kde mi rozbitou hlavu sešili, jinak služby nevyužívám a kdyby je nezavolali, tak je nevyužiju“.*

Do zaměstnání nechodí ani příležitostné práce si nehledá. Peněžní prostředky získává žebráním, i když žebrá spíše jeho kamarád a on pak nakupuje alkohol a jiné věci. O peníze se spolu dělí s kamarády pod mostem. Denně utratí podle toho kolik vyžebrají. Na úřadu práce registrován není, na Slovensko se vracet nechce a hlavně u nás si nevyřídil náhradní doklady.

Stravuje se pod mostem, strava je složena z toho co najde, lidi donesou nebo když jsou peníze, tak koupí něco pro kamaráda, který nemůže chodit. Nejčastěji jedí pečivo, mléko. Denně vypije tekutin podle toho kolik je vody. Kouří a denně vykouří podle toho co se vyžebrá. Alkohol také pije a preferuje červené krabicové víno z důvodu ceny. Pije, aby mu nebyla zima a hlavně, aby nemusel myslet na to, co se děje.

Hygienu provádí v řece, ale je velmi nepravidelná. Ošacení získává od terénního sociálního pracovníka Domu sv. Pavla.

Pravidelný denní režim nemá. Během dne nejčastěji chodí pro víno, pije a jen tak sedí. Večer nejčastěji už jenom leží a pije. Média ho nezajímají.

Na otázky, kdo je v jeho životě nejdůležitější osobou a na koho by se obrátil, kdyby bylo nejhůř odmítl odpovědět. Přátelé má v Českých Budějovicích převážně z řad bezdomovců. Spokojen se svou životní situací není. Situaci by chtěl změnit, ale nemá sílu a chuť. Bezdomovství nebere jako svůj životní styl.

4.2 Analýza kazuistik

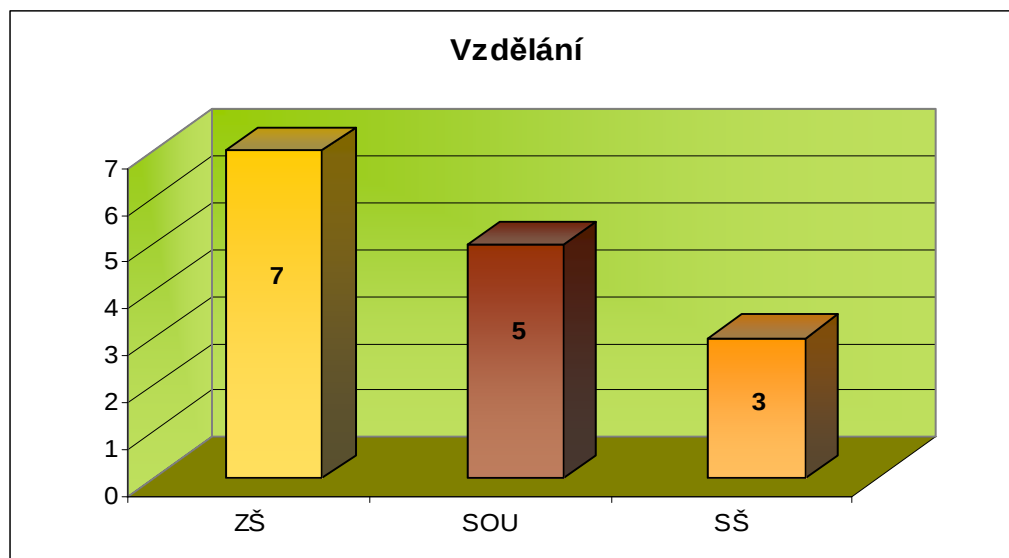
4.2.1 Osobní údaje

- Věk: Z výzkumu vyplývá, že průměrný věk respondentů je 39,8 let. Nejstaršímu respondentovi je 63 let a nejmladšímu 23 let. Nejčtenější věkové rozpětí je 33 – 38 let.
- Trvalé bydliště a lokalita původu: Z výzkumu vyplývá, že trvalé bydliště v Českých Budějovicích má 7 respondentů, z toho jeden dotázaný má trvalé bydliště na magistrátu v Českých Budějovicích.

Respondenti mají trvalé bydliště celkem ve 3 krajích České republiky. Tři respondenti pocházejí ze Slovenska. 9 respondentů má trvalé bydliště v Jihočeském kraji (nejvíce respondentů pochází z Českých Budějovic a 1 z Jindřichova Hradce a z Ledenic). Ostatní kraje mají minimální zastoupení – Královohradecký (1), Moravskoslezský (2)). Všechny 15 respondentů pobývá v Českých Budějovicích stále.

4.2.2 Vzdělání

Graf 1: Vzdělání

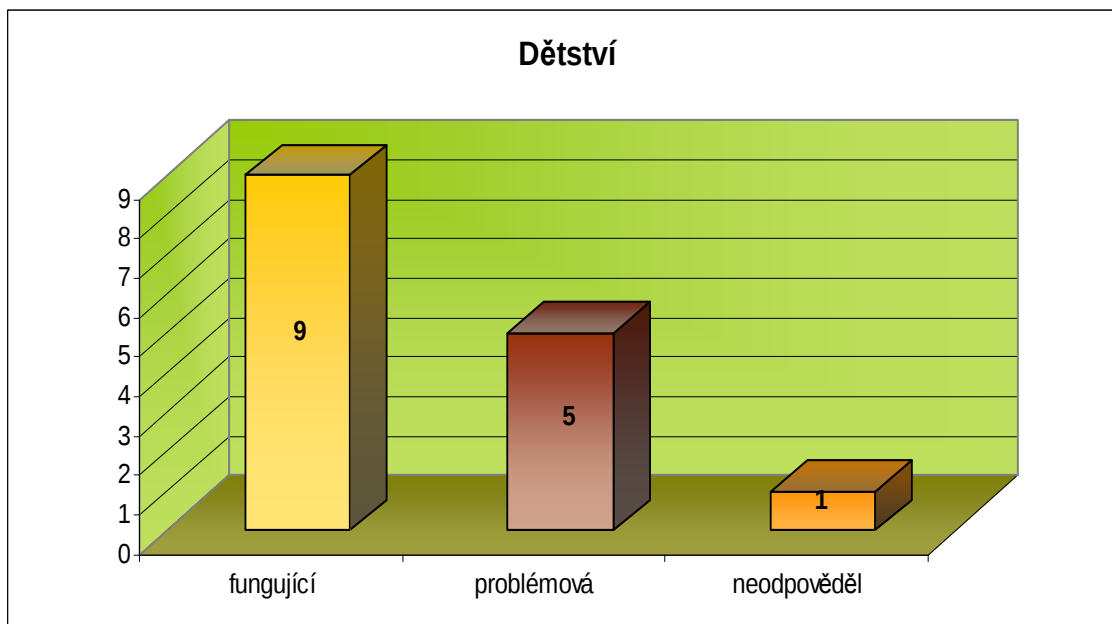

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů mají středoškolské vzdělání 3 dotázaní, střední odborné učiliště dokončilo 5 respondentů a 7 dotázaných má nejvyšší dosažené vzdělání základní.

4.2.3 Rodina

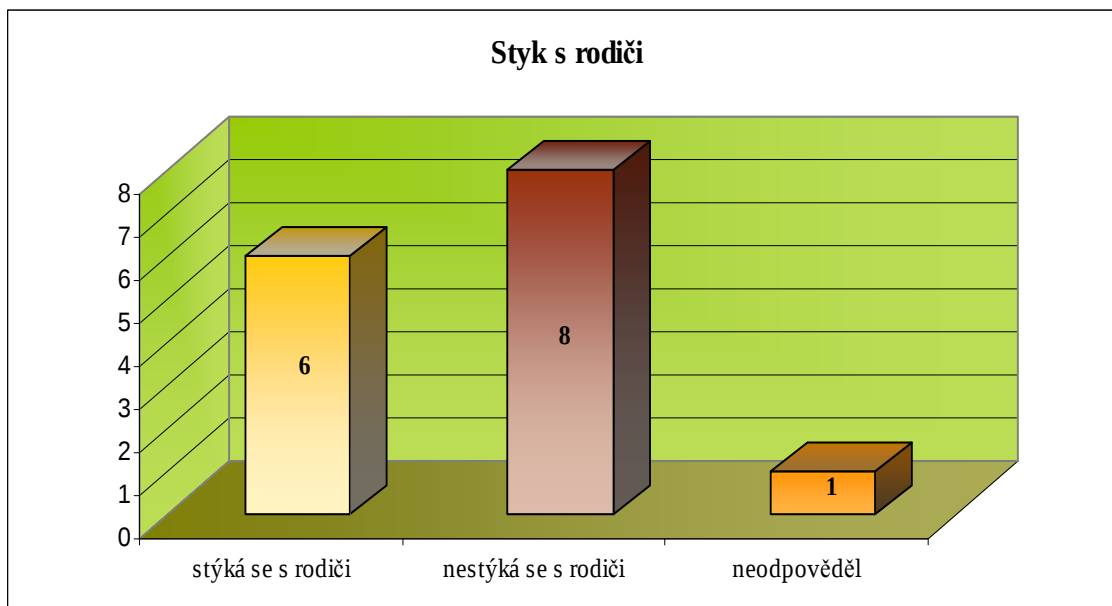
Graf 2: Dětství

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů jeden neodpověděl, 9 dotázaných respondentů prožilo dětství ve fungující rodině. V problémové rodině prožilo dětství 5 respondentů, z toho 2 respondenti v rodině, kde se vyskytovalo fyzické násilí a následně rozvod a 2 respondenti prožili dětství u svých prarodičů z důvodu, že rodiče odcházeli za prací nebo si nerozuměli s novými partnery rodičů, 1 respondent uvedl, že rodiče se rozvedli a matka pak zemřela.

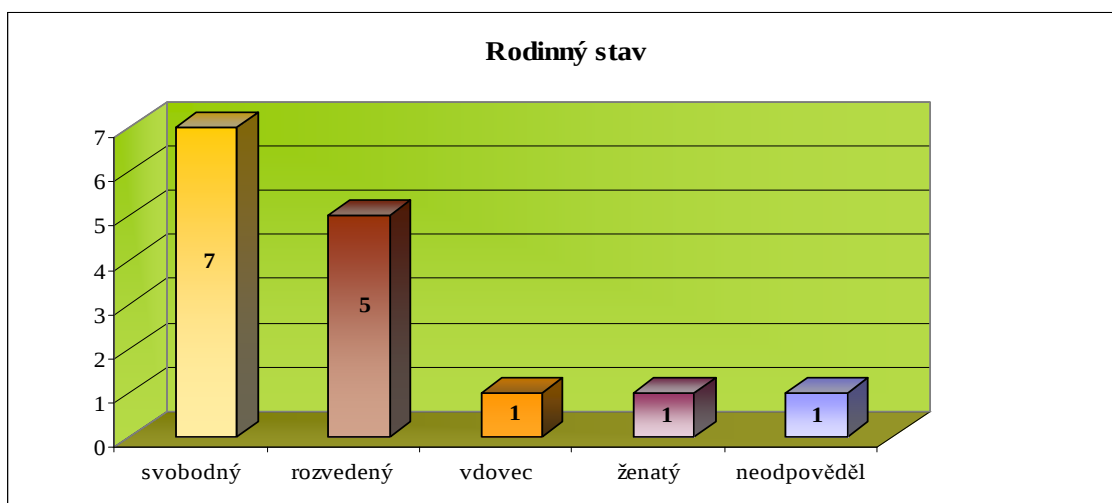
Graf 3: Styk s rodiči

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že se 6 respondentů se svými rodiči stýká a 8 se s rodiči nestýká vůbec. 1 respondent na tuto otázku neodpověděl. Z 8 respondentů se 3 dotázání nestýkají s rodiči z důvodu, že už nežijí.

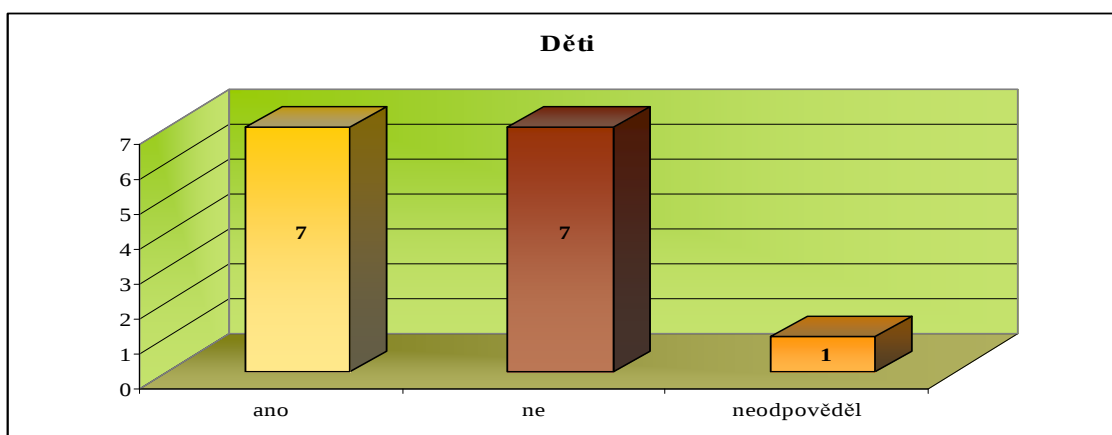
Graf 4: Rodinný stav

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že 7 dotázaných je svobodných, 5 respondentů je rozvedených, 1 tazatel je vdovec, 1 je ženatý a 1 respondent na tuto otázku neodpověděl vůbec.

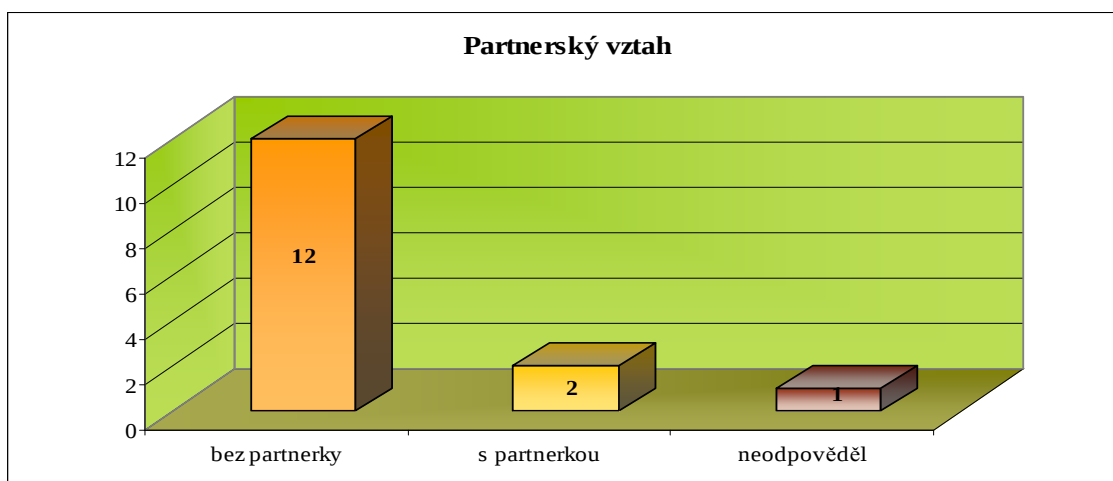
Graf 5: Děti

Zdroj: vlastní výzkum

Z 15 dotázaných má 7 respondentů děti, 7 respondentů dětí nemá a 1 respondent neodpověděl.

Graf 6: Partnerské vztahy

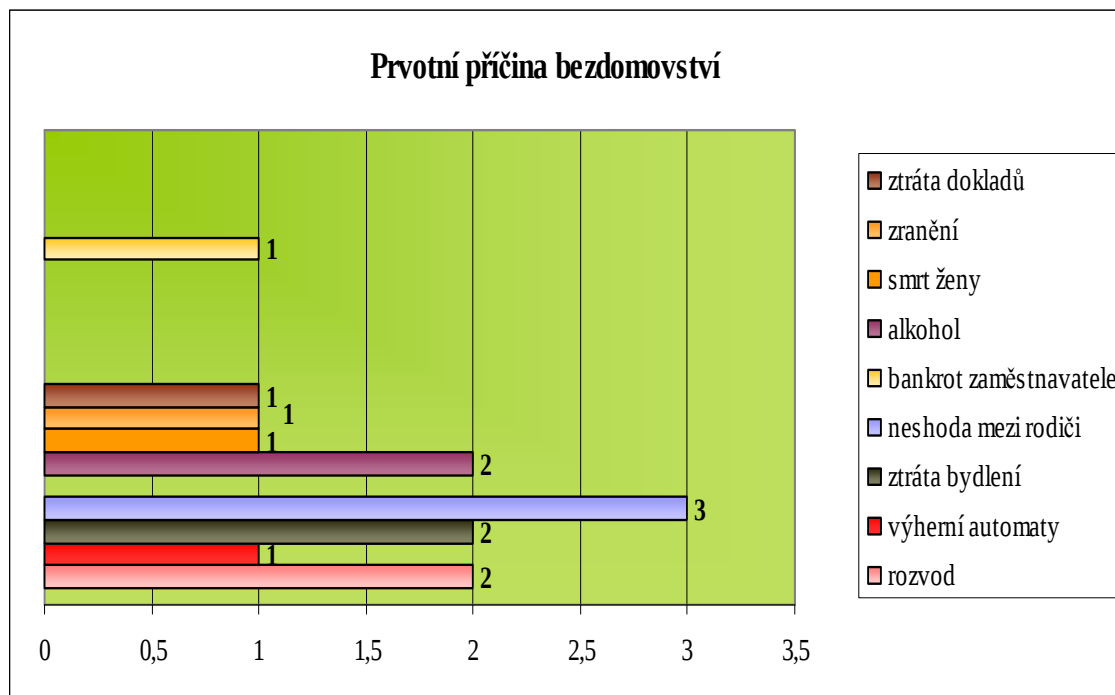

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů 12 nemá partnerku, 1 respondent neodpověděl a 2 respondenti partnerku mají, jedna žije u rodičů a druhá s dítětem v Domě pro matky s dětmi. Oba dotázaní se stýkají s partnerkami každý den.

4.2.4 Prvotní příčina bezdomovství

Graf 7: Prvotní příčina bezdomovství

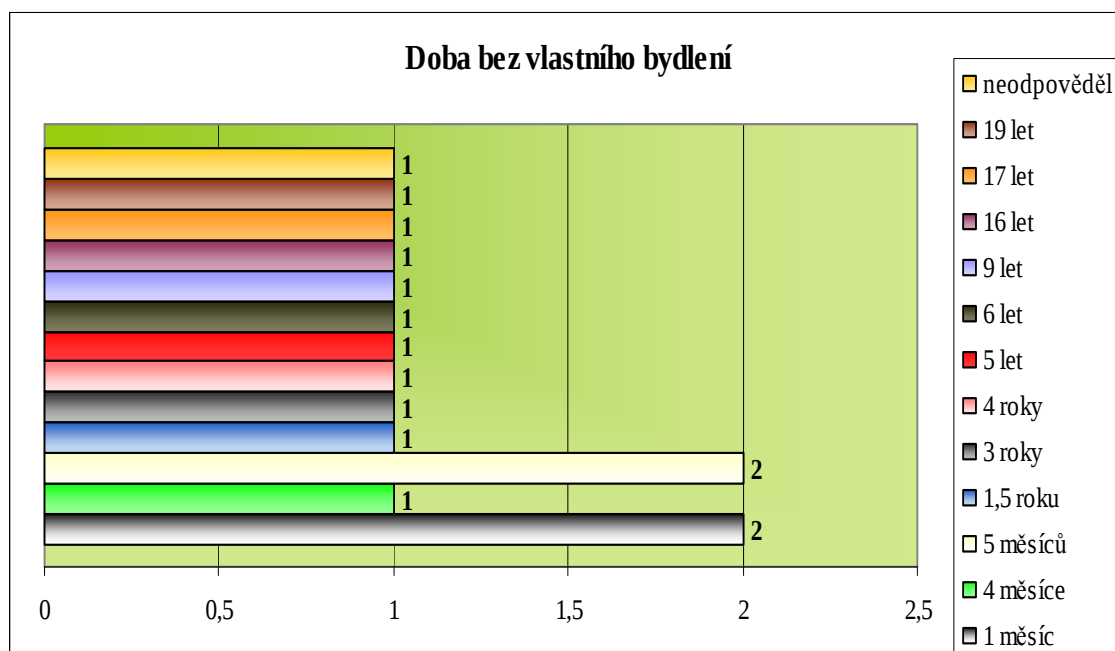

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 dotázaných 2 respondenti uvedli jako prvotní příčinu rozvod, 1 dotázaný uvedl příčinu výherní automaty, 2 respondenti uvedli ztrátu bydlení, 3 dotázaní neshodu mezi rodiči či partnery rodičů, 1 uvedl bankrot zaměstnavatele, 2 respondenti uvedli jako prvotní příčinu alkohol a následnou ztrátu zaměstnání, 1 dotázaný uvedl smrt své ženy, 1 zranění v zaměstnání, které vykonával „na černo“ a 1 respondent uvedl ztrátu dokladů.

4.2.5 Doba bez vlastního bydlení

Graf 8: Doba bez vlastního bydlení

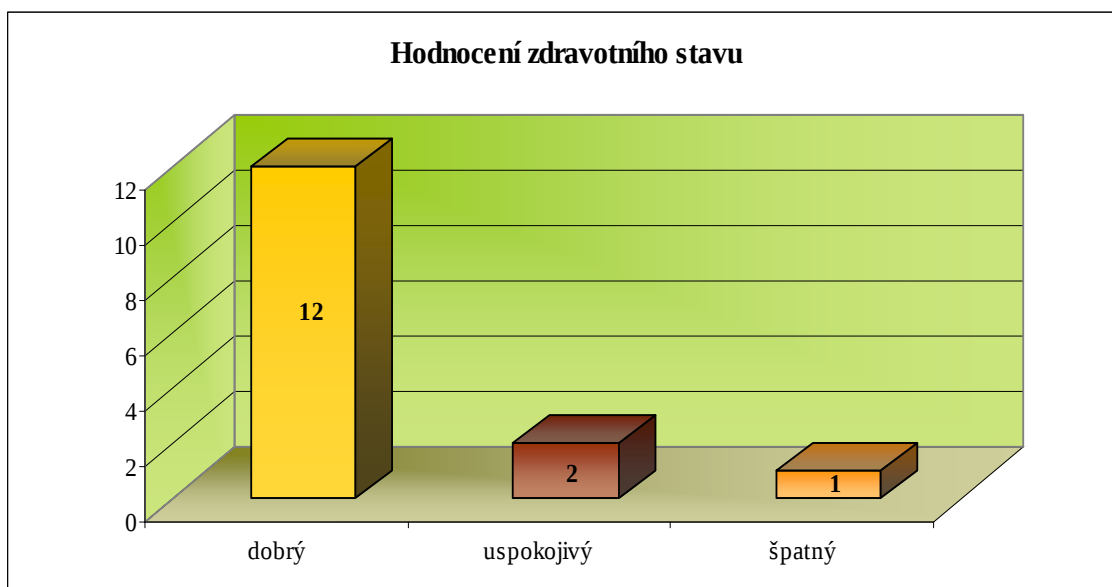

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů se doba bez vlastního domova (pobývání po ubytovnách, u známých, v azylovém domě a na ulici) různí. V grafu jsou uvedeny výsledky výzkumu. 2 respondenti jsou bez vlastního domova jeden měsíc, 1 respondent 4 měsíce, 2 dotázaní 5 měsíců, 1 tazatel je v této situaci 1,5 roku, další respondent 3 roky, 1 dotázaný 4 roky, další 5 let, dále 6 let, 9 let. 1 respondent 16 let, 1 dotázaný 17 let a nejdéle 19 let je také jeden dotázaný. 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

4.2.6 Zdravotní stav

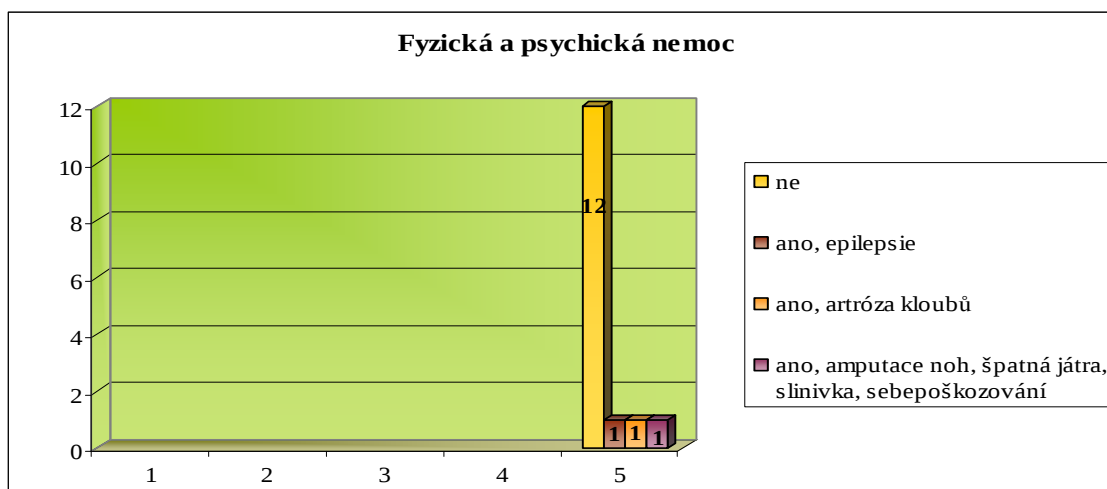
Graf 9: Hodnocení zdravotního stavu

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů uvedlo 12 dotazovaných respondentů, že svůj zdravotní stav hodnotí jako dobrý, 2 respondenti ho hodnotí jako uspokojivý a 1 svůj zdravotní stav hodnotí jako špatný.

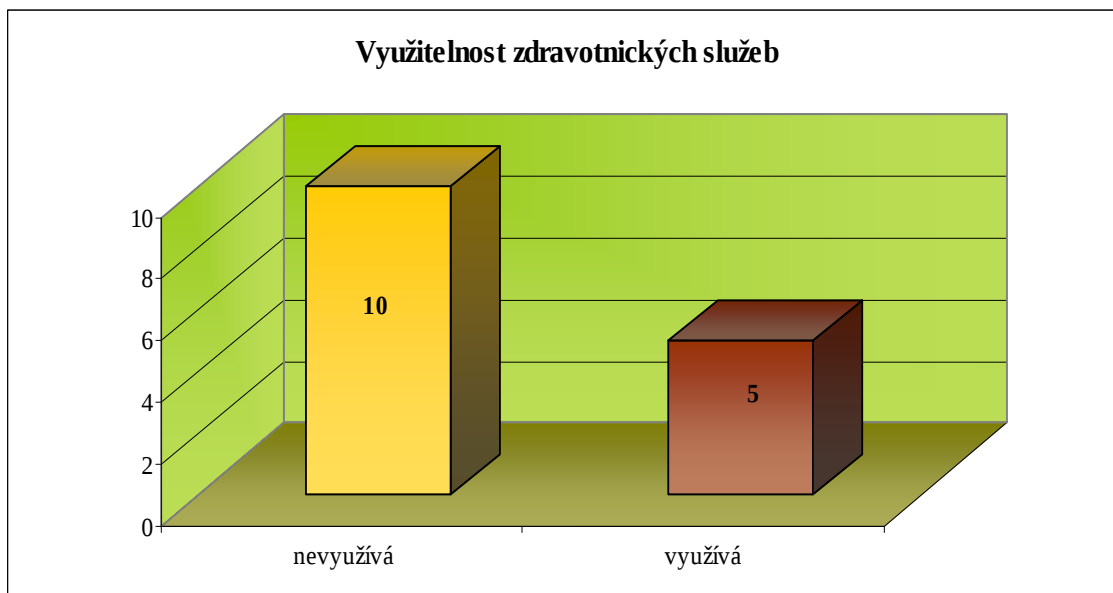
Graf 10: Nemoci

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů, 12 respondentů uvedlo, že netrpí žádnou fyzickou ani psychickou nemocí, 1 respondent uvedl, že bere léky na epilepsii, 1 respondent má artrózu kloubů a 1 respondent má amputaci nohou do půlky nártu, špatná játra a slinivku. Po psychické stránce se dříve sebepoškozoval.

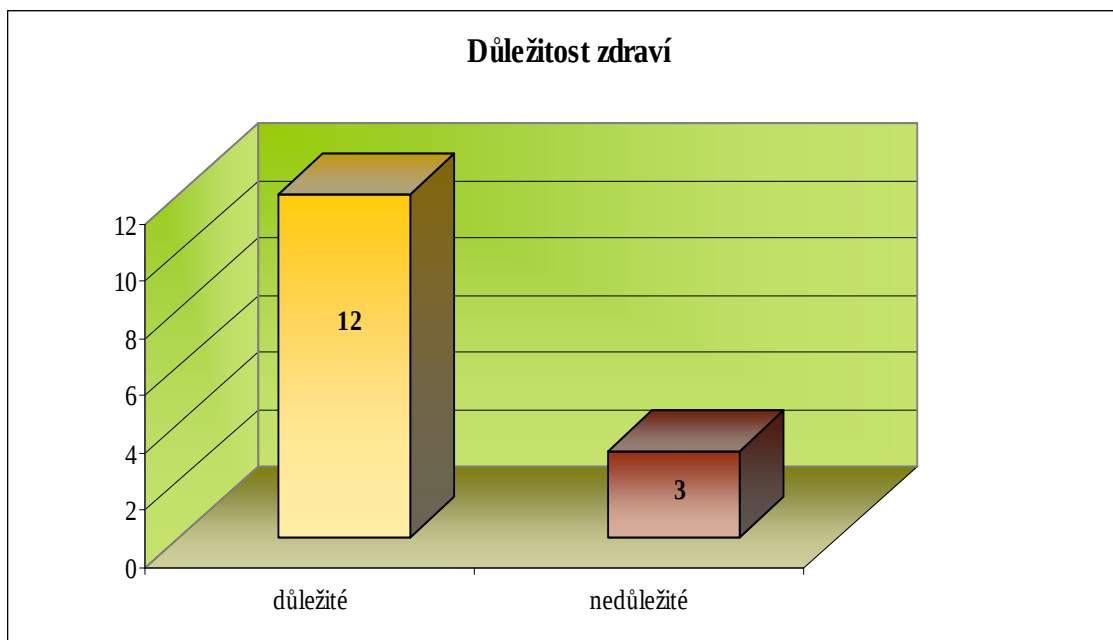
Graf 11: Využitelnost zdravotnických služeb

Zdroj: vlastní výzkum

Z 15 dotázaných 10 uvedlo, že nevyužívá žádné zdravotnické služby a 5 respondentů zdravotnické služby využívá.

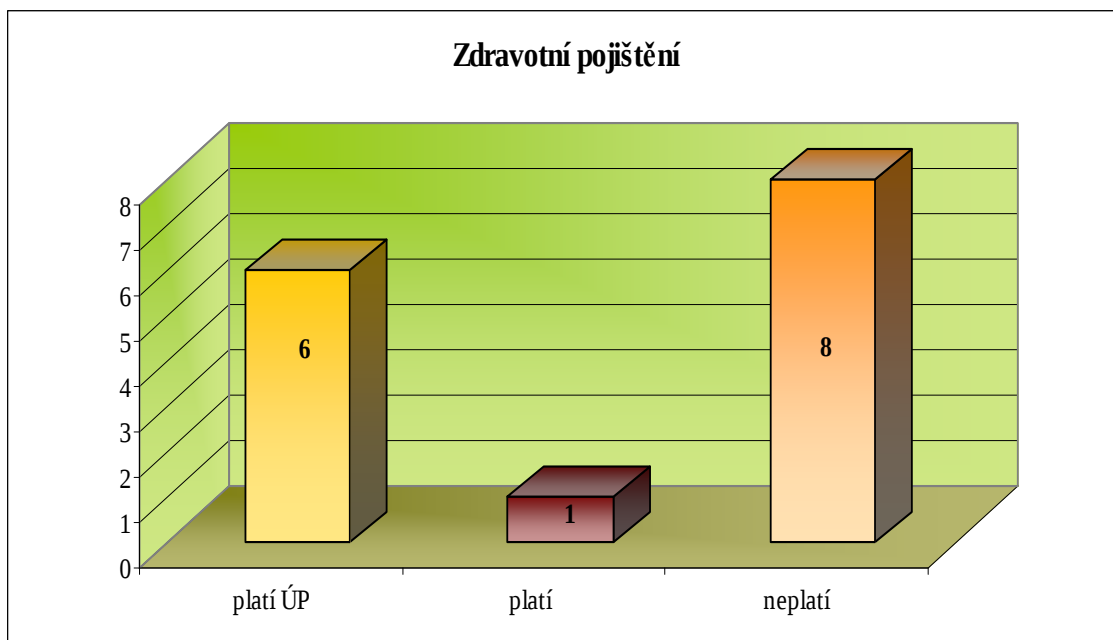
Graf 12: Důležitost zdraví

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 15 respondentů, 12 respondentů své zdraví považuje za důležité a 3 dotázaní své zdraví za důležité nepovažují téměř vůbec.

Graf 13: Zdravotní pojištění

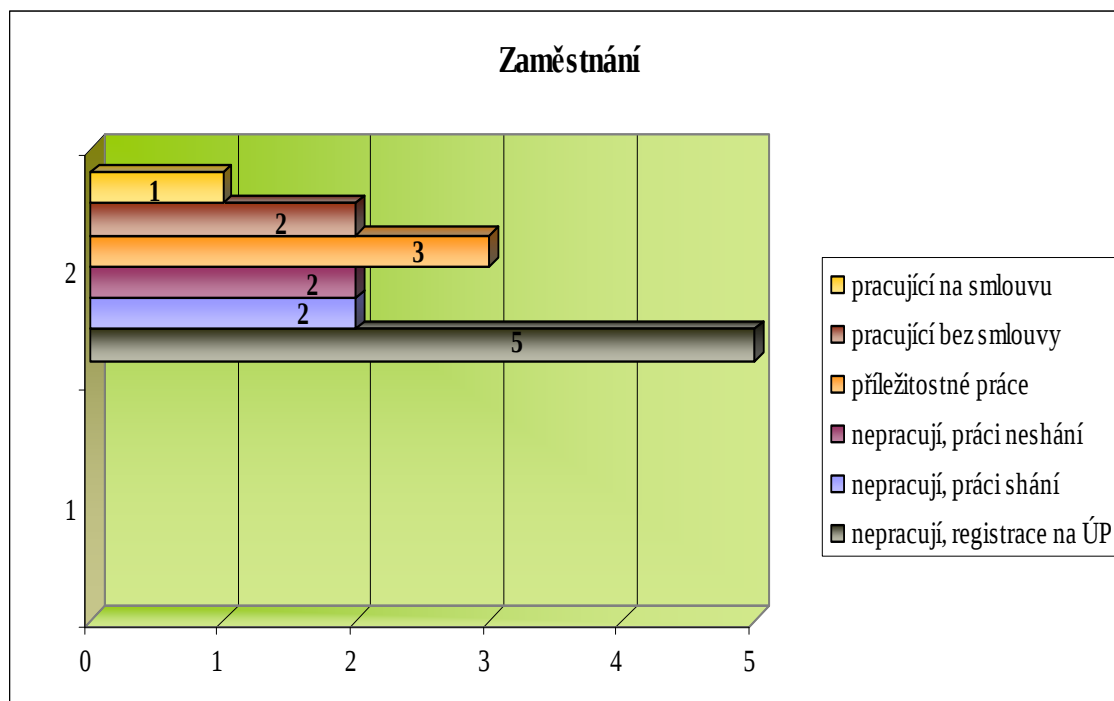

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů si 8 zdravotní pojištění neplatí, 6 respondentů je registrováno na úřadu práce a 1 pracuje na smlouvu.

4.2.7 Zaměstnání a finanční podmínky

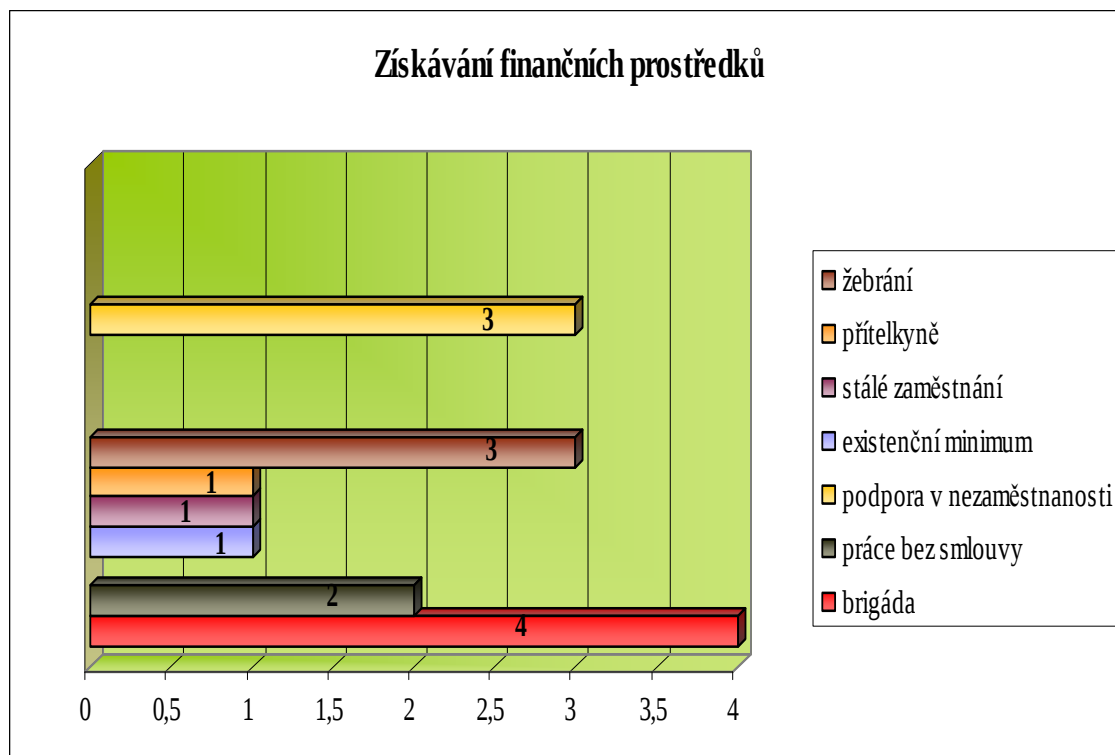
Graf 14: Zaměstnání

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů 5 dotázaných nepracuje vůbec, ale jsou registrovaní na úřadu práce. 2 muži nepracují, ale práci si neustále hledají, 2 dotazovaní nepracují a práci si nehledají, 3 respondenti pracují příležitostně (brigády), z toho jeden je registrován na úřadu práce. 2 dotazovaní pracují, ale ne na smlouvu. 1 respondent chodí do stálého zaměstnání.

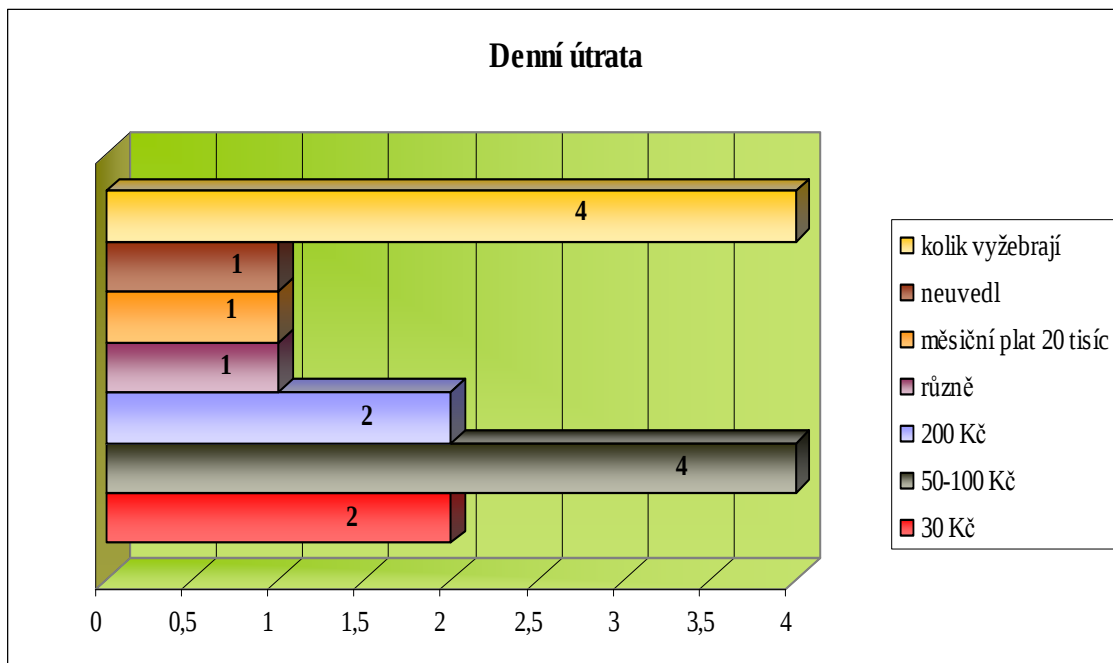
Graf 15: Získávání finančních prostředků

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 15 respondentů 4 získávají peněžní prostředky z brigád, 2 ze zaměstnání bez smlouvy, 3 pobírají podporu v nezaměstnanosti, 1 pobírá existenční minimum, 1 ze stálého zaměstnání, 1 respondent od své přítelkyně a 3 dotazovaní získávají peněžní prostředky žebráním.

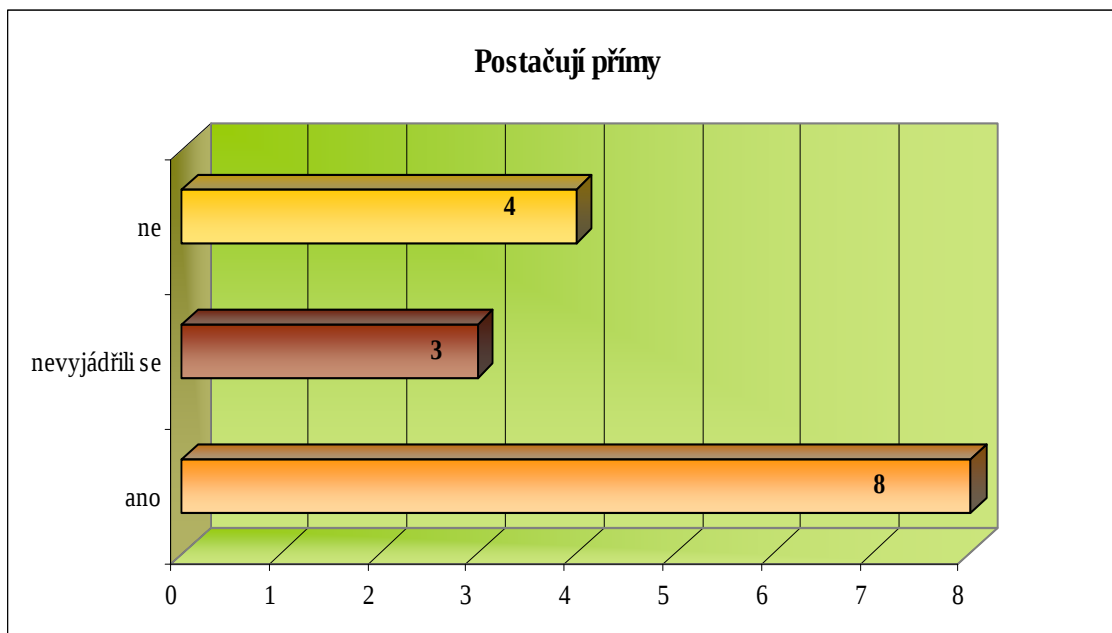
Graf 16: Denní útrata

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že u celkového počtu 15 respondentů se částky denní útraty liší v různých mírách. 2 respondenti denně utratí 30 korun, 4 dotazovaní 50 – 100 korun, 2 respondenti utratí 200 korun denně. 1 respondent odpověděl, že různě, 1 respondent neuvedl denní částku, ale měsíční plat, který činí 20 tisíc korun. 1 dotazovaný neuvedl částku. 4 respondenti utratí denně podle toho kolik vyžebrají, z toho jeden také podle toho kolik má financí z brigád. Několik respondentů s odpovědí na tuto otázku váhalo, neboť kolik peněz utratí je hodně závislé na tom, zda zrovna mají práci, či nikoliv.

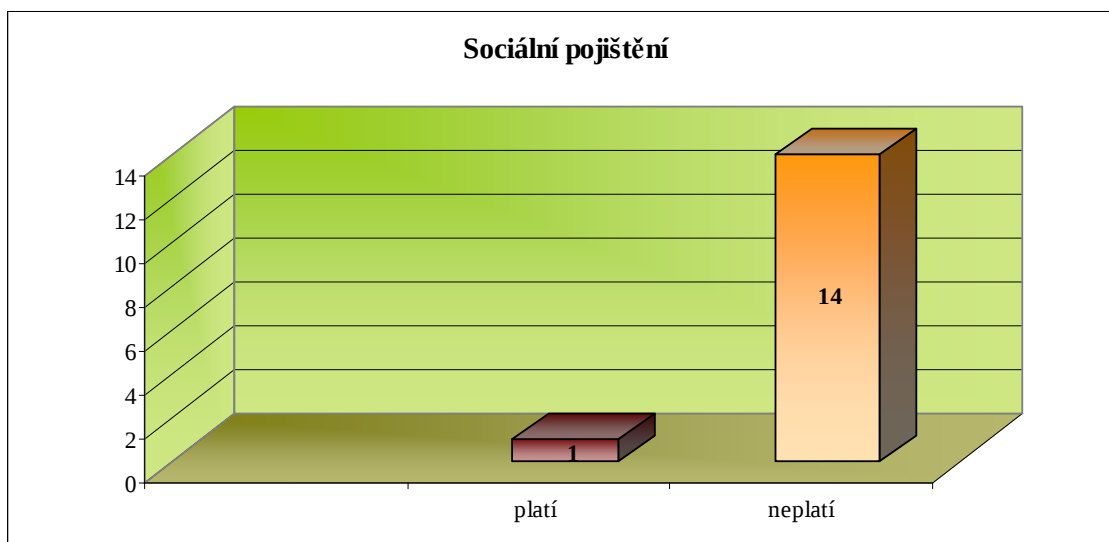
Graf 17: Postačují příjmy k pokrytí osobních potřeb

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda jim uvedená částka stačí k vyžití z výzkumu vyplývá fakt: 8 respondentů odpovědělo kladně, 3 se nevyjádřili a 4 respondenti uvedli, že jim to nestačí. Nespokojeným respondentům s denní částkou byla položena otázka, která částka by vyhovovala jejím potřebám, 3 respondenti částku neuvedli a 1 dotazovaný uvedl, že by potřeboval alespoň milión.

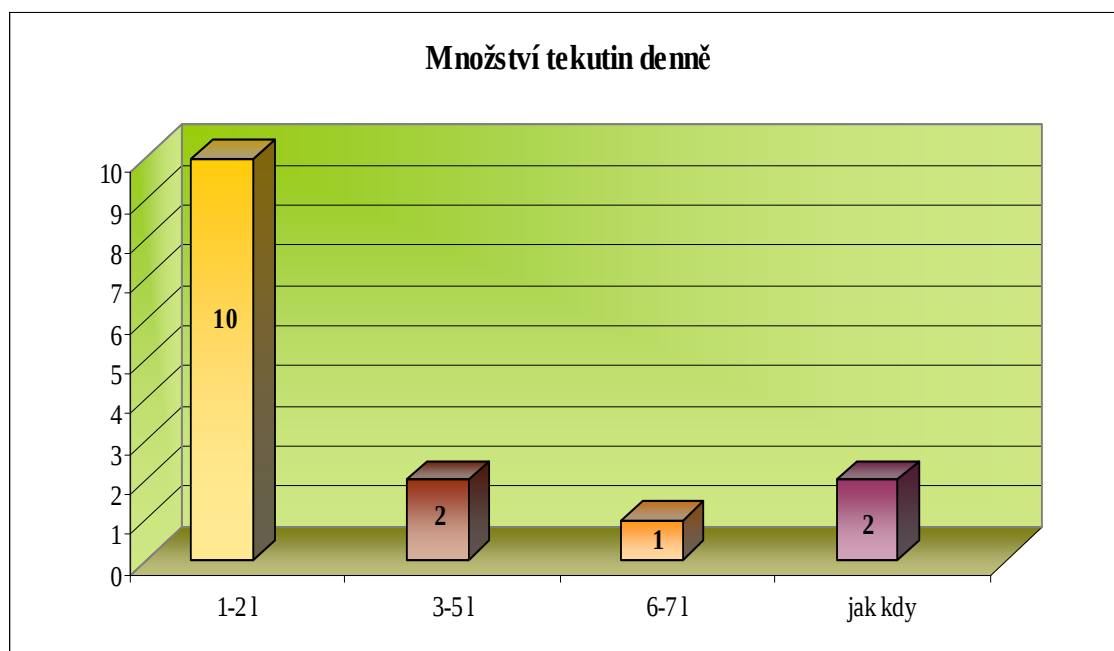
Graf 18: Sociální pojištění

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů si 14 sociální pojištění neplatí, 1 pracuje na smlouvu a sociální pojištění je mu placeno.

4.2.8 Stravování

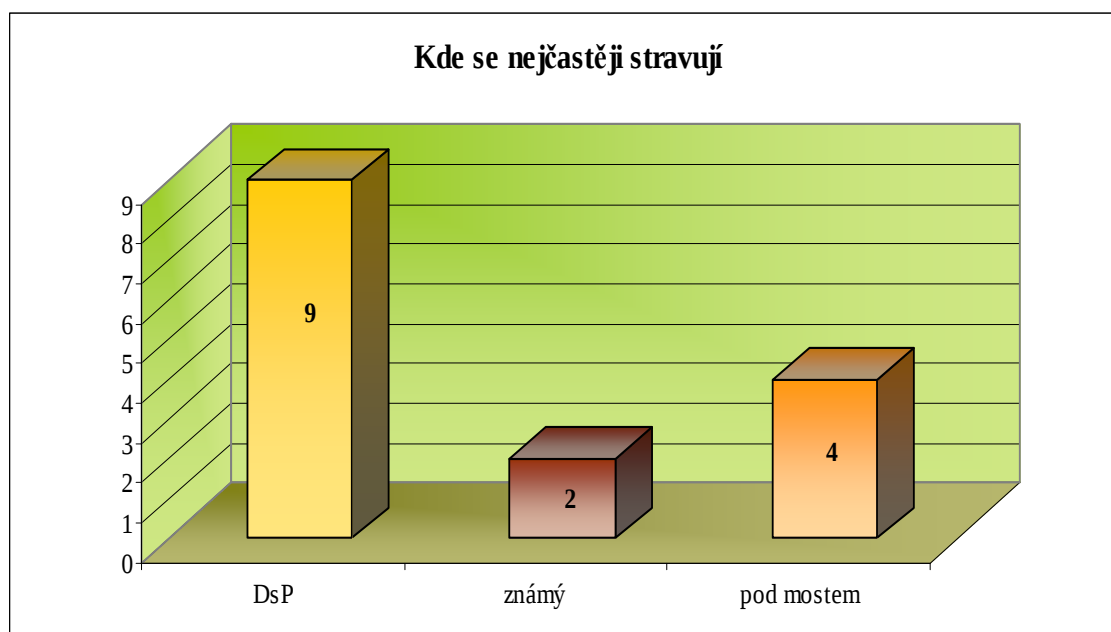
Graf 19: Tekutiny

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů odpověděli na otázku, kolik denně vypijí tekutin, různě. Nejčastěji uvedlo 10 respondentů 1 – 2 litry tekutin. Od 3 – 5 litrů tekutin vypijí za den 2 respondenti, 1 dotazovaný vypije za den 6 – 7 litrů tekutin. 2 respondenti uvedli, že vypijí podle toho kolik je vody.

Graf 20: Stravování

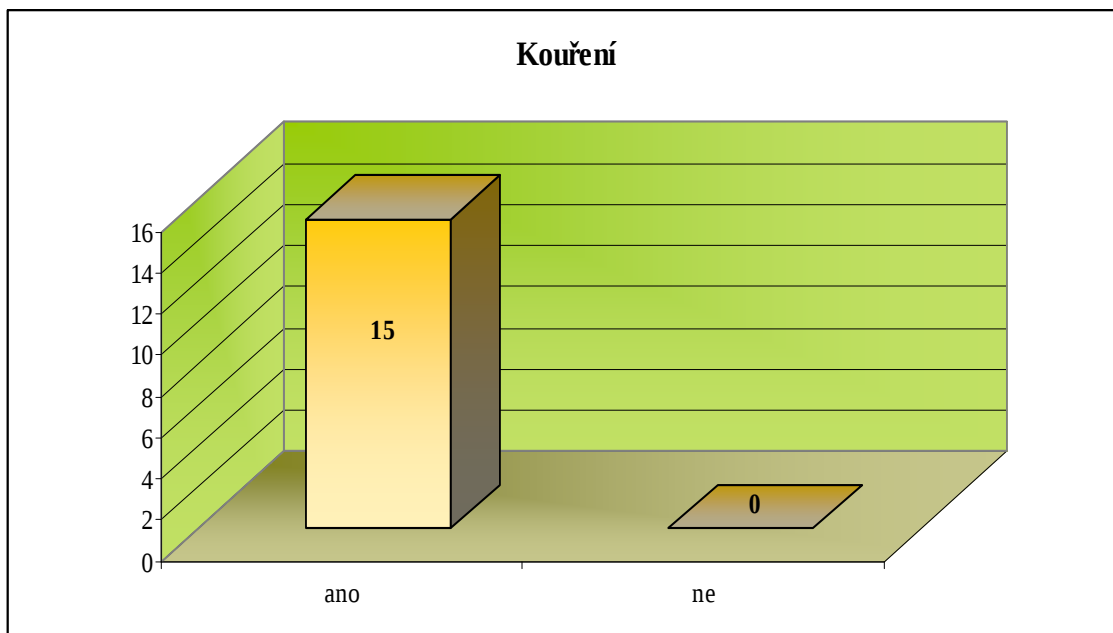

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů se 9 respondentů stravuje v Domě sv. Pavla, kde si sami vaří z vlastních potravin. Z toho 2 dotazovaní se někdy stravují v restauracích, 2 se stravují v zaměstnání. 2 respondenti se stravují u známých a 4 respondenti pod mostem. Strava je nejčastěji složena u většiny respondentů z konzerv, pečiva, chleba, těstovin, polévek, salámu, ale i ovoce a zeleniny. 2 respondenti uvedli, že nejčastěji je jejich strava složena hlavně z masa. 4 respondenti se stravují z toho co jim přinesou lidé nebo kde co seženou.

4.2.9 Závislosti

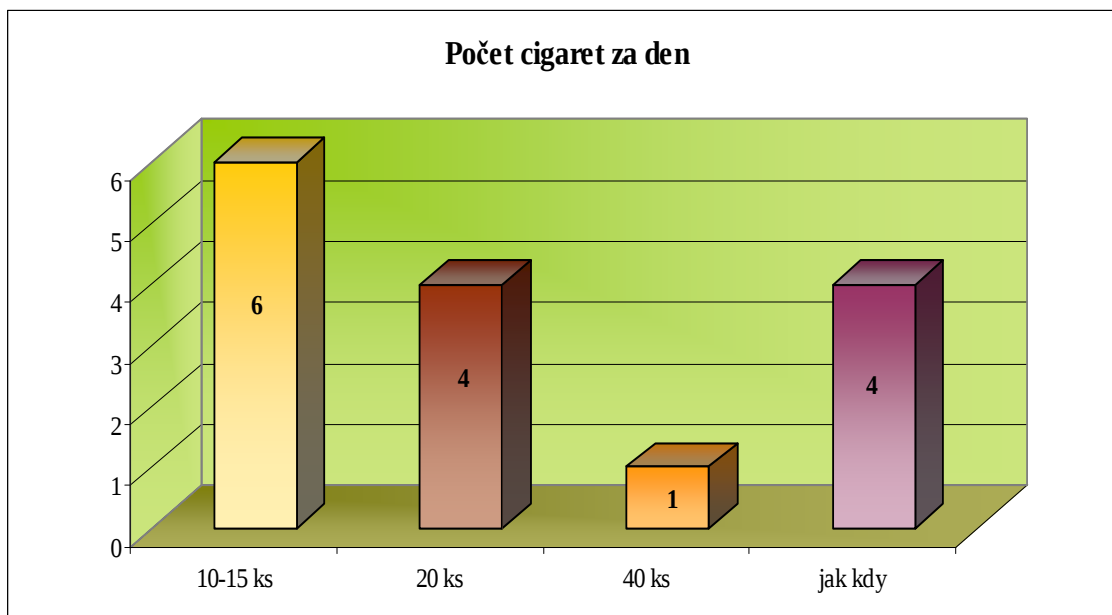
Graf 21: Kouření

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 dotazovaných jsou všichni kuřáci.

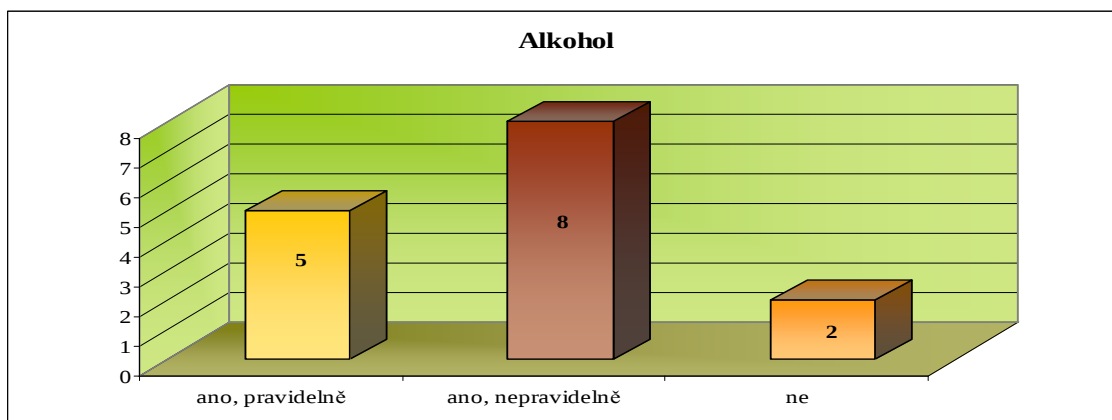
Graf 22: Počet cigaret za den

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů, 6 respondentů vykouří denně 10 – 15 cigaret, 4 respondenti denně vykouří 20 cigaret, 1 dotazovaný 40 cigaret denně a 4 vykouří podle toho, kolik jich získají od lidí.

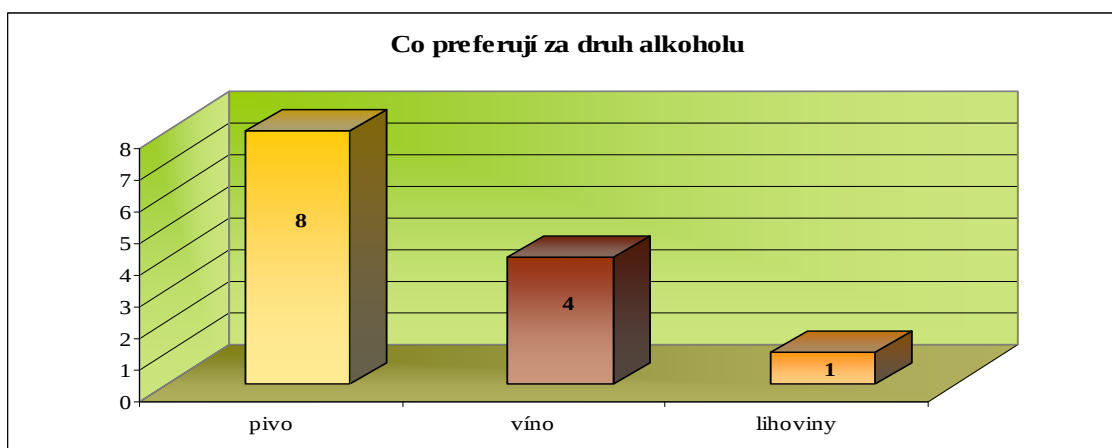
Graf 23: Požívání alkoholu

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů, 13 respondentů požívá alkohol, z toho 5 dotazovaných pravidelně a 8 nepravidelně. 2 respondenti alkohol vůbec nepijí.

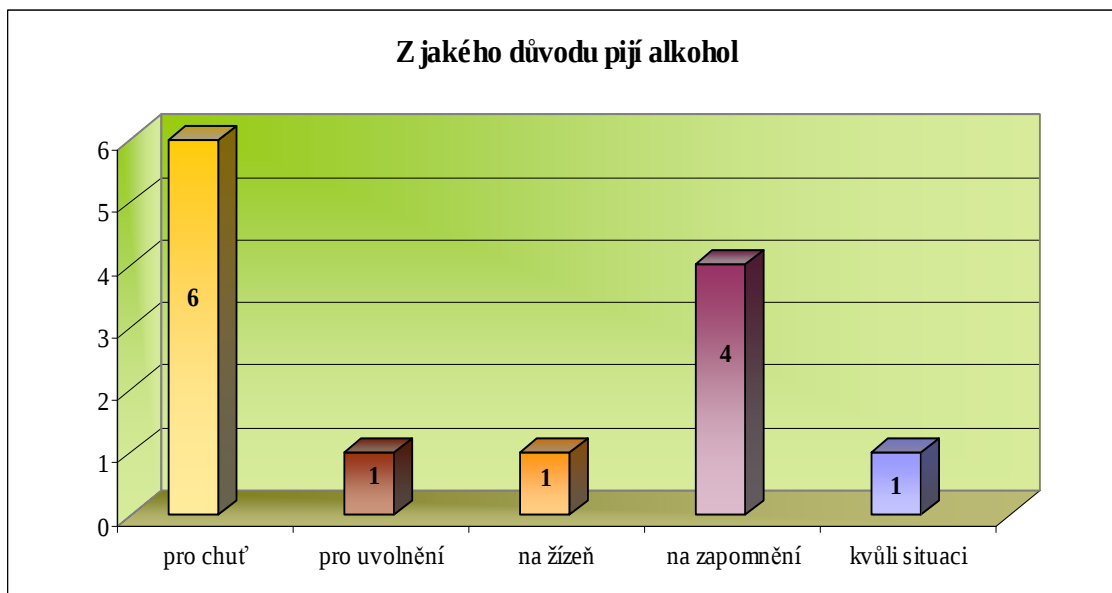
Graf 24: Jaký druh preferují

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že na otázku jaký druh nejvíce preferují, z 13 respondentů 8 preferuje pivo, 4 respondenti víno a 1 lihoviny.

Graf 25: Z jakého důvodu pijí alkohol

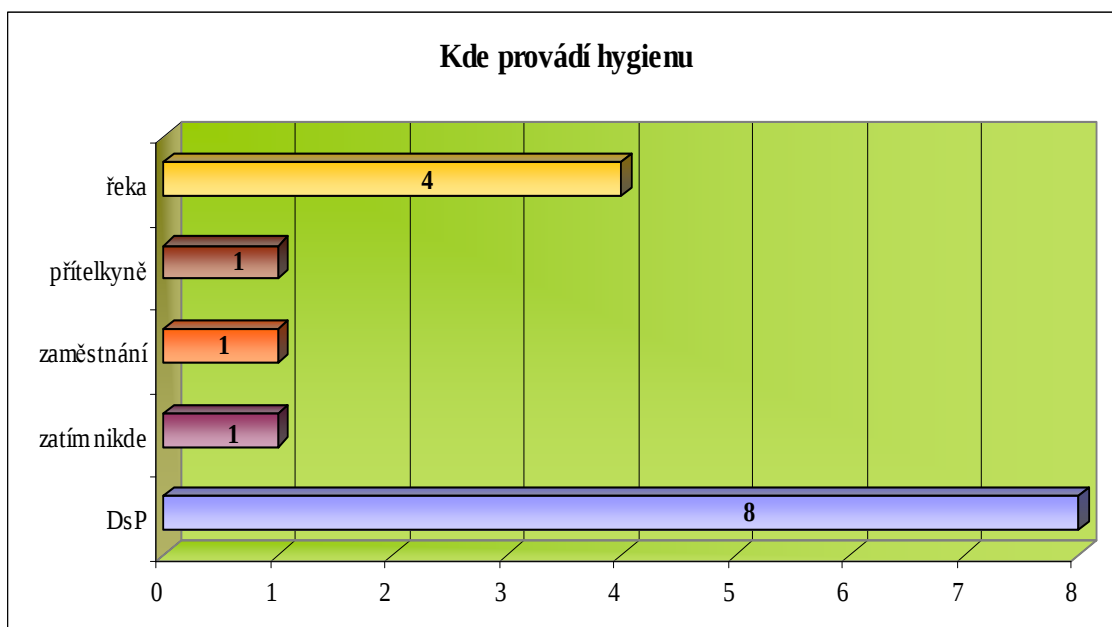

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z počtu 13 respondentů odpověděli na otázku, z jakého důvodu požívají alkohol 6 respondentů z důvodu chuti. 1 respondent pro uvolnění, 1 na žízeň, 4 dotazovaní, aby zapomněli a 1 kvůli situaci, v které se nachází.

4.2.10 Hygienické podmínky

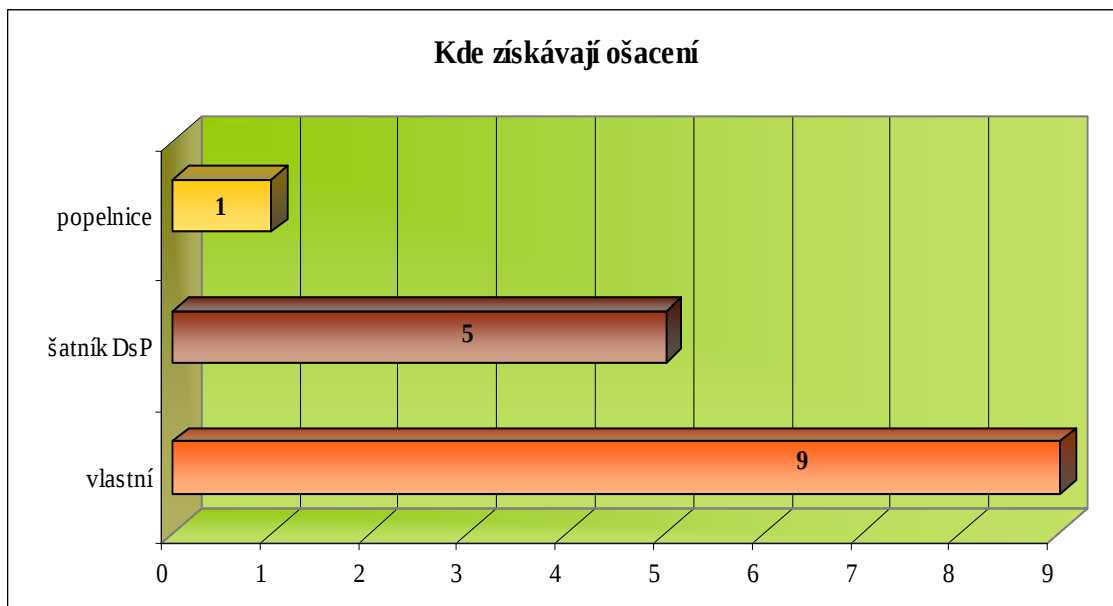
Graf 26: Kde provádí hygienu

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů uvedlo 8 dotazovaných, že hygienu provádí v Domě sv. Pavla, 1 dotazovaný byl v Domě sv. Pavla první den, proto tuto službu ještě nevyužil, 1 respondent se převážně sprchuje v zaměstnání, popřípadě v Domě sv. Pavla, 1 vykonává hygienu u své přítelkyně a 4 dotazovaní uvedli, že v řece a nepravidelně.

Graf 27: Kde získávají ošacení

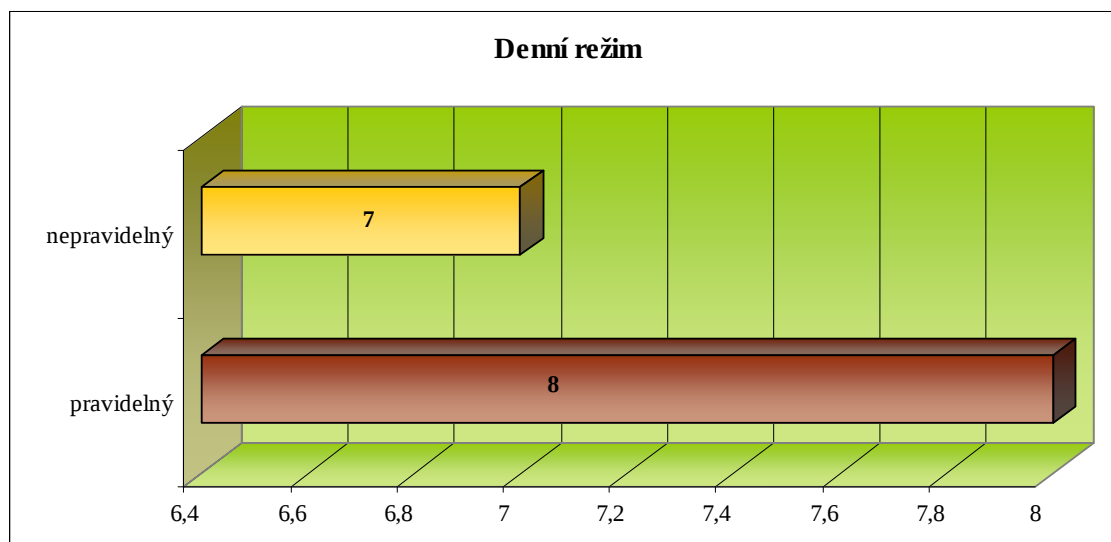

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů, 9 respondentů má oblečení vlastní, 5 dotazovaných uvedlo, že oblečení získává z šatníku v Domě sv. Pavla, 1 respondent uvedl, že ho získává z kontejnerů.

4.2.11 Denní režim, volný čas

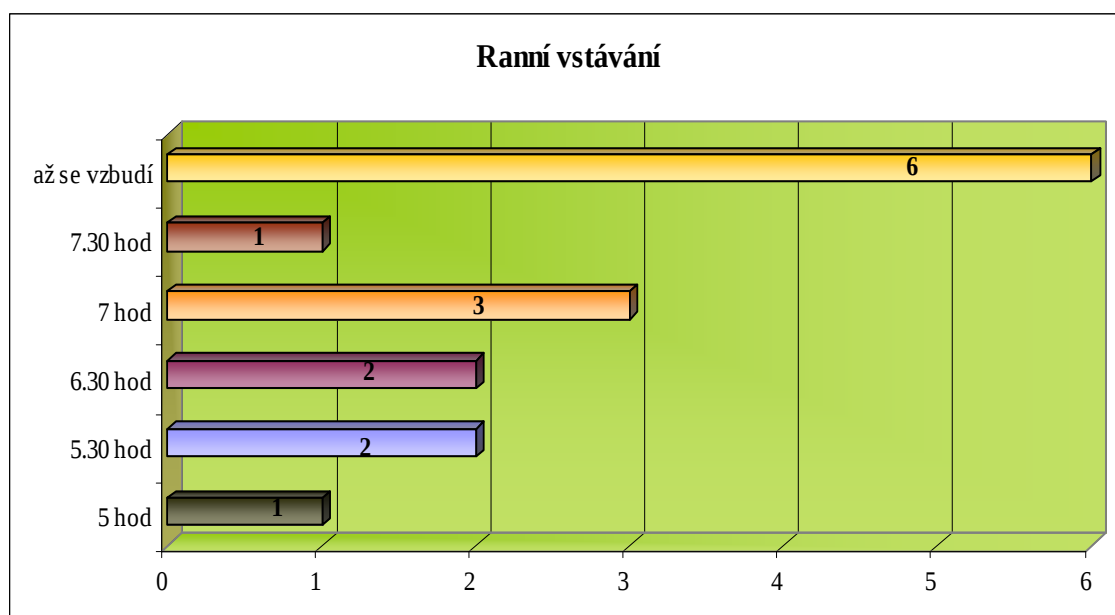
Graf 28: Pravidelnost denního režimu

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů má pravidelný denní režim 8 respondentů a 7 respondentů uvedlo, že denní režim má nepravidelný.

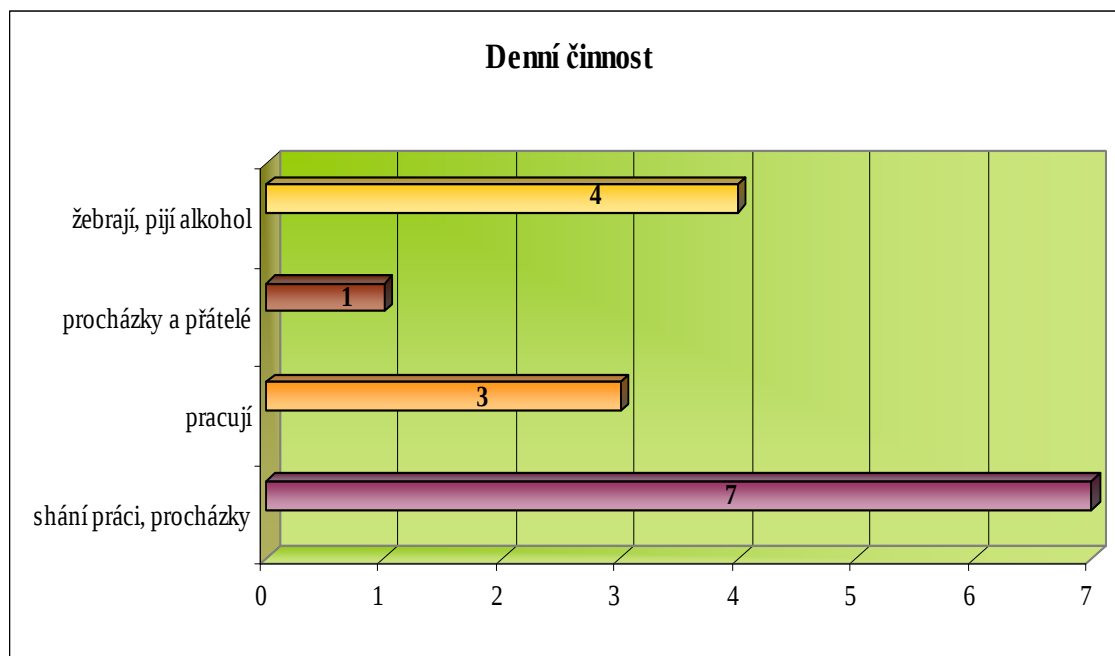
Graf 29: Ranní vstávání

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že 1 respondent vstává v 5 hodin ráno, 2 respondenti v 5.30, dále 2 respondenti uvedli, že vstávají v 6.30. 3 dotazovaní respondenti každý den vstávají v 7 hodin a jeden dotazovaný v 7.30. Z celkového počtu 15 respondentů uvedlo 6 dotazovaných, že vstávají podle toho až se vzbudí.

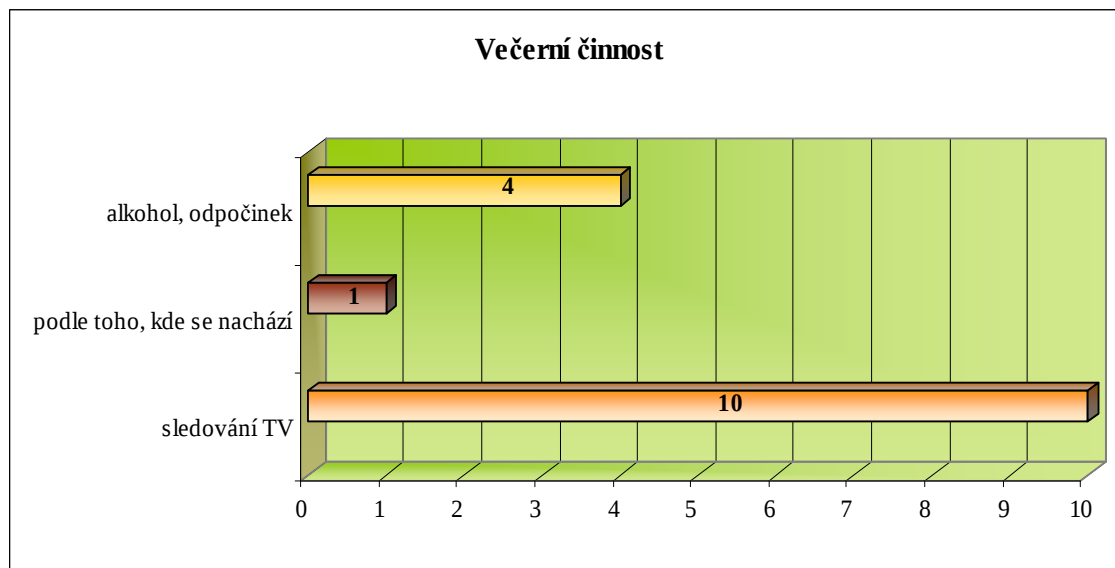
Graf 30: Denní činnost

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů 7 dotazovaných uvedlo, že si nejčastěji během dne hledají práci a pak se procházejí po okolí, 3 dotazovaní během dne chodí do zaměstnání. Na procházky a za přáteli chodí 1 z dotazovaných a 4 respondenti uvedli, že během dne nejčastěji žebrají a pijí alkohol.

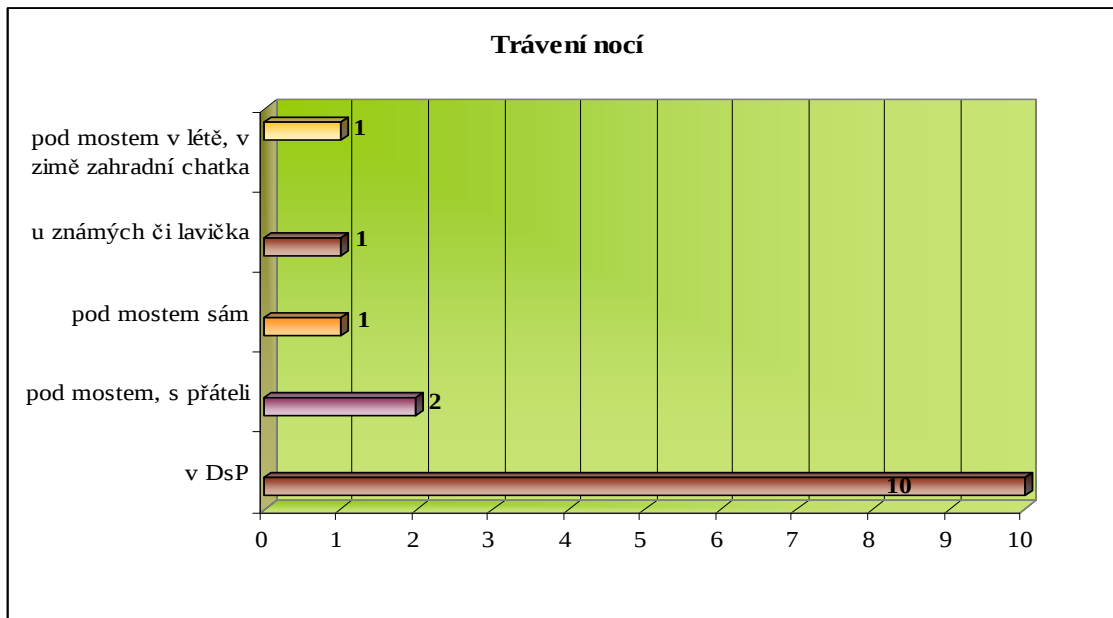
Graf 31: Večerní činnost

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů je nejoblíbenější večerní činností sledování televize, kterou uvedlo 10 dotazovaných respondentů, z toho 3 respondenti předtím vždy čekají na noclehárnu. 1 respondent uvedl, že jeho činnost se odvíjí od toho, kde spí. 4 dotazovaní uvedli, že nejčastěji požívají alkohol a odpočívají.

Graf 32: Trávení nocí

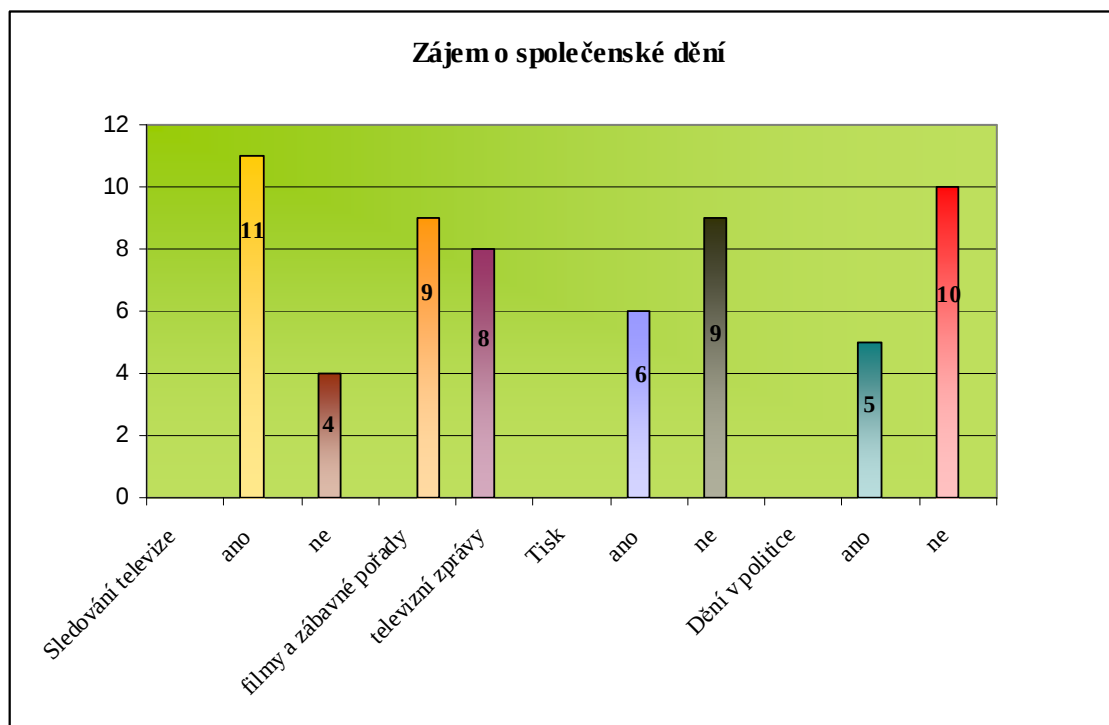

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů 10 respondentů tráví noc v Domě sv. Pavla v Českých Budějovicích, z toho 5 respondentů tráví noc na noclehárně a 5 respondentů v azylovém domě po celý rok. Ti, co netráví noc v Domě sv. Pavla byli dotázáni, s kým noc tráví. Z 5 dotazovaných respondentů žijících na ulici nejčastěji tráví noc pod mostem s přáteli 2 respondenti, 1 respondent tráví noc pod mostem sám, 1 uvedl, že tráví noc u známých nebo na lavičce a 1 respondent tráví v létě noc pod mostem s přáteli a v zimě v zahradní chatce.

4.2.13 Zájem o společenské dění

Graf 33: Zájem o společenské dění

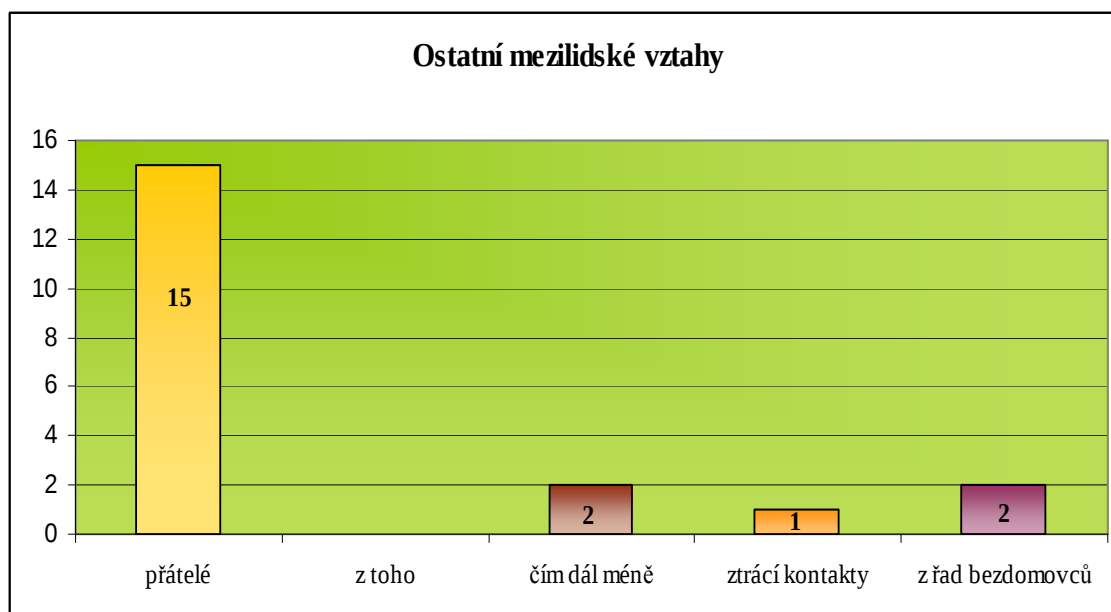
Zdroj: vlastní výzkum

V rozhovoru s respondenty byly otázky zaměřeny na sledování televize, čtení tisku a zájem o dění v politice.

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů na otázku zda sledují televizi odpovědělo 11 respondentů kladně. 4 respondenti tuto možnost nemají, proto televizi nesledují. Filmy a zábavné pořady sleduje 9 respondentů a televizní zprávy si nenechá ujít 8 respondentů. Tisk čte 6 respondentů a 9 respondentů nečte. O dění v politice má zájem 5 respondentů a 10 respondentů se o politiku nezajímá vůbec.

4.2.14 Ostatní mezilidské vztahy

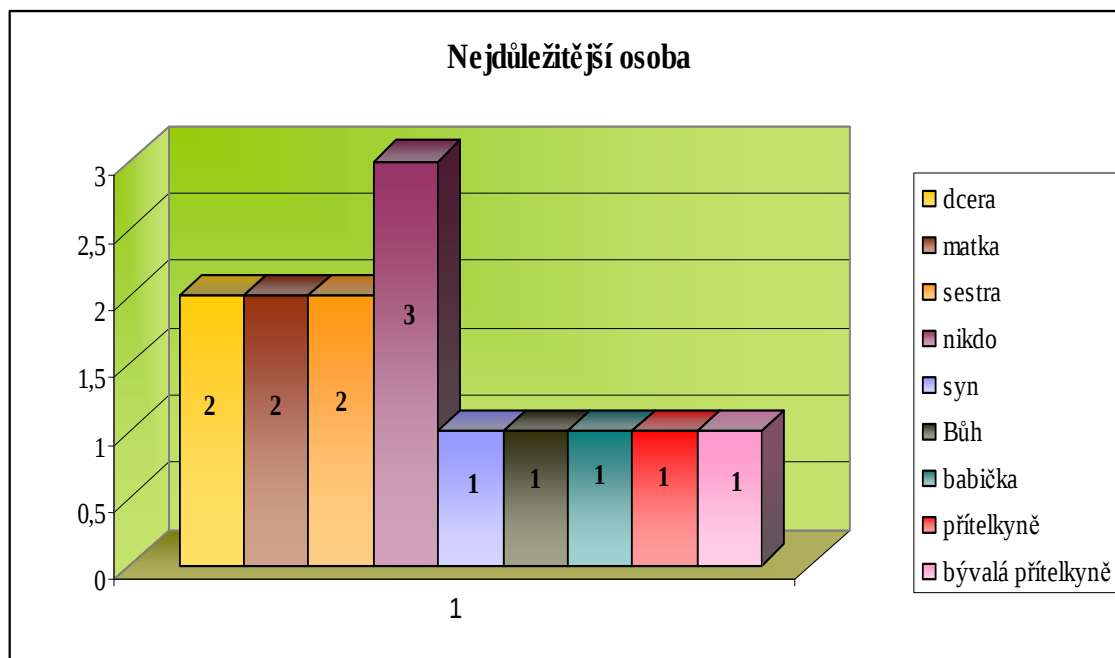
Graf 34: Ostatní mezilidské vztahy

Zdroj: vlastní výzkum

Pod ostatní mezilidské vztahy byly zařazeny především přátelské vztahy. Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů mají všichni dotazovaní přátele, z toho 2 respondenti jich mají čím dál méně, 1 dotazovaný uvedl, že po přestěhování, ztratil na některé kontakty, 2 odpověděli, že je mají převážně z řad bezdomovců.

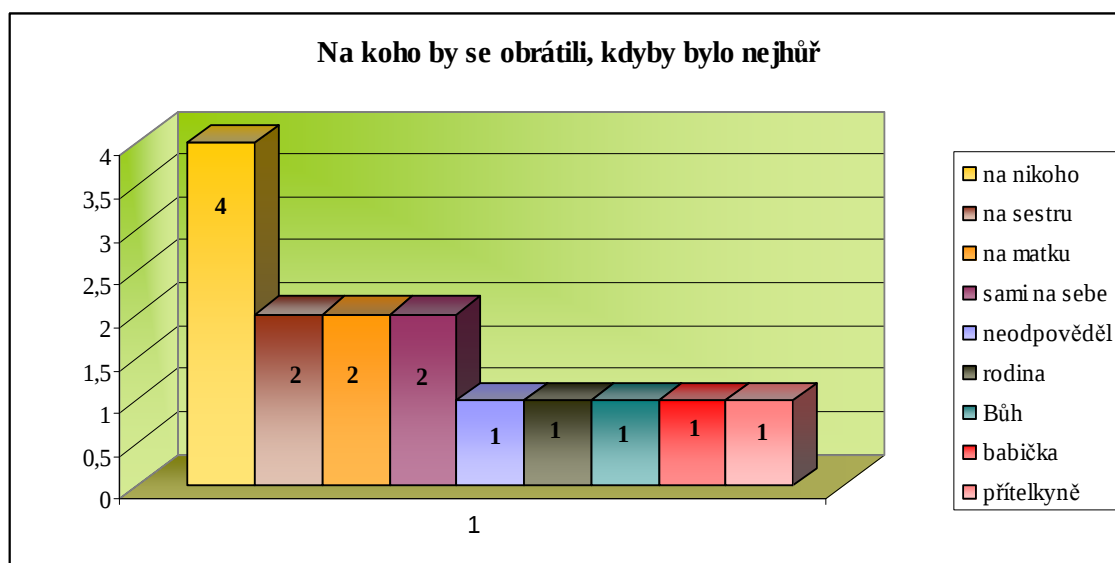
Graf 35: Nejdůležitější osoba v životě

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů uvedlo, že nejdůležitější osobou v jejich životě je pro dva respondenty dcera, pro dva matka, pro dva dotazované sestra, pro tři respondenty není důležitý nikdo a po jednom dotazovaném odpověděli následující: synové, Bůh, babička, přítelkyně, bývalá přítelkyně.

Graf 36: Na koho by se obrátili, kdyby bylo nejhůř

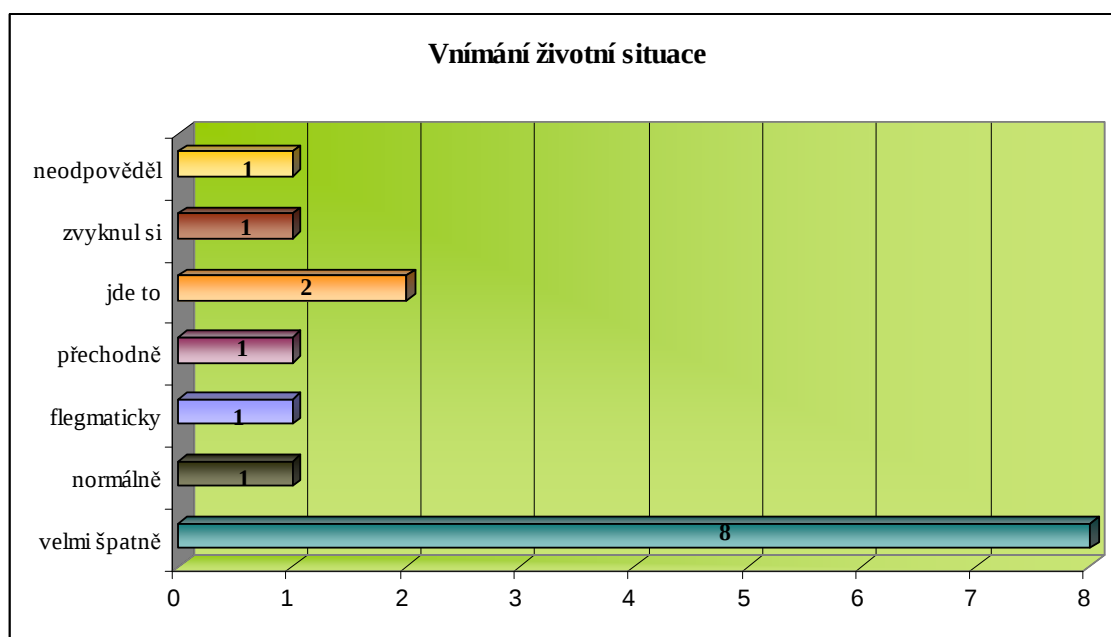
Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů odpovědělo na otázku na koho by se obrátili, kdyby jim bylo nejhůř dotazovaní takto: 4 respondenti uvedli, že by se neobrátili na nikoho, 2 dotazovaní na sestru, 2 respondenti by se obrátili na matku, 2 by se obrátili jen sami na sebe, ostatní z celkového počtu 15 odpověděli následující: rodina, Bůh, babička, přítelkyně, 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

4.2.15 Životní situace

Do této kategorie je zařazeno vnímání své životní situace, spokojenost s životní situací, jestli životní situaci vnímají jako závažnou, co se lidem bez domova na jejich životě líbí, co jim chybí, jestli by chtěli měnit svou životní situaci a co pro to dělají.

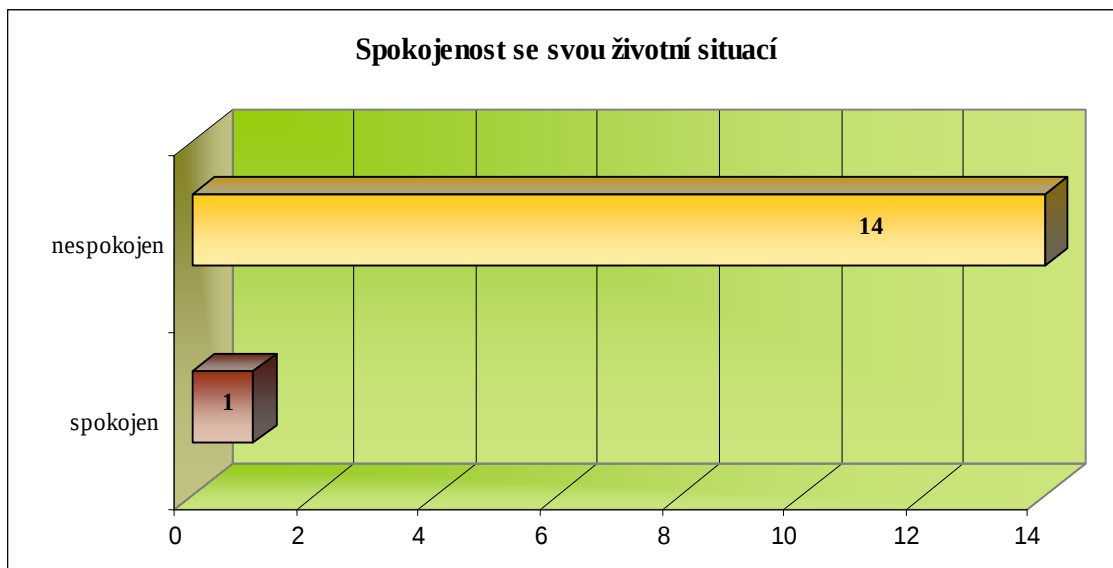
Graf 37: Vnímání životní situace

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů vnímá svou životní situaci 8 dotazovaných velmi špatně, 1 ji vnímá normálně, 1 dotazovaný flegmaticky, 1 respondent odpověděl, že situaci vnímá přechodně, 2 respondenti odpověděli, že to jde, 1 si na svou situaci zvyknul a 1 dotazovaný neodpověděl.

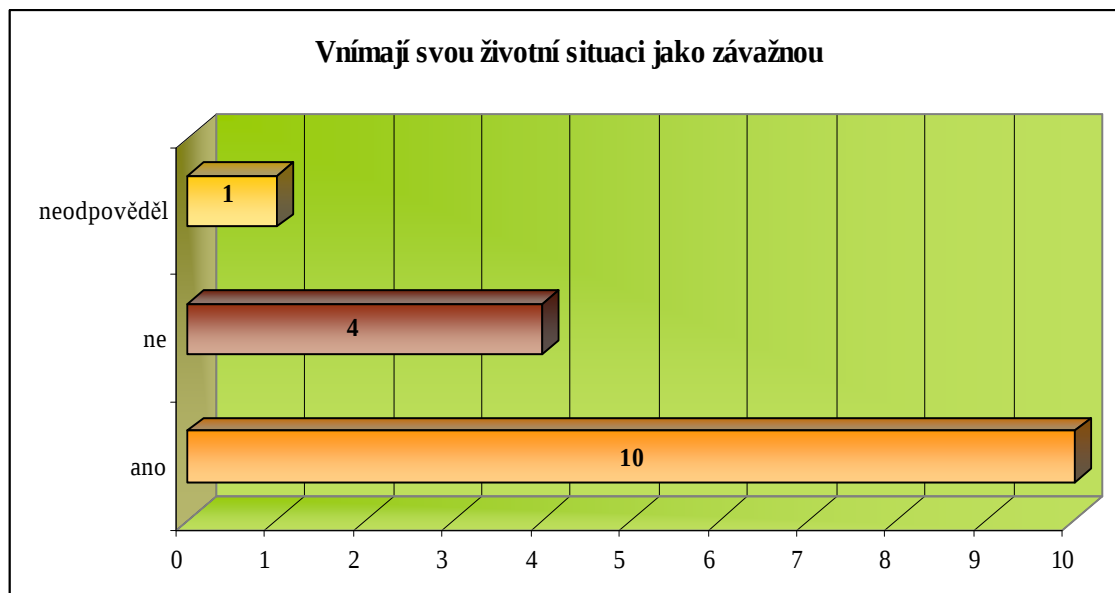
Graf 38: Spokojenost se svou životní situací

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů je 14 dotazovaných nespokojeno a 1 respondent je spokojen.

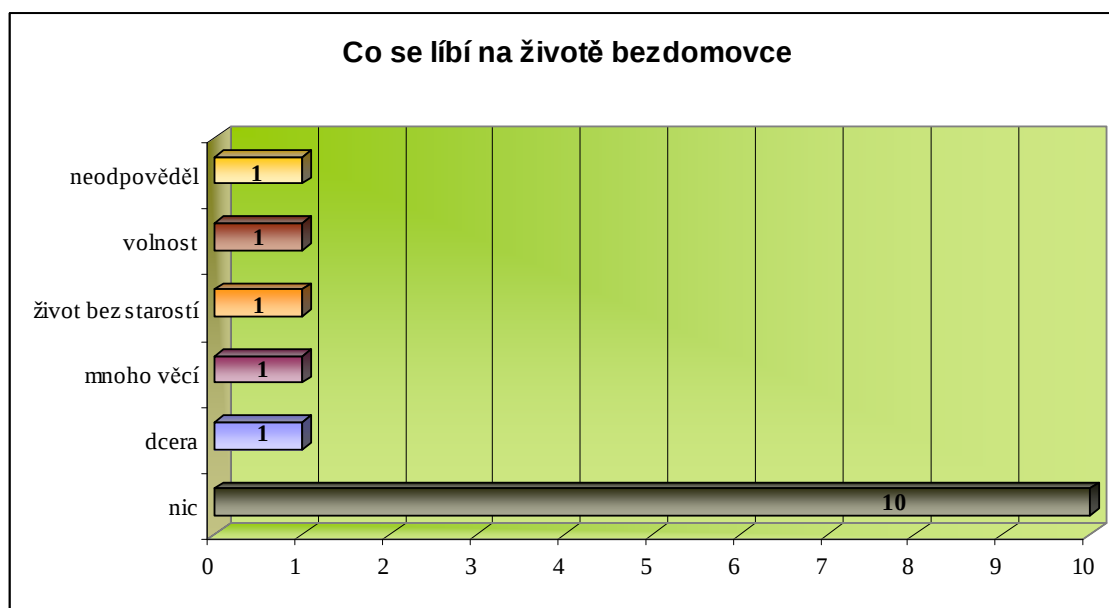
Graf 39: Vnímání životní situace jako závažné

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů 10 respondentů svou životní situaci považuje za závažnou a 4 respondenti ji jako závažnou neberou, 1 dotazovaný neodpověděl.

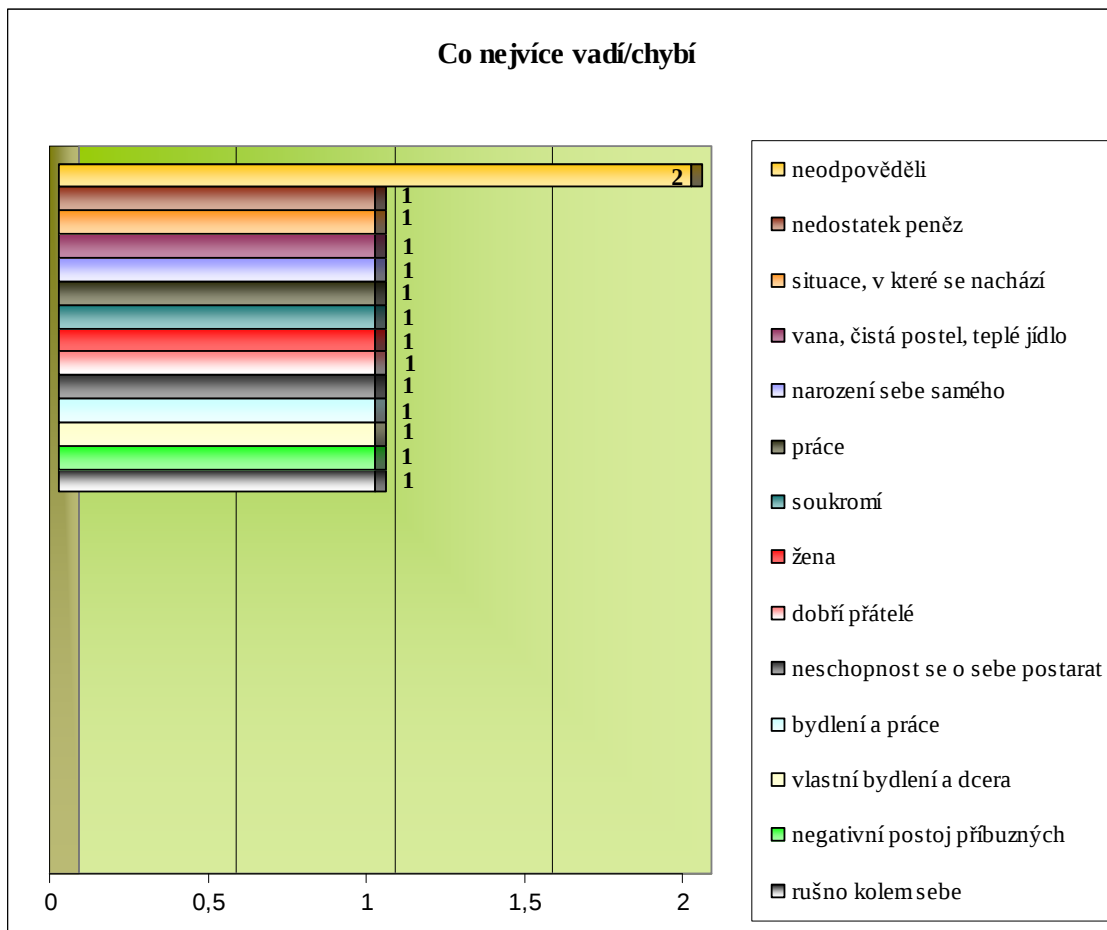
Graf 40: Co se lidem bez domova na jejich životě líbí

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů na otázku co se jim nejvíce na jejich životě líbí uvedli: 10 respondentům se nelíbí nic, 1 respondent odpověděl, že dcera, 1 dotazovaný uvedl mnoho věcí, 1 uvedl život bez starostí, 1 respondent volnost a 1 dotazovaný na tuto otázku neodpověděl.

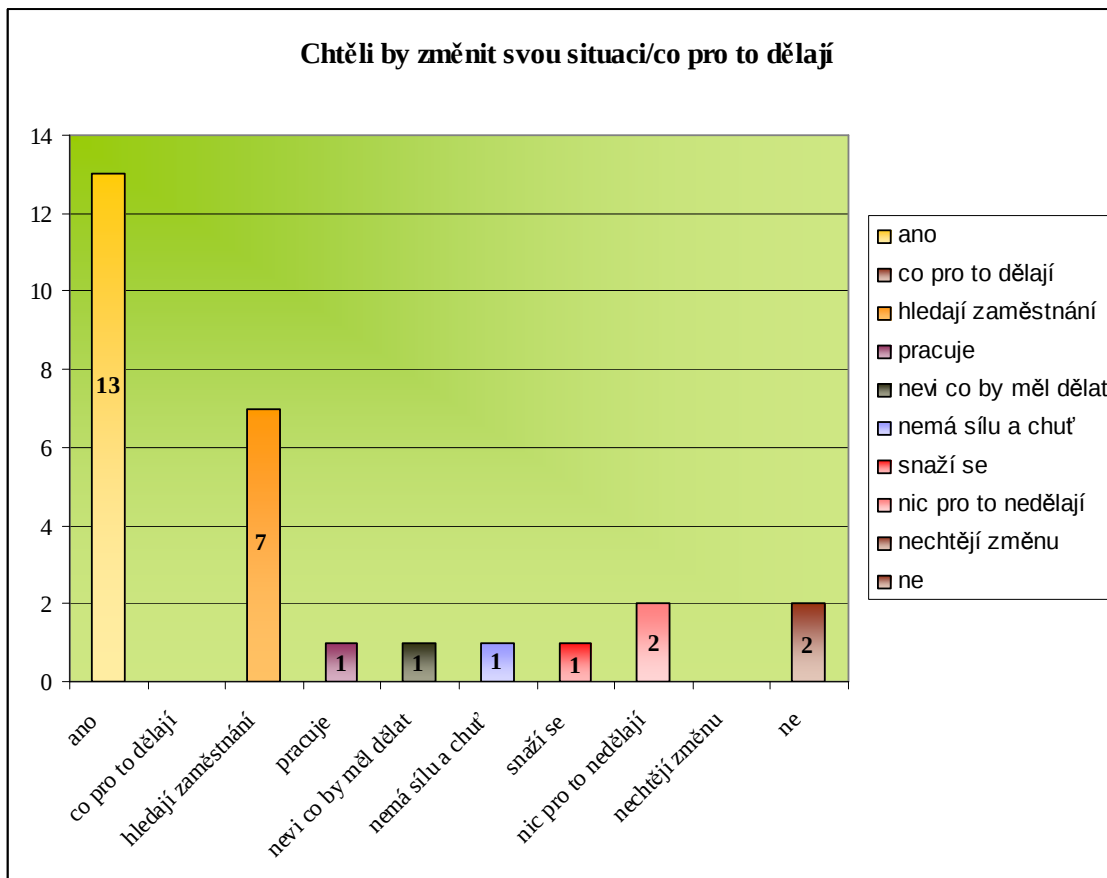
Graf 41: Co lidem bez domova nejvíce vadí/chybí

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů na otázku, co jim nejvíce vadí nebo chybí odpověděli různě. Uvádím následující odpovědi: 1 rušno kolem sebe, 1 negativní postoj příbuzných, 1 chybění vlastního bydlení a dcera, 1 bydlení a práce, 1 neschopnost se o sebe postarat, 1 dobří přátelé, 1 žena, 1 soukromí, 1 práce, 1 narození sebe samého, 1 vana, čistá postel a teplé jídlo, 1 situace, v které se nachází, 1 nedostatek peněz a dva respondenti na tuto otázku neodpověděli.

Graf 42: Změna životní situace/co pro to dělají

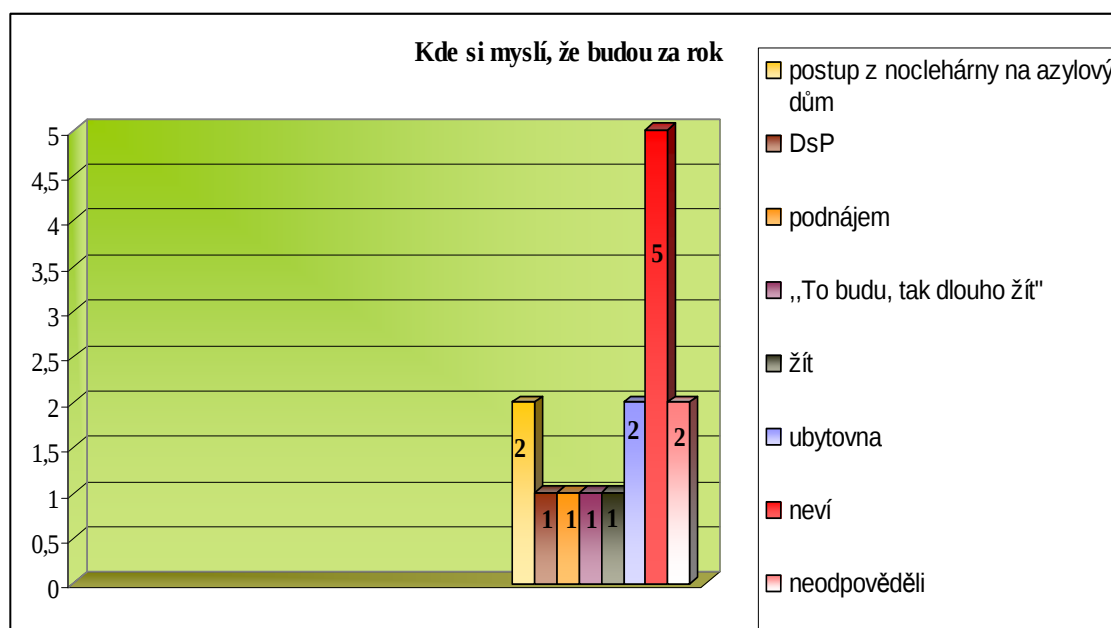
Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů by svou životní situaci chtělo změnit 13 dotazovaných a dva respondenti už by neměnili. Z 13 respondentů, kteří chtějí změnit svou životní situaci pro to dělají následující: 7 dotazovaných si hledá zaměstnání, 1 respondent pracuje, 1 neví, co by pro to měl udělat, 1 dotazovaný už nemá sílu a chuť, 1 dotazovaný odpověděl, že se snaží a dva respondenti pro to nedělají nic.

4.2.16 Budoucnost

Do této kategorie jsem zařadila otázky kde si myslíte, že budete za rok a kdybyste si mohli splnit jakékoliv přání, jaké by to bylo.

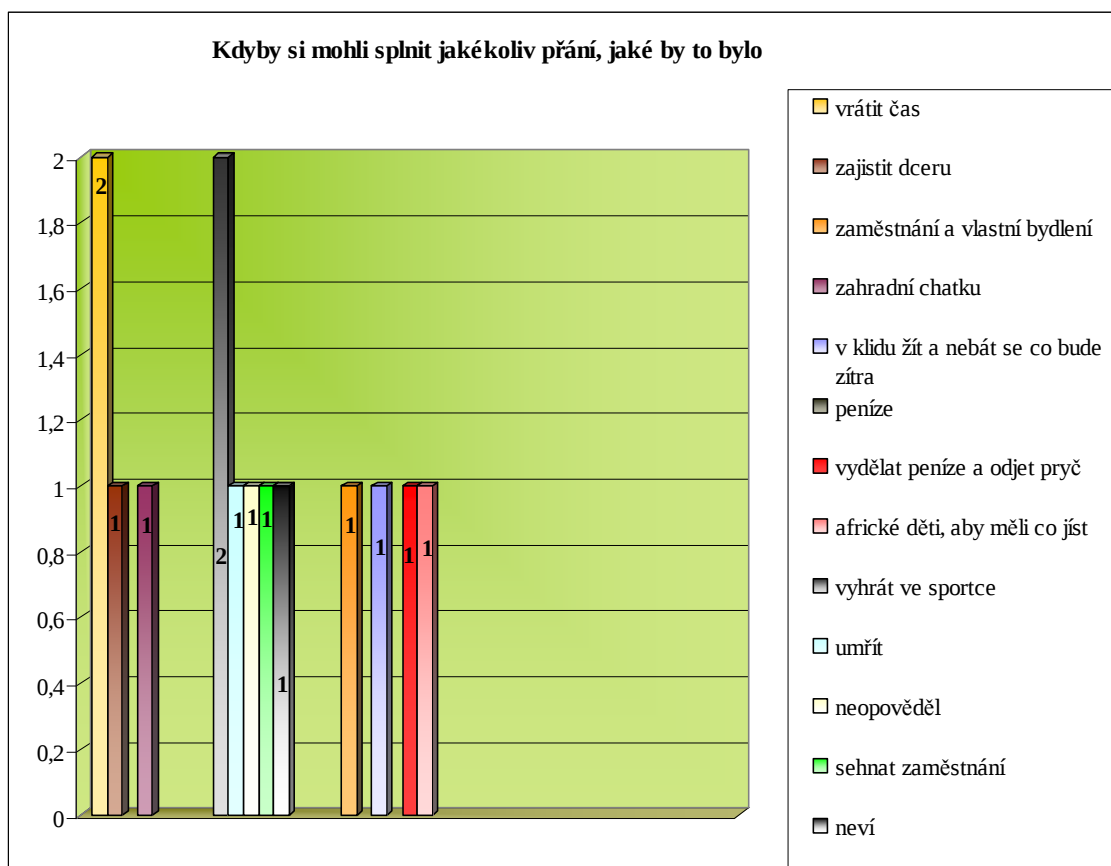
Graf 43: Kde budou za rok

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů uvedlo na otázku, kde si myslíte, že budete za rok různé odpovědi. Zde jsou uvedeny: 2 respondenti uvedli, že doufají, že půjdou na azylový dům z noclehárny, 1 respondent uvedl v Domě sv. Pavla, kde je teď, 1 dotazovaný v podnájmu, 1 respondent uvedl „To mám tak dlouho žít“, 1 dotazovaný uvedl, že bude žít. 2 respondenti odpověděli ubytovnu a 5 respondentů neví a 2 neodpověděli.

Graf 44: Přání

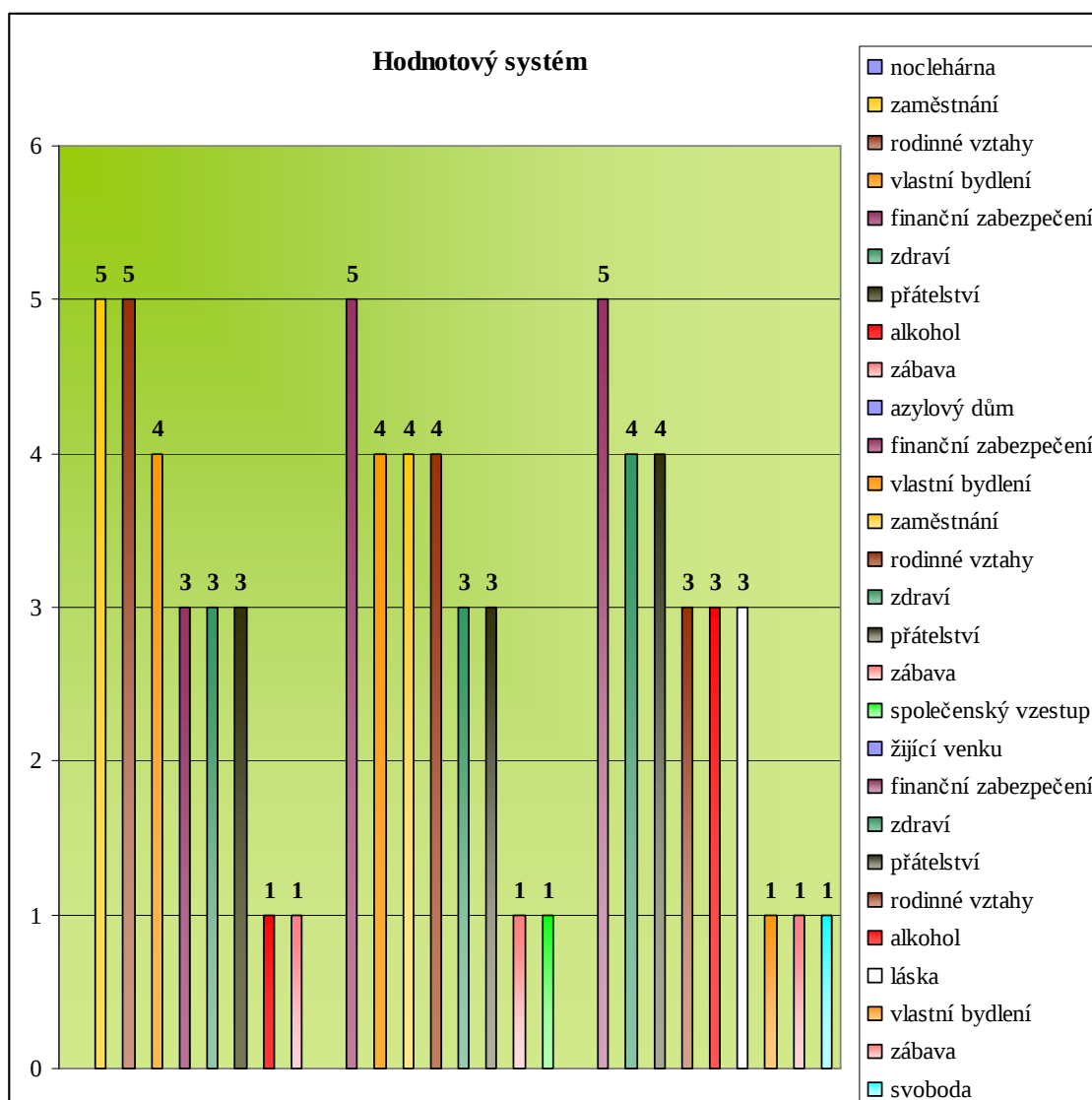
Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů uvedlo na otázku, kdyby si mohli splnit přání, jaké by to bylo, různé odpovědi: 2 respondenti by chtěli vrátit čas, 1 zajistit dceru, 1 by si přál zaměstnání a vlastní bydlení, 1 by si přál zahradní chatku, 1 v klidu žít a nebát se, co bude zítra, 1 peníze, 1 vydělat peníze a odjet pryč, 1 uvedl, aby měli africké děti co jíst, 2 vyhrát ve sportce, 1 umřít, 1 neopověděl., 1 sehnat práci, 1 neví.

4.2.17 Hodnotový systém

V této části jsem se zaměřila na hodnoty lidí bez domova. Byla jim podána otázka, aby uvedli co ve svém životě považují za důležité, co má pro ně cenu. Byl omezen počet na 5 hodnot. V grafu 45 uvádím výsledky.

Graf 45: Hodnotový systém

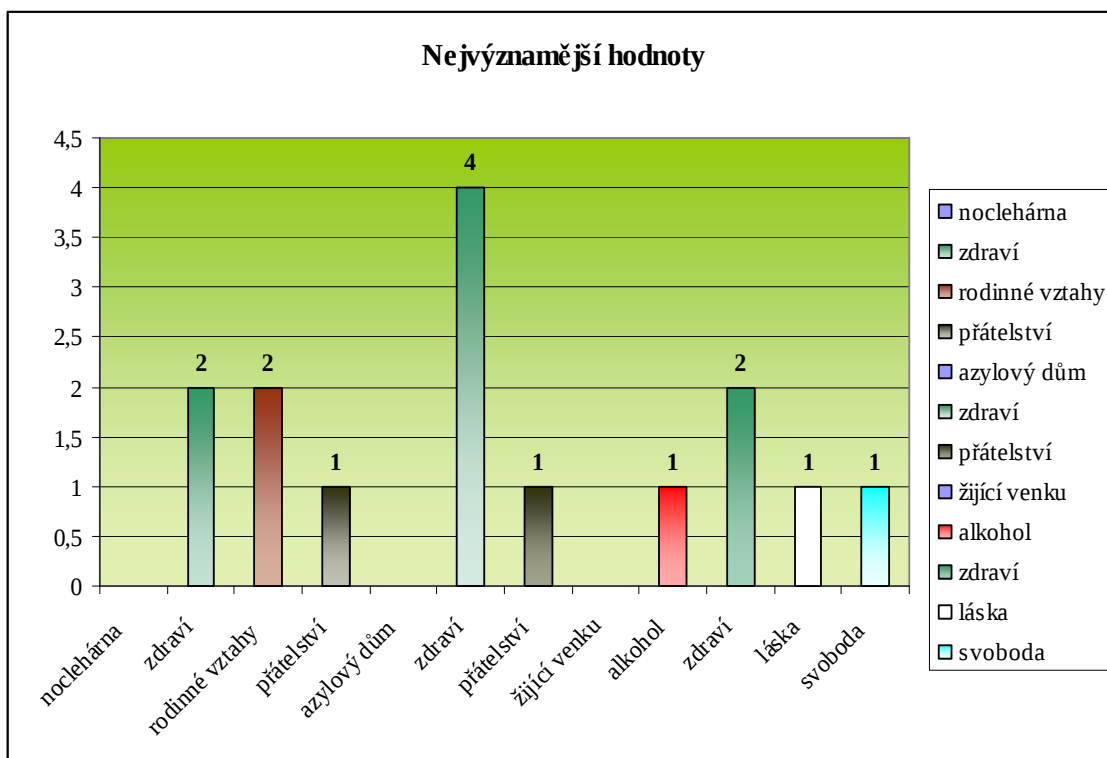

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu tedy vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů uvedli následující hodnoty. 5 respondentů zdržujících se na noclehárně nejčastěji uvedlo hodnotu zaměstnání 5 dotazovaných, rodinné vztahy uvedlo 5 respondentů, hodnotu vlastní bydlení 4, finanční zabezpečení 3, zdraví 3 dotazovaní, přátelství 3 dotazovaní, alkohol 1 respondent a zábavu také 1 respondent. U lidí využívající službu azylový dům uvedli následující hodnoty: finanční zabezpečení 5 respondentů, na hodnotě vlastní bydlení se shodli 4 dotazovaní, hodnotu zaměstnání uvedli 4 respondenti, rodinné vztahy uvedli 4 dotazovaní, hodnotu zdraví uvedli 3, na přátelství se shodli 3 respondenti, zábavu uvedl 1 a společenský vzestup také 1 respondent. U lidí žijících venku byly hodnoty následující: Plný počet 5 respondentů se shodlo na finančním zabezpečení, hodnotu zdraví a přátelství uvedli 4 dotazovaní, rodinné vztahy, alkohol a lásku uvedli 3 respondenti, hodnoty vlastní bydlení, zábava a svoboda uvedl 1 respondent.

Z výzkumu vyplývá, že nejčastěji uváděná hodnota u lidí využívajících službu noclehárna je zaměstnání a rodinné vztahy, na kterých se shodlo 5 respondentů. U lidí využívajících službu azylový dům se 5 respondentů shodlo na hodnotě finanční zabezpečení a u lidí žijících venku se 5 respondentů shodlo také na finančním zabezpečení.

Graf 47: Nejvýznamnější hodnoty

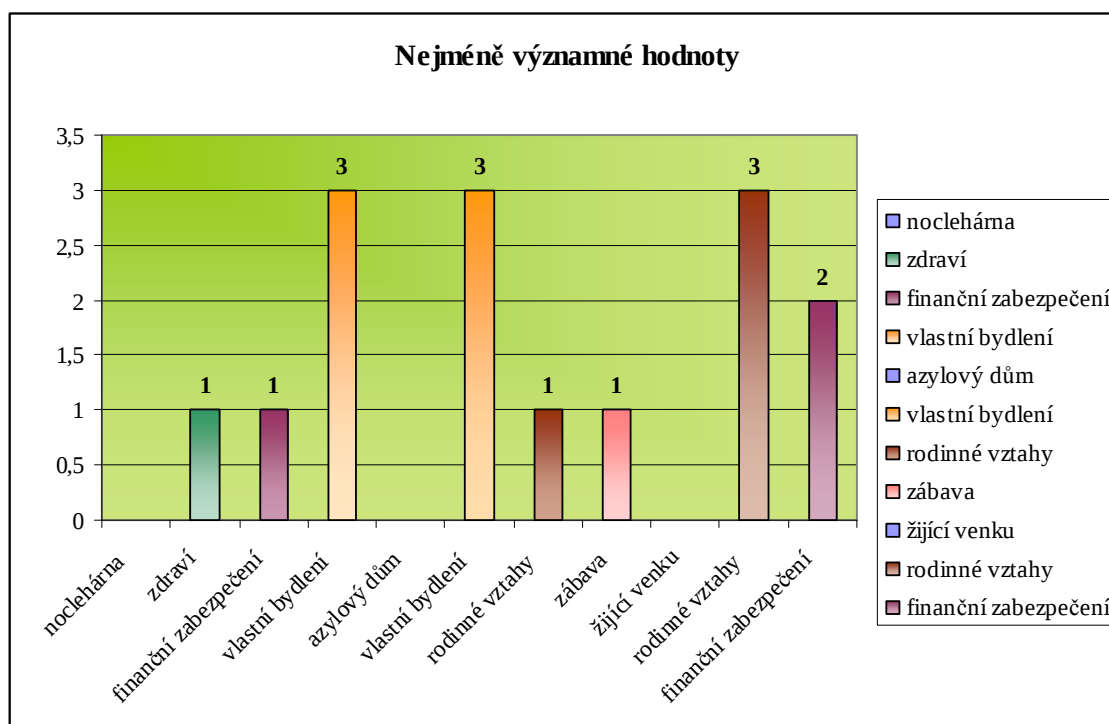
Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů byly nejvýznamnější hodnoty pro respondenty využívající službu noclehárna následující: zdraví jako nejvýznamnější hodnotu uvedli 2 respondenti, rodinné vztahy jako nejvýznamnější hodnotu uvedli 2 respondenti, přátelství uvedl 1 dotazovaný.

Respondenti využívající službu azylový dům uvedli následující: zdraví jako nejvýznamnější hodnotu uvedli 4 respondenti, přátelství 1 dotazovaný.

Dotazovaní žijící venku uvedli: alkohol uvedl jako nejvýznamnější hodnotu 1 respondent, zdraví 2 dotazovaní, lásku uvedl 1 respondent a svobodu jako nejvýznamnější hodnotu uvedl 1 dotazovaný.

Graf 48: Nejméně významné hodnoty

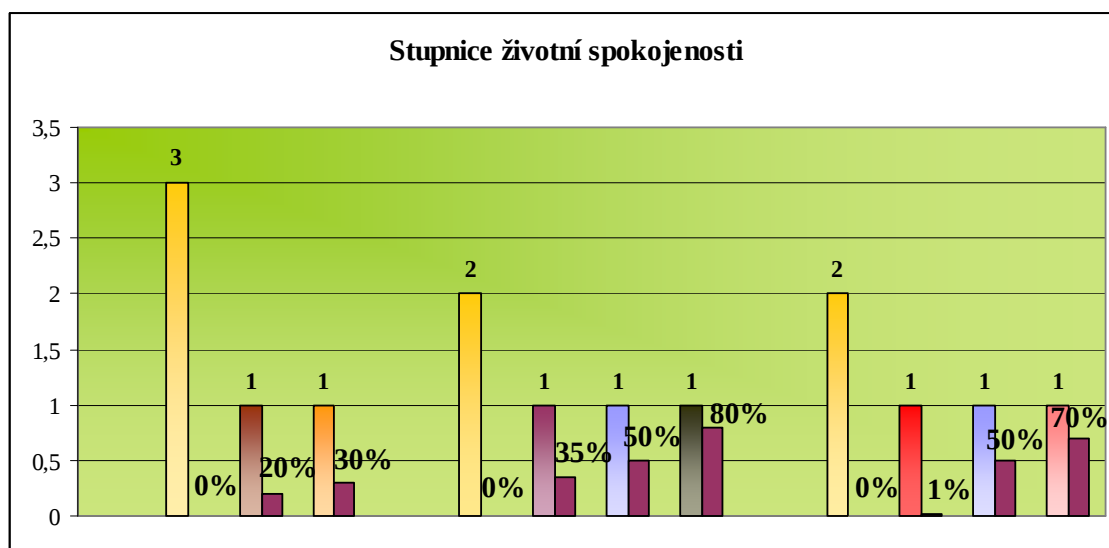
Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů byly nejméně významné hodnoty pro respondenty využívající službu noclehárna následující: zdraví jako nejméně významnou hodnotu uvedl 1 respondent, finanční zabezpečení 1 dotazovaný a 3 respondenti uvedli jako nejméně významnou hodnotu vlastní bydlení.

Dotazovaní využívající službu noclehárna uvedli: vlastní bydlení jako nejméně významnou hodnotu 3 respondenti, rodinné vztahy uvedl 1 dotazovaný a zábavu uvedl 1 respondent jako nejméně významnou hodnotu.

Respondenti žijící venku uvedli následující: rodinné vztahy uvedli jako nejméně významnou hodnotu 3 respondenti a finanční zabezpečení 2 dotazovaní.

Graf 49: Stupnice životní spokojenosti

Zdroj: vlastní výzkum

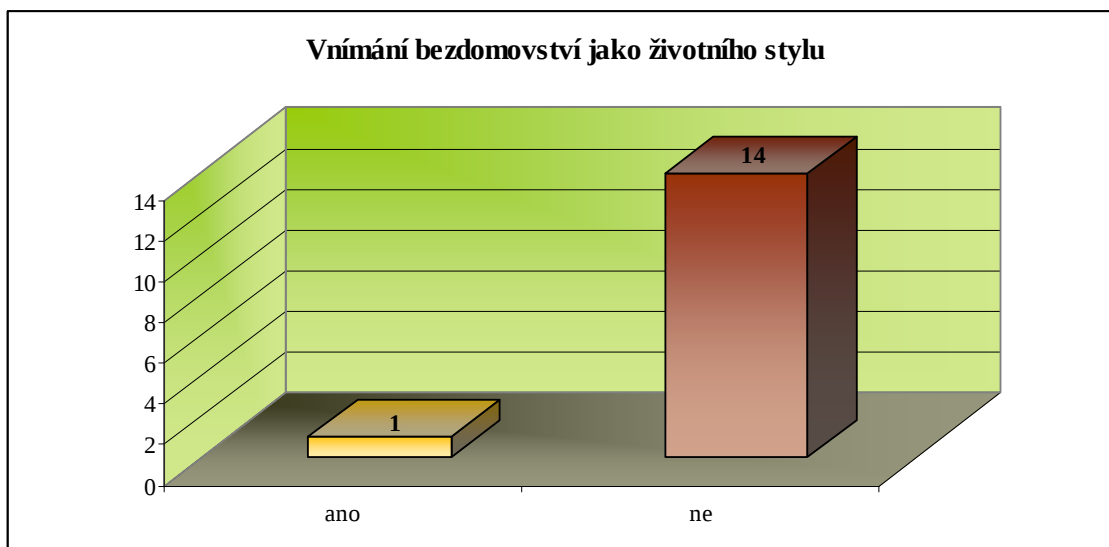
Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů jsou dotazovaní využívající službu noclehárna spokojeni se svým životem na 0% 3 respondenti, 1 dotazovaný na 20% a 1 na 30%.

Respondenti využívající službu azylový dům jsou spokojeni se svým životem na 0% 2 dotazovaní a po 1 respondentovi na 35%, 50% a 80%.

Dotazovaní žijící venku jsou spokojeni se svým životem na 0% 2 respondenti a po 1 dotazovaném na 1%, 50%, 70%.

Průměrná hodnota spokojenosti se svým životem je 22,4%.

Graf 50: Vnímání bezdomovství jako životního stylu

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů, 14 dotázaných nebere bezdomovství jako životní styl a 1 respondent odpověděl kladně, což bezdomovství bere jako svůj životní styl.

5. Diskuze

5.1 Diskuze k použitým technikám

V diplomové práci používám kvalitativní typ výzkumu. Kvalitativní výzkum jsem využila z důvodu, že jsem chtěla tuto problematiku prozkoumat do hloubky a zjistit životní styl lidí bez domova ze zdravotně sociálního hlediska. Jak uvádím v metodice, s každým respondentem jsem provedla rozhovor. Pro lepší porozumění jednotlivým vztahům i celkovým souvislostem uvádím kasuistiky lidí bez domova. Setkání trvalo v rozmezí 30 – 90 minut s každým dotazovaným. Někdo byl méně sdílnější a jiný zas více. Setkání většinou probíhalo v nízkoprahovém denním centru či na dvorku v Domě sv. Pavla nebo na ulici (pod mostem) v Českých Budějovicích. Místo uskutečnění našeho setkání bylo jejich vlastní rozhodnutí. U setkání nebyl použit diktafon, odpovědi byly zapisovány formou poznámek. Při zjišťování hodnotového systému, jsem nechala respondentům volné pole ve výběru hodnot, omezení byli pouze v množství vybraných hodnot. Povolených hodnot bylo pět. Dále respondenti pět uvedených hodnot seřadili od nejvýznamnější po co nejméně významnou hodnotu.

Použila jsem metodu dotazování, techniku položený rozhovor. Metoda i technika pro můj výzkum dle mého názoru byla vyhovující, než technika dotazník. S respondenty jsem díky rozhovoru mohla navázat užší vztah, lépe porozumět jejich vyjádření a více proniknout do hloubky jejich životního stylu. Jinému výzkumníkovi bych tuto metodu i techniku doporučila, jen pokud se tím tématem bude chtít zabývat do hloubky a nebude vyžadovat větší počty respondentů.

Při výzkumu jsem se nesetkala s žádným problémem. Rozhovory vedeny v Domě sv. Pavla probíhali v pořádku. Vždy jsem se představila nebo byla představena sociální pracovnící Domu sv. Pavla a sdělila jsem účel setkání. Pár respondentů (6) mi odmítlo poskytnout informace, toto rozhodnutí jsem respektovala. Rozhovory probíhající na ulicích v Českých Budějovicích probíhali bez problémů. Přišla jsem k respondentům i se svým kolegou, představila jsem nás a vysvětlila účel setkání. Lidé žijící na ulicích s rozhovorem souhlasili, ale ne zadarmo.

Poprvé po mě žádali peníze na víno, ale to jsem měla koupené do zálohy a dala jim ho. Jídlo nevyžadovali, momentálně měli od kolemjdoucích lidí. Rozhovory jak v Domě sv. Pavla, tak i na ulicích byly v uvolněné atmosféře.

5.2 Diskuze k výzkumné části

Celkem jsem provedla 15 rozhovorů s lidmi bez domova. Výsledky je třeba brát s rezervou vzhledem k velikosti souboru. Z rozhovorů vyplynuly následující informace. Heczkovi (26) uvádějí, že věková struktura lidí bez domova je nejčastější (28%) ve věku 40 – 50. Z mého vlastního výzkumu vyplývá, že nejčetnější věkové rozpětí je 33 – 38 let. Průměrný věk je 39,8 let. Oproti tomu Prudková (51) uvádí, že největší počet lidí bez domova je v produktivním věku.

Z výzkumu také vyplývá, že trvalé bydliště v Českých Budějovicích má 7 respondentů, z toho jeden dotázaný má trvalé bydliště na magistrátu v Českých Budějovicích. Respondenti mají trvalé bydliště celkem ve 3 krajích České republiky. Tři respondenti pocházejí ze Slovenska. 9 respondentů má trvalé bydliště v Jihočeském kraji (nejvíce respondentů pochází z Českých Budějovic a 1 z Jindřichova Hradce a Ledenic). Ostatní kraje mají minimální zastoupení – Královohradecký (1), Moravskoslezský (2)). Všechny 15 respondentů pobývá v Českých Budějovicích stále.

Štěchová (54) uvádí, že největší počet lidí bez domova má nejvyšší dokončené vzdělání střední odborné učiliště (vyučení), z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 1), že největší počet respondentů (7) má nejvyšší dokončené vzdělání základní.

Z výzkumu také vyplývá (viz. graf 2), že dětství prožilo z celkového počtu 15 respondentů 9 dotázaných ve fungující rodině. V problémové rodině prožili dětství 5 respondentů, z toho 2 respondenti v rodině, kde se vyskytovalo fyzické násilí a následně rozvod a 2 respondenti prožili dětství u svých prarodičů, z důvodu, že rodiče odcházeli za prací nebo si nerozuměli s novými partnery rodičů, 1 respondent uvedl, že rodiče se rozvedli a matka pak zemřela. Oproti tomu Hradecký (32) definuje, že z hlediska fenoménu bezdomovství je největšímu riziku bezdomovství vystavena osoba osamělá,

izolovaná, která rodinu opustila či jí byla opuštěna. Také rodině jednorodičovské hrozí rychlé upadnutí do bezdomovství. Podle určitých výzkumů je možno diagnostikovat, že rodiny s problémem jakékoli tenze, s nepřátelskou interakcí a s narušenou funkčností patří k těm rodinám, jejichž členové jsou často v nebezpečí upadnout do fenoménu bezdomovství. Mé výsledky to vyvracejí, více než polovina lidí bez domova prožila dětství ve fungující rodině.

Le Rouzic (44) uvádí, že lidé bez domova většinou neudrží styky s rodiči ani se sourozenci. Ve většině případech jsou tito lidé zeměpisně i emocionálně vzdáleni od svých rodin - od rodičů i od bývalých partnerů i od dětí. Z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 3), že se 6 respondentů se svými rodiči stýká a 8 se s rodiči nestýká vůbec. 1 respondent na tuto otázku neodpověděl. Z 8 respondentů se 3 dotázaní nestýkají s rodiči z důvodu, že už nežijí. Mé výsledky nepotvrzují ani nevyvracejí uvedené, z důvodu, že vyšly vyrovnaně.

Průdková (51) uvádí, že do manželství nikdy nevstoupila téměř polovina lidí bez domova, nejčastěji jsou to muži s psychiatrickou diagnózou nebo poruchou osobnosti. Okolo 40% jsou rozvedení. Ovdovělí a ženatí jsou v menším počtu. Z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 4), že 7 dotázaných je svobodných, 5 rozvedených, 1 vdovec, 1 ženatý a 1 na tuto otázku neodpověděl. Mé výsledky potvrzují uvedené Průdkovou. U mého výzkumného souboru (viz. graf 5) má 7 respondentů děti, 7 respondentů děti nemá a 1 respondent neodpověděl.

V oblasti partnerských vztahů (viz. graf 6) u mého výzkumného souboru 12 dotazovaných nemá partnerku, 1 respondent neodpověděl a 2 respondenti partnerku mají, jedna žije u rodičů a druhá s dítětem v Domě pro matky s dětmi. Oba dotázaní se stýkají s partnerkami každý den.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Lidé bez domova jsou v mnohých případech svobodní a bez partnerky.

Hradecký (32) uvádí, že mezi vyvolávající faktory bezdomovství u mužů patří nejčastěji materiální faktory (ztráta zaměstnání, bydlení, nedostatečné příjmy) a osobní faktory (různé závislosti, nemoc, stáří). Nejčastěji zjišťovanou příčinou bezdomovství však bývá ztráta zaměstnání (23 %) (54). Oproti tomu z mého výzkumu vyplývá (viz.

graf 7), že nejvíce respondentů, což jsou 3, uvedli neshodu mezi rodiči či partnery rodičů jako prvotní příčinu bezdomovství. 2 respondenti uvedli rozvod, 1 dotázaný uvedl příčinu výherní automaty, 2 respondenti uvedli ztrátu bydlení, 1 uvedl bankrot zaměstnavatele, 2 respondenti uvedli jako prvotní příčinu alkohol a následnou ztrátu zaměstnání, 1 dotázaný uvedl smrt své ženy, 1 zranění v zaměstnání, které vykonával bez smlouvy, 1 respondent uvedl ztrátu dokladů. Mé výsledky vyvracejí, že nejčastěji zjišťovanou příčinou je ztráta zaměstnání, u mého výzkumného souboru byla nejčastěji uváděná neshoda mezi rodiči.

Doba bez vlastního bydlení (viz. graf 8) (pobývání po ubytovnách, známých, azylovém domu a na ulici) se různí. Uvádím zde výsledky. 2 respondenti jsou bez vlastního domova měsíc, 1 respondent 4 měsíce, 2 dotázaní 5 měsíců, 1 je v této situaci 1,5 roku, další respondent 3 roky, 1 dotázaný 4 roky, další 5 let, dále 6 let, 9 let. 1 respondent 16 let, 1 dotázaný 17 let a nejdéle 19 let je také jeden dotázaný. 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

Heczkovi (26) definují, že skoro 90 % českých bezdomovců trpí nějakou chorobou či postižením i Hradečtí uvádějí, že mohou ze svých zkušeností konstatovat, že 80 - 90 % bezdomovců hledajících pomoc trpí ve větší nebo menší míře zdravotním postižením, anebo chronickou či akutní chorobou.(ex.vyloučení). Z mých výsledků vyplývá (viz graf 10), že z celkového počtu 15 respondentů, 12 respondentů netrpí žádnou fyzickou ani psychickou nemocí, 1 respondent bere léky na epilepsii, 1 respondent má artrózu kloubů a 1 respondent má amputaci nohou do půlky nártu, špatná játra a slinivku. Po psychické stránce se dříve sebepoškozoval. Mé výsledky vyvracejí, že 80 -90 % lidí bez domova trpí chorobou či postižením, u mého výzkumného souboru více než polovina lidí bez domova netrpí žádnou fyzickou ani psychickou nemocí. Z mého výzkumu (viz. graf 9) vyplývá, že 12 dotazovaných hodnotí svůj zdravotní stav jako dobrý, 2 respondenti ho hodnotí jako uspokojivý a 1 svůj zdravotní stav hodnotí jako špatný, také (viz. graf 12) 12 respondentů své zdraví považuje za důležité a 3 dotázaní své zdraví za důležité nepovažují.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Zdraví považuje za důležité více než polovina lidí bez domova.

Prudková (51) uvádí, že zdravotní a sociální pojištění u těchto lidí jde stranou, což předznamenává nezajištěné stáří a nemoc. U mého výzkumného souboru (viz. graf 13, 18) si 8 zdravotní pojištění neplatí, 6 respondentů je registrováno na úřadu práce a 1 pracuje na smlouvu. Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů si 14 sociální pojištění neplatí, 1 pracuje na smlouvu a sociální pojištění je mu placeno

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Více než polovina lidí bez domova není plátcem zdravotního a sociálního pojištění.

Z výzkumu také vyplývá (viz. graf 11), že 10 respondentů nevyužívá žádné zdravotnické služby a 5 respondentů zdravotnické služby využívá.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Zdravotnické služby nevyužívá více než polovina lidí bez domova.

Langerová (43) uvádí, že ti, kteří jsou na ulicích, ve většině případech nemají motivaci a chuť pracovat. U mého výzkumného souboru (viz. graf 14) je 5 dotázaných, kteří nepracují vůbec, ale jsou registrovaní na úřadu práce. 2 muži nepracují, ale práci si hledají, 2 dotazovaní nepracují a práci si nevyhledávají, 3 respondenti pracují příležitostně (brigády), z toho jeden je registrován na úřadu práce. 2 dotazovaní pracují, ale ne na smlouvu. 1 respondent chodí do stálého zaměstnání. Mé výsledky vyvracejí, že ti kteří jsou na ulicích, ve většině případech nemají motivaci a chuť pracovat, u mého výzkumného souboru je více než polovina lidí bez domova, kteří si práci shání nebo jsou zaregistrovaní na úřadě práce nebo navštěvují příležitostné práce.

V oblasti získávání finančních prostředků z mého výzkumu vyplývá (viz graf 15), že 4 získávají peněžní prostředky z příležitostných pracích, 2 ze zaměstnání bez smlouvy, 3 pobírají podporu v nezaměstnanosti, 1 pobírá existenční minimum, 1 ze stálého zaměstnání, 1 respondent od své přítelkyně a 3 dotazovaní získávají peněžní prostředky žebráním. Prudková (51) uvádí, že zdrojem obživy může být žebrání, drobné krádeže potravin, prolézání kontejnerů, odvoz sběrných surovin do sběru. Oproti tomu Beňová (6) definuje, že mnozí lidé bez domova příležitostně pracují anebo pracují na řádný pracovní poměr. Dalším nevadí, že se zviditelní a prodávají časopis Nový prostor. Způsob získávání obživy je závislé od povahy bezdomovce a od míry, s kterou je

ochotný ukázat tvář bezdomovce ostatním lidem. Mé výsledky vyvracejí, že mnozí lidé bez domova příležitostně pracují anebo pracují na řádný pracovní poměr, i když výsledky jsou o jednoho respondenta vyrovnané.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Více než polovina lidí bez domova nezískává peněžní prostředky vlastní prací.

Z výzkumu také vyplývá (viz graf 17), že příjmy k pokrytí osobních potřeb postačují 8 respondentům, 3 se nevyjádřili a 4 respondenti uvedli, že jim to nestačí. Nespokojeným respondentům s denní částkou byla položena otázka, která částka by vyhovovala jejím potřebám, 3 respondenti částku neuvedli a 1 dotazovaný uvedl, že by potřeboval alespoň milión.

Bodrinová (12) popisuje, že strava lidí bez domova je nevyvážená. Živí se tím, kdo jim co dá, kde co najdou. Někdy nejí i pár dnů. Oproti tomu z mého výzkumu vyplývá (viz graf 20), že 9 respondentů se stravuje v Domě sv. Pavla, kde si sami vaří z vlastních potravin. Z toho 2 dotazovaní se někdy stravují v restauracích, 2 se stravují v zaměstnání. 2 respondenti se stravují u známých a 4 respondenti pod mostem. Strava je nejčastěji složena u většiny respondentů z konzerv, pečiva, chleba, těstovin, polévek, salámu, ovoce a zeleniny. 2 respondenti uvedli, že nejčastěji je jejich strava složena hlavně z masa. 4 respondenti se stravují z toho, co jim přinesou lidé nebo kde co seženou. V oblasti tekutin u mého výzkumného souboru (viz. graf 19) uvedlo 10 respondentů 1 – 2 litry tekutin. Od 3 – 5 litrů tekutin vypijí za den 2 respondenti, 1 dotazovaný vypije za den 6 – 7 litrů tekutin. 2 respondenti uvedli, že vypijí podle toho, kolik je vody. Mé výsledky vyvracejí, že lidé bez domova se živí tím, kdo jim co dá, kde co najdou, u mého výzkumného souboru se více než polovina lidí bez domova se stravuje z vlastních potravin.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Více než polovina lidí bez domova se stravuje z vlastních potravin.

Podle Hrnčířové (33) dosahuje prevalence alkoholové závislosti u některých bezdomoveckých populací až 86 %. U mého výzkumného souboru (viz. graf 23) je 13 respondentů, kteří požívají alkohol, z toho 5 dotazovaných pravidelně a 8 nepravidelně.

2 respondenti alkohol vůbec nekonzumují. Na otázku jaký druh alkoholu preferují (viz. graf 24), uvedlo z 13 respondentů 8 pivo, 4 respondenti víno a 1 lihoviny.

Beňová (6) uvádí, že lidé bez domova ve většině případech pijí, protože se cítí zle a je to pro ně někdy poslední potěšení. Anebo pijí, protože to tak dělají všichni v partě nebo jim je zima. Z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 25), že z 13 respondentů 6 dotázaných konzumuje alkohol z důvodu chuti. 1 respondent pro uvolnění, 1 na žízeň, 4 dotazovaní, aby zapomněli a 1 kvůli situaci, v které se nachází. Mé výsledky vyvracejí, že lidé bez domova ve většině případech pijí, protože se cítí zle a je to pro ně někdy poslední potěšení, u mého výzkumného souboru požívá alkohol méně jak polovina lidí bez domova z důvodu zapomnění.

V oblasti kouření z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 21), že z celkového počtu 15 dotazovaných jsou všichni kuřáci a počet cigaret za den (viz. graf 22) je následující: 6 respondentů vykouří denně 10 – 15 cigaret, 4 respondenti denně vykouří 20 cigaret, 1 dotazovaný 40 cigaret denně a 4 vykouří podle toho, kolik jich získají od lidí.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Závislost na cigaretách u lidí bez domova je častěji se vyskytujícím jevem než alkohol.

Beňová (6) uvádí, že bezdomovci, kteří ještě neztratili úplně zájem o svůj život a budoucnost touží být čistými a udržovat si přijatelný vzhled. Ale u většiny lidí bez domova jde péče o zevnějšek stranou. V hlavním případě záleží na tom, jak dlouho je dotyčný na ulici. Prudková (51) definuje, že zpočátku se snaží udržovat osobní a intimní hygienu tak často, jak byli zvyklí, oproti tomu lidé, kteří žijí na ulici roky, se např. za celou zimu nevysprchují třeba ani jednou a vůbec se nad tím nepozastaví. U mého výzkumného souboru (viz. graf 26) bylo zjištěno, že 8 dotazovaných hygienu provádí v Domě sv. Pavla, 1 dotazovaný byl v Domě sv. Pavla první den, proto tuto službu ještě nevyužil, 1 respondent se převážně sprchuje v zaměstnání, popřípadě v Domě sv. Pavla, 1 vykonává hygienu u své přítelkyně a 4 dotazovaní uvedli, že v řece a nepravidelně. Mé výsledky potvrzují, že bezdomovci, kteří ještě neztratili úplně zájem o svůj život a budoucnost touží být čistými a udržovat si přijatelný vzhled a ti kteří žijí na ulici roky, se např. za celou zimu nevysprchují třeba ani jednou.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Více než polovina lidí bez domova v Českých Budějovicích využívá sociální zařízení v Domě sv. Pavla.

Bodrinová (12) popisuje, že vzhled u lidí bez domova je často následující: vlasy bývají mastné, zacuchané, obsahují prach a někdy i jiné věci. Kůže je nemytá, zarudlá, uhrovitá. Dech bývá nepříjemný. U mého výzkumného souboru byli lidé využívající služby Domu sv. Pavla upraveni a lidé žijící venku potvrzují výše uvedené.

Z výzkumu také vyplývá (viz graf 27), že 9 respondentů má oblečení vlastní, 5 dotazovaných uvedlo, že oblečení získává z šatníku v Domě sv. Pavla, 1 respondent uvedl, že ho získává z kontejnerů.

Beňová (6) uvádí, že ve volném čase se mnozí věnují získání finančních prostředků a zabezpečení místa na spánek. Den člověka bez domova může být vyplněn i dalšími nejrůznějšími činnostmi. Jsou tací, co se celé dny procházejí v centru města, obsazují lavičky a prostory před nákupními centry a popíjí alkohol. Jsou i lidé bez domova, kteří stíhají více aktivit. Důležité je pro ně možnost smysluplně trávit volný čas či relaxovat. U mého výzkumného souboru (viz. graf 30) 7 dotazovaných nejčastěji během dne hledá práci a pak se prochází po okolí, 3 dotazovaní během dne chodí do zaměstnání. Na procházky a za přáteli chodí 1 z dotazovaných a 4 respondenti během dne nejčastěji žebrají a pijí alkohol. Mé výsledky vyvracejí, že se mnozí věnují získání finančních prostředků a zabezpečení místa na spánek, u mého výzkumného souboru 7 respondentů hledá zaměstnání a 3 pracují.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Přes den se ve volném čase věnuje více než polovina lidí bez domova zaměstnání a hledání zaměstnání.

Beňová (6) také definuje, že je důležité, kde a jak člověk nocoval, odráží se to totiž v jeho denních aktivitách. Od noci závisí, kolik energie má člověk bez domova na vyplnění svého dne. Z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 31), že z celkového počtu 15 respondentů je nejoblíbenější večerní činností sledování televize, kterou uvedlo 10 dotazovaných respondentů, 1 respondent uvedl, že jeho činnost se odvíjí od toho, kde spí. 4 dotazovaní uvedli, že nejčastěji požívají alkohol a odpočívají. Z výše uvedeného vyplývá, že mezi nejoblíbenější večerní činností se u více než poloviny lidí bez domova

využívající služby Domu sv. Pavla řadí sledování televize a u lidí žijících venku odpočinek a alkohol.

Heczková (25) uvádí, že největším problémem, který člověk bez domova řeší každý den, je, kde najít místo pro spaní. Buď nemají vůbec kam složit hlavu nebo využívají služeb azylových domů, vyhledávají opuštěné domy, parky apod. Z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 32), že 10 respondentů tráví noc v Domě sv. Pavla v Českých Budějovicích, z toho 5 respondentů tráví noc na noclehárně a 5 respondentů v azylovém domě po celý rok. Ti, co netráví noc v Domě sv. Pavla byli dotázáni s kým noc tráví. Z 5 dotazovaných respondentů žijících na ulici nejčastěji tráví noc pod mostem s přáteli 2 respondenti, 1 respondent tráví noc pod mostem sám, 1 uvedl, že tráví noc u známých nebo na lavičce a 1 respondent tráví v létě noc pod mostem s přáteli a v zimě v zahradní chatce. Mé výsledky potvrzují, že na přespání lidé bez domova využívají služby azylových domů, parky apod.

V oblasti pravidelného denního režimu z výzkumu vyplývá (viz. graf 28), že pravidelný denní režim má 8 respondentů a 7 respondentů uvedlo, že denní režim má nepravidelný. U mého výzkumného souboru (viz. graf 29) 1 respondent vstává v 5 hodin ráno, 2 respondenti v 5.30, dále 2 respondenti uvedli, že vstávají v 6.30, 3 dotazovaní respondenti každý den vstávají v 7 hodin a jeden dotazovaný v 7.30. Z celkového počtu 15 respondentů uvedlo 6 dotazovaných, že vstávají podle toho až se vzbudí.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Denní režim má více než polovina lidí bez domova pravidelný.

V oblasti zájmu o společenské dění (viz. graf 33) vyplývá, že 11 respondentů sleduje televizi, 4 respondenti tuto možnost nemají, proto televizi nesledují. Filmy a zábavné pořady sleduje 9 respondentů a televizní zprávy si nenechá ujít 8 respondentů. Tisk čte 6 respondentů a 9 respondentů nečte. O dění v politice má zájem 5 respondentů a 10 respondentů se o politiku nezajímá vůbec.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Zájem o společenské dění nemá více než polovina lidí bez domova.

Beňová (6) popisuje, že bezdomovec na to, aby přežil, potřebuje mezilidské vztahy a kontakty. Vztahy s druhými, partou dělají člověka bez domova silnějším a chrání ho před nebezpečím. Z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 34), že všichni dotazovaní mají přátele, z toho 2 respondenti, jich mají čím dál méně, 1 dotazovaný uvedl, že po přestěhování, ztratil na některé kontakty, 2 odpověděli, že je mají převážně z řad bezdomovců.

Na otázku, která osoba je pro lidi bez domova v životě nejdůležitější (viz. graf 35) uvedli následující. Pro dva respondenty je nejdůležitější dcera, pro dva matka, pro dva dotazované sestra, pro tři respondenty není důležitý nikdo a po jednom dotazovaném odpověděli následující: synové, bůh, babička, přítelkyně, bývalá přítelkyně.

Na koho by se obrátili, kdyby bylo nejhůř (viz. graf 36) uvedli 4 respondenti, že by se neobrátili na nikoho, 2 dotazovaní na sestru, 2 respondenti by se obrátili na matku, 2 by se obrátili jen sami na sebe, ostatní z celkového počtu 15 odpověděli následující: rodina, Bůh, babička, přítelkyně, 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

Vnímání životní situace (viz. graf 37) lidmi bez domova je následující: Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů vnímá svou životní situaci 8 dotazovaných velmi špatně, 1 ji vnímá normálně, 1 dotazovaný flegmaticky, 1 respondent odpověděl, že situaci vnímá přechodně, 2 respondenti odpověděli, že to jde, 1 si na svou situaci zvyknul a 1 dotazovaný neodpověděl. Z výše uvedeného vyplývá, že více než polovina lidí bez domova vnímá svou životní situaci velmi špatně.

Spokojenost se svou životní situací (viz. graf 38) je z celkového počtu 15 respondentů 14 dotazovaných nespokojeno a 1 respondent je spokojen. Na stupnici životní spokojenosti (viz. graf 49) jsou dotazovaní využívající službu noclehárna spokojeni se svým životem na 0% 3 respondenti, 1 dotazovaný na 20% a 1 na 30%. Respondenti využívající službu azylový dům jsou spokojeni se svým životem na 0% 2 dotazovaní a po 1 respondentovi na 35%, 50% a 80%. Dotazovaní žijící venku jsou spokojeni se svým životem na 0% 2 respondenti a po 1 dotazovaném na 1%, 50%, 70%. Průměrná hodnota spokojenosti se svým životem je 22,4%. Situaci vnímá jako

závažnou (viz. graf 39) 10 respondentů a 4 respondenti ji jako závažnou neberou, 1 dotazovaný neodpověděl.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Více než polovina lidí bez domova je nespokojena se svou životní situací a vnímá ji velmi špatně a jako závažnou.

Na životě bezdomovce (viz. graf 40) se 10 respondentům nelíbí nic, 1 respondent odpověděl, že dcera, 1 dotazovaný uvedl mnoho věcí, 1 uvedl život bez starostí, 1 respondent volnost a 1 dotazovaný na tuto otázku neodpověděl.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Na životě bezdomovce se více než polovině lidem bez domova nelíbí nic.

Na otázku, co jim nejvíce vadí nebo chybí (viz. graf 41) z mého výzkumu vyplývá, že odpověděli různě. Uvádím následující odpovědi: 1 rušno kolem sebe, 1 negativní postoj příbuzných, 1 chybění vlastního bydlení a dcera, 1 bydlení a práce, 1 neschopnost se o sebe postarat, 1 dobří přátelé, 1 žena, 1 soukromí, 1 práce, 1 narození sebe samého, 1 vana, čistá postel a teplé jídlo, 1 situace, v které se nachází, 1 nedostatek peněz a dva respondenti na tuto otázku neodpověděli.

V oblasti změna životní situace (viz. graf 42) a snaha pro to něco dělat uvádím následující výsledky. Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů by svou životní situaci chtělo změnit 13 dotazovaných a dva respondenti už by neměnili. Z 13 respondentů, kteří chtějí změnit svou životní situaci pro to dělají následující: 7 dotazovaných si hledá zaměstnání, 1 respondent pracuje, 1 neví, co by pro to měl udělat, 1 dotazovaný už nemá sílu a chuť, 1 dotazovaný odpověděl, že se snaží a dva respondenti pro to nedělají nic.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Svou životní situaci by chtěla změnit více než polovina lidí bez domova

Vágnerová (58) uvádí, že u lidí bez domova je potlačena potřeba otevřené budoucnosti. Tito lidé o budoucnosti neuvažují, neplánují ji, žijí především přítomností. Budoucnost se jim jeví jako nepříznivá. Jsou schopni přemýšlet jen v krátkém časovém úseku. Oproti tomu z mého výzkumu vyplývá (viz. graf 43), že respondenti na otázku, kde si myslíte, že budete za rok uvedli různé odpovědi. Zde jsou uvedeny: 2 respondenti

uvedli, že doufají, že půjdou na azylový dům z noclehárny, 1 respondent uvedl v Domě sv. Pavla, kde je teď, 1 dotazovaný v podnájmu, 1 respondent uvedl „To mám tak dlouho žít?“, 1 dotazovaný uvedl, že bude žít. 2 respondenti odpověděli ubytovnu a 5 respondentů neví a 2 neodpověděli.

Kdyby si lidé bez domova mohli splnit jakékoliv přání (viz. graf 44) bylo by následující: 2 respondenti by chtěli vrátit čas, 1 zajistit dceru, 1 by si přál zaměstnání a vlastní bydlení, 1 by si přál zahradní chatku, 1 v klidu žít a nebát se co bude zítra, 1 peníze, 1 vydělat peníze a odjet pryč, 1 uvedl, aby měli africké děti co jíst, 2 vyhrát ve sportce, 1 umřít, 1 neodpověděl., 1 sehnat práci, 1 neví.

V oblasti hodnotový systém (viz. graf 45) uvádím následující výsledky. Z mého výzkumu vyplývá, že nejčastěji uváděná hodnota u lidí využívajících službu noclehárna je zaměstnání a rodinné vztahy, na kterých se shodlo 5 respondentů. U lidí využívajících službu azylový dům se 5 respondentů shodlo na hodnotě finanční zabezpečení a u lidí žijících venku se 5 respondentů shodlo také na finančním zabezpečení. Z výše uvedeného vyplývá, že mezi nejčastější uváděnou hodnotu mezi lidmi bez domova se řadí finanční zabezpečení.

Buchtová a spol. (15) se ve svém výzkumu na téma Kvalita života dlouhodobě nezaměstnaných zaměřila na bezdomovce a jejich nejdůležitější hodnoty a spokojenost s nimi. Výzkum byl proveden pomocí metody SEIQol. Oblast zdraví v kvalitě života lidí bez domova dosahovala nejvyšší průměrné hodnoty. V oblasti nejvýznamnější hodnoty (viz. graf 47) z mého výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 15 respondentů byly nejvýznamnější hodnoty pro respondenty využívající službu noclehárna následující: zdraví jako nejvýznamnější hodnotu uvedli 2 respondenti, rodinné vztahy jako nejvýznamnější hodnotu uvedli 2 respondenti, přátelství uvedl 1 dotazovaný. Respondenti využívající službu azylový dům uvedli následující: zdraví jako nejvýznamnější hodnotu uvedli 4 respondenti, přátelství 1 dotazovaný. Dotazovaní žijící venku uvedli: alkohol uvedl jako nejvýznamnější hodnotu 1 respondent, zdraví 2 dotazovaní, lásku uvedl 1 respondent a svobodu jako nejvýznamnější hodnotu uvedl 1 dotazovaný. Z výše uvedeného vyplývá, že pro lidi bez domova celkem 8 je nejvýznamnější hodnota zdraví.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Jako nejvýznamnější hodnotu považuje více než polovina lidí bez domova zdraví.

V oblasti nejméně významné hodnoty (viz. graf 48) z mého výzkumu vyplývá, že pro respondenty využívající službu noclehárna, je nejméně významná hodnota vlastní bydlení, kterou uvedli 3 respondenti, zdraví uvedl 1 respondent, finanční zabezpečení 1 dotazovaný. Dotazovaní využívající službu noclehárna uvedli: vlastní bydlení jako nejméně významnou hodnotu 3 respondenti, rodinné vztahy uvedl 1 dotazovaný a zábavu uvedl 1 respondent jako nejméně významnou hodnotu. Respondenti žijící venku uvedli následující: rodinné vztahy uvedli jako nejméně významnou hodnotu 3 respondenti a finanční zabezpečení 2 dotazovaní. Z výše uvedeného vyplývá, že pro lidi bez domova celkem 6 je nejméně významná hodnota vlastní bydlení.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Jako nejméně významnou hodnotu považuje více než polovina lidí bez domova vlastní bydlení.

Na otázku, berete bezdomovství jako svůj životní styl (viz. graf 50), u mého výzkumného souboru 14 dotázaných nebere bezdomovství jako svůj životní styl a 1 respondent bere bezdomovství jako svůj životní styl.

Z výše uvedeného vyplývá hypotéza: Bezdomovství jako svůj životní styl nebere více než polovina lidí bez domova.

Domnívám se, že cíl diplomové práce byl splněn.

Hypotézy výzkumu:

Z kvalitativního výzkumu jsme došla k následujícím hypotézám, které mohou být v budoucnu předmětem dalšího zkoumání, ve kterém mohou být potvrzeny či vyvráceny.

Hypotéza 1: Lidé bez domova jsou v mnoha případech svobodní a bez partnerky.

Hypotéza 2: Zdraví považuje za důležité více než polovina lidí bez domova

Hypotéza 3: Více než polovina lidí bez domova není plátcem zdravotního a sociálního pojištění.

Hypotéza 4: Zdravotnické služby nevyužívá více než polovina lidí bez domova

Hypotéza 5: Více než polovina lidí bez domova nezískává peněžní prostředky vlastní prací.

Hypotéza 6: Více než polovina lidí bez domova se stravuje z vlastních potravin.

Hypotéza 7: Závislost na cigaretách u lidí bez domova je častěji se vyskytujícím jevem než alkohol.

Hypotéza 8: Více než polovina lidí bez domova v Českých Budějovicích využívá sociální zařízení v Domě sv. Pavla.

Hypotéza 9: Přes den se ve volném čase věnuje více než polovina lidí bez domova zaměstnání a hledání zaměstnání

Hypotéza 10: Denní režim má více než polovina lidí bez domova pravidelný.

Hypotéza 11: Zájem o společenské dění nemá více než polovina lidí bez domova.

Hypotéza 12: Více než polovina lidí bez domova je nespokojena se svou životní situací a vnímá ji velmi špatně a jako závažnou.

Hypotéza 13: Na životě bezdomovce se více než polovině lidem bez domova nelíbí nic.

Hypotéza 14: Svou životní situaci by chtěla změnit více než polovina lidí bez domova

Hypotéza 15: Jako nejvýznamnější hodnotu považuje více než polovina lidí bez domova zdraví.

Hypotéza 16: Jako nejméně významnou hodnotu považuje více než polovina lidí bez domova vlastní bydlení.

Hypotéza 17: Bezdomovství jako svůj životní styl nebere více než polovina lidí bez domova.

6. Závěr

Cílem diplomové práce na téma: Životní styl bezdomovců v Českých Budějovicích bylo zjistit ze zdravotního a sociálního hlediska životní styl těchto lidí. Cílovou skupinu tvoří lidé bez domova ve věku 18 – 65 let, kteří nejsou drogově závislí. Data byla sbírána v Domě sv. Pavla a na ulici v Českých Budějovicích. Dotazovala jsem se 15 mužů, z toho 5 respondentů využívá službu noclehárna, 5 dotazovaných službu azylový dům a 5 respondentů žije na ulici. Pro dosažení cíle jsem zvolila metodu dotazování, techniku položený rozhovor. Pro jednodušší porozumění jednotlivým vztahům i celkovým souvislostem v práci uvádím kasuistiky lidí bez domova z Českých Budějovic. Ve výzkumu se zaměřuji na osobní anamnézu samotného respondenta, vzdělání, rodinné a partnerské vztahy, prvotní příčinu bezdomovství, dobu bez vlastního bydlení, ale především na zdravotní stav, finanční podmínky, stravování, závislosti, hygienické podmínky, denní režim, volný čas, zájem o společenské dění, mezilidské vztahy, vnímání celé životní situace, budoucnost, hodnotový systém. Domnívám se, že cíl diplomové práce byl splněn.

Z provedeného výzkumu vyplynuly hypotézy viz. strana 130-131. Z výzkumné části jsem došla k těmto závěrům. Životní styl lidí bez domova v Českých Budějovicích je různorodý. Ve většině případech jsou muži svobodní a bez partnerky. Dětství většina lidí bez domova prožila ve fungující rodině. Nejčastější příčinu bezdomovství uvedli neshodu mezi rodiči.

V kategorii zdravotní stav je více než polovina lidí bez domova v Českých Budějovicích zdravá a zdraví považují za důležité. Oproti tomu nevyužívají zdravotnické služby a neplatí si zdravotní pojištění.

V kategorii finanční podmínky vyplynulo, že více než polovina lidí bez domova nezískává peněžní prostředky vlastní prací, což znamená, že buď pobírá podporu v nezaměstnanosti, dávky hmotné nouze nebo žebře. Oproti tomu většina lidí bez domova shání práci, navštěvují příležitostné práce nebo jsou registrovaní na úřadě práce.

V oblasti stravování se lidi využívající služby Domu sv. Pavla stravují z vlastních potravin a dodržují pravidelný pitný režim. Lidé žijící venku se stravují z toho, co kde vyžebrají nebo dostanou od lidí.

V kategorii závislosti vyplynulo, že závislost na cigaretách u lidí bez domova je častěji se vyskytujícím jevem než alkohol.

V kategorii hygiena vyplynulo, že více než polovina lidí bez domova v Českých Budějovicích využívá sociální zařízení v Domě sv. Pavla. Lidé žijící venku většinou provádí hygienu v řece.

Ve volném čase se více než polovina lidí bez domova věnuje zaměstnání nebo hledání zaměstnání. Večer nejčastěji lidé navštěvující Dům sv. Pavla sledují televizi a lidé žijící venku pijí alkohol a odpočívají. Denní režim má více než polovina lidí bez domova pravidelný. O společenské dění nemá zájem většina lidí bez domova.

Na životě bezdomovce se většině lidem bez domova nelíbí nic, jsou s životní situací nespokojeni a vnímají ji velmi špatně a jako závažnou a proto by ji chtěli změnit. V oblasti hodnot jako nejvýznamnější hodnotu považují zdraví a jako nejméně významnou hodnotu vlastní bydlení.

Bezdomovství jako svůj životní styl nebere více než polovina lidí bez domova.

Primární myšlenkou této diplomové práce je seznámit laickou i odbornou veřejnost a dopomoci zvýšení informovanosti o dané problematice. Dnes, především díky celosvětové finanční krizi, lidí bez domova stále přibývá a bezdomovství je všeobecně věnováno stále málo pozornosti, převážně informace věnované a prezentované veřejnosti jsou často neúplné a zkreslené. Málo kde najdeme různé informační semináře, kde je prezentována a diskutována otázka bezdomovství. Masová veřejnost, silně komercializována, lidi bez domova vnímá ve většině případech negativně, což vede ke stigmatizaci a postupnému odstraňování těchto lidí ze společnosti. Veřejným odkazem této práce se má stát poukázání na to, že i mezi bezdomovci jsou lidé, kteří mají snahu jít dál a z tohoto bludného kruhu se dostat ven. Nemysleme si, že všichni jsou stejní a v této situaci dobrovolně. Většině lidem bez domova se na životě bezdomovce nic nelíbí a tuto situaci by chtěli změnit. Dejme jim

šanci, třeba jen tím, že vymezíme alespoň část našeho prostoru k zamyšlení, zda opravdu neexistuje nějaká šance, jak být nápomocni. Pak by se tato diplomová práce stala konkrétně realizovaným a přínosným cílem dosavadního studia.

7. Seznam použitých zdrojů

1. Azylové domy. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <<http://www.c-budejovice.cz/cz/skolstvi-zdravotnictvi-socialni-pece/socialni-pece/stranky/azylove-domy.aspx>>
2. BARTÁK, M. *Zdravotní stav bezdomovců a jeho determinanty*. [online]. [cit. 2009-03-15].
Dostupné z: <http://www.zcr.cz/Stranky/a_204.htm#03>
3. BÁRTLOVÁ, S., SADÍLEK, P., TOTHOVÁ, V. *Výzkum a ošetrovatelství*. 2. vyd. Brno: NCO NZO, 2008. 185 s. ISBN 978-80-7013-467-2
4. BÁRTLOVÁ, S., HNILICOVÁ, H. *Vybrané metody a techniky výzkumu, zjišťování spokojenosti pacientů*. 1 vyd. Brno: NCO NZO, 2000. 118 s. ISBN 80-7013-311-2.
5. BENEŠOVÁ, P. *Zajišťování základních zdravotně sociálních potřeb bezdomovců: možnosti nabízené a využívané*. České Budějovice, 2004. 34 s. Ročníková práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity na katedře veřejného a sociálního zdravotnictví. Vedoucí diplomové práce: Marta Kindlová
6. BEŇOVÁ, N. *Bezdomovci, ľudia ako my*. 1 vyd. Bratislava: Proti Prúdu, 2008. 75 s. ISBN 978 - 80 – 969924-1-6.
7. BERÁNEK, T., et al. *Lidé bez domova*. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <www.dvorek.eu/dwn/1572/14255cs_CZ_re42.pdf>
8. Bezdomovectví, azylové domy a zařízení pro klienty v psychosociální krizi. [online]. [cit. 2009-01-31].

Dostupné z: <<http://www.bud-in.cz/node/153>>

9. Bezdomovectví. [online]. [cit. 2009-01-30].

Dostupné z: <<http://www.bezdomovci.estranky.cz/stranka/definice-bezdomovectvi>>

10. Bezdomovectví. [online]. [cit. 2009-01-30].

Dostupné z.

<http://www.icmliberec.cz/index.php?Itemid=174&id=60&option=com_content§ionid=11&task=category>

11. BÍNA, M. Problém bezdomovectví v Českých Budějovicích z pohledu samosprávy. *In Konference o bezdomovectví*. [online]. [cit. 2009-03-15].

Dostupné z: <<http://www.mchcb.org/index.php?page=konference-o-bezdomovectvi>>

12. BODRINOVÁ, M. *Problematika bezdomovství v Ústí nad Labem a v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 2003. 127 s. Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity na katedře veřejného a sociálního zdravotnictví. Vedoucí diplomové práce: Lucie Kozlová.

13. BOLDIŠ, P. Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla. Verze 3.3. Poslední aktualizace 11.11.2004. 21 s.

Dostupné z: <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>>

14. BOLDIŠ, P. Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů. Verze 3.1. Poslední aktualizace 11.11.2004. 16 s.

Dostupné z: <http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>

15. BUCHTOVÁ, B. Kvalita života dlouhodobě nezaměstnaných. In *Kvalita života. Sborník příspěvků z konference, konané dne 25.10.2004 v Třeboni*. 1 vyd. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. 120 s. ISBN 80-86625-20-6.
16. BUCHTOVÁ, B. et al. *Psychologické a medicínské aspekty nezaměstnanosti*. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 79 s. ISBN 80-210-2425-9
17. BULISOVÁ, J. *Ottova všeobecná encyklopedie*. Svazek 2. 1 vyd. Praha: Ottovo Nakladatelství, 2003. 735 s. ISBN 80-7181-959-X.
18. BURIÁNEK, J. *Sociologie*. 2 vyd. Praha: Fortuna, 2003. 128 s. ISBN 80-7168-254-5.
19. Co děláme. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <http://www.armadaspasy.cz/staticke.php?wh=co_delame>
20. Emauzy ČR. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <<http://www.emauzy.org/cs/home.php>>
21. GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: ARGO, 1999, ISBN 80-7203-124-4
22. GILAROVÁ, P. *My versus oni*. [online]. březen 2004 [cit. 2009-04-20].
Dostupné z: <<http://www.infoservis.net/art.php?id=1069232965>>
23. HÁLA, J. *Psychosociální práce s maladjustovanými osobami*. 1 vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005. 52 s. ISBN 80-7040-815-4.

24. HARTL, P. *Psychologický slovník*. 2 vyd. Praha: Budka, 1994. 297 s. ISBN 80-901549-0-5.
25. HECZKOVÁ, E. Dopady kapitalismu: bezdomovectví. [online]. říjen 2005 [cit. 2009-02-27].
Dostupné z: <<http://www.britske-listy.cz/2005/10/31/art25561.html>>
26. HECZKOVÁ, E., HECZK, S. *Bezdomovci a my*. [online]. červen 2001 [cit. 2009-02-27].
27. Dostupné z: <<http://www.getsemany.cz/node/292>>
28. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7013-311-2.
29. HRADECKÝ, I., et al. *Definice a typologie bezdomovství*. 1 vyd. Praha: Naděje, 2007. 52 s. ISBN 978-80-86451-13-8.
30. HRADECKÝ, I. *Národní zpráva o bezdomovství v České republice 2006, politická část*. [online]. říjen 2006 [cit. 2009-01-30].
Dostupné z:
<[http://www.bezdomovci.eu/sad.ayrton.cz/storage/File/Narodni%20zprava%20o%20bezdomovstvi%202006_politicka%20cast\(1\).pdf](http://www.bezdomovci.eu/sad.ayrton.cz/storage/File/Narodni%20zprava%20o%20bezdomovstvi%202006_politicka%20cast(1).pdf)>
30. HRADECKÝ, I. *Národní zpráva o bezdomovství v České republice 2006, statistická část*. [online]. říjen 2006 [cit. 2009-04-16].
Dostupné z:
<http://www.bezdomovci.eu/sad.ayrton.cz/storage/File/Narodni%20zprava%20o%20bezdomovstvi%202006_statisticka%20cast.pdf>

31. HRADECKÝ, I., et al. *Sčítání bezdomovců Praha 2004, závěrečná zpráva* [online]. 2004 [cit. 2009-01-30].
Dostupné z: <<http://www.bezdomovci.eu/sad.ayrton.cz/storage/File/Scitani%20bezdomovcu%20Praha%202004.pdf>>
32. HRADECKÝ, I., HRADECKÁ, V. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. 90 s. ISBN neuvedeno.
33. HRNČÍŘOVÁ, D. *Bezdomovectví a jeho zdravotně-nutriční aspekty*. [online]. [cit. 2009-03-16].
Dostupné z: <http://www.tigis.cz/dmev/DMEV_4_06/PDF/Hrncirova_web.pdf>
34. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1 vyd. Praha: Portal, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0.
35. Kaisersřotová, M. *Statistika DsP*. [online]. Datum odeslání 30.6.09. Datum přístupu 2.7.09.
36. Kdo jsme. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <http://www.armadaspasy.cz/staticke.php?wh=kdo_jsme>
37. KOCMAN, D. *Osudy holobytů: Etnografie socio-technické inovace*. [online]. [cit. 2009-03-15]
Dostupné z: <http://zdenek.konopasek.net/archiv/stupra/kocman_holobyty.pdf>
38. KOLEKTIV AUTORŮ. *Metodika práce v azylovém domě Elim*. 1 vyd. Vsetín: Elim Vsetín, 2008. 53 s. ISBN neuvedeno.

39. KOLEKTIV AUTORŮ. Výroční zpráva 2007. Praha: Naděje, 2008. 50 s. ISBN 978-80-86451-14-5.
40. KRÁLOVÁ, J. *Bezdomovectví* [online]. [cit. 2009-01-30].
Dostupné z: <<http://www.upol.cz/fakulty/lf/struktura/pracoviste/ustav-socialniho-lekarstvi-a-zdravotni-politiky/phdr-jaroslava-kralova/>>
41. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. *Člověk-prostředí-výchova*. K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
42. KUČEROVÁ, E. *Zdravý životní styl jedince – cesta ke zdraví populace*. České Budějovice, 2008. 69 s. Bakalářská práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity na katedře veřejného a sociálního zdravotnictví. Vedoucí diplomové práce: Lidmila Hamplová
43. LANGEROVÁ, L. *Bezdomovectví jako sociální fenomén naší doby*. České Budějovice, 2007. 105 s. Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity na katedře veřejného a sociálního zdravotnictví. Vedoucí diplomové práce: Vladimír Vurm.
44. LE ROUZIC, I. *From Precariousness to Disaffection: The homeless in Prague*. [online]. [cit. 2009-03-15].
Dostupné z: <<http://www.ce-review.org/99/21/lerouzic21.html>>
45. MATOUŠEK, O. et al. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
46. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1 vyd. Praha: Portal, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.

47. Ošacovací středisko. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <<http://www.cckcb.cz/index.php?page=7>>
48. OTTA, E. *Lůžka obsadí klesající teploty*. [online]. říjen 2008 [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <http://www.mchcb.org/uploads/images/tisk/Cb-denik-22_10_2008.gif>
49. POLÁČEK, M. Dopad problematiky závislostí v oblasti kriminality a sociálního vyloučení. In *Sociální vyloučení a ztráta domova v kontextu závislostí. Sborník z konference*. 1 vyd. Olomouc: Charita Olomouc, 2006. 48 s. ISBN 978-80-239-9765-1.
50. Poslání a cíle S.A.D. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <<http://www.azylovedomy.cz/index.php?sekce=tlacitka&id=5&jazyk=>>>
51. PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. 93 s. ISBN 978-80-7387-100-0.
52. Služby lidem bez domova – Dům sv. Pavla. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <<http://www.mchcb.org/index.php?page=azylovy-dum-sv-pavla>>
53. ŠÍPOVÁ, I. Zdravotní a hygienická rizika života bez přístřeší . In *Konference o bezdomovectví*. [online]. [cit. 2009-03-15].
Dostupné z:< <http://www.mchcb.org/index.php?page=konference-o-bezdomovectvi.>>
54. ŠTĚCHOVÁ, M. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie. Závěrečná zpráva*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. 112 s. ISBN 978-80-7338-069-4.

55. ŠUPKOVÁ, D., et al. *Zdravotní péče o bezdomovce v ČR*. 1 vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. 64 s. ISBN 978-80-247-2245-0.
56. TICHÁ, J. *Sociální problematika mužského bezdomovectví*. České Budějovice, 2007. 81 s. Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity na katedře sociální práce a sociální politiky. Vedoucí diplomové práce: Michaela Andrlíková.
57. Tolerance České Budějovice - podpora integrace a pomoc při pracovním uplatnění osob sociálně vyloučených nebo ohrožených sociální exkluzí. [online]. [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <<http://www.mchcb.org/index.php?page=tolerance-c-budejovice-2007>>
58. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3 vyd. Praha: Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-7178-802-3.
59. VARGA, L. Sociální služby pro lidi bez domova, zkušenosti s alkoholismem a dalšími závislostmi. In *Sociální vyloučení a ztráta domova v kontextu závislostí. Sborník z konference*. 1 vyd. Olomouc: Charita Olomouc, 2006. 48 s. ISBN 978-80-239-9765-1.
60. Výroční zpráva 2007. Městská charita České Budějovice [online]. 2008 [cit. 2009-05-15]
Dostupné z: <http://www.mchcb.org/uploads/vyrocní_zpravy/VZ_MCHCB2007.pdf>
61. ŽÁKOVÁ, M. *Bezdomovectví – charakteristika* [online]. leden 2008 [cit. 2009-01-30].
Dostupné z: <http://www.icm.cz/bezdomovectvi-charakteristika>

8. Klíčová slova

Bezdomovec

Bezdomovství

Životní styl

Dům sv. Pavla

9. Přílohy

Příloha 1: Ochrana nájmu ztrácející svou účinnost

Příloha 2: Ubytovny v Českých Budějovicích

Příloha 3: Maslowa pyramida

Příloha 4: Pichonova pyramida

Příloha 5: Organizace věnující se bezdomovství v České republice

Příloha 6: Domovní řád Domu sv. Pavla

Příloha 7: Položený rozhovor

Příloha 1: Ochrana nájmu ztrácející svou účinnost

- opustí-li jeden z manželů dobrovolně nebo nedobrovolně společnou domácnost, pak ztrácí právo společného nájmu bytu manželé
- opustí-li některý ze společných nájemců dobrovolně nebo nedobrovolně společně užívaný byt, ztrácí reálnou možnost byt užívat
- dojde-li k rozporu mezi agresivnějším podnájemníkem a bezradnějším uživatelem bytu, může podnájemník vyštvať uživatele
- zneužije-li třetí osoba osamělého, starého či bezradného nájemce k fiktivní výměně bytu a nájemce v důvěře podepíše nevýhodnou smlouvu, snadno přivede původního nájemce do nejistého a nevyhovujícího bydlení nebo do stavu bezdomovství
- zneužije-li vlastník domu osamělosti, stáří, bezradnosti či bezbrannosti nájemce k tomu, aby změnil nájemní vztah ve svůj prospěch, může jej o byt připravit podle zákona.

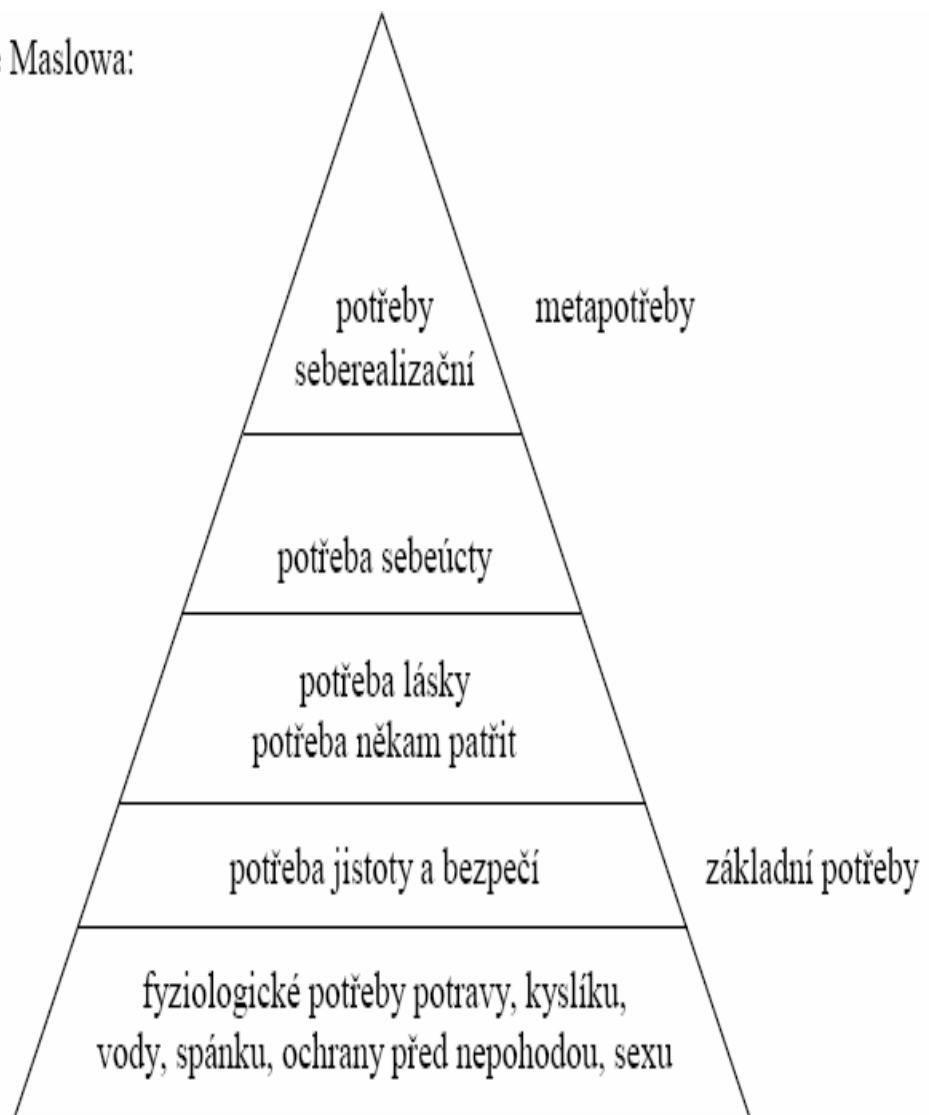
V popsáných situacích je možné se domáhat práva soudní cestou, tato možnost bývá ve většině případech nevyužita z důvodu toho, že zasáhnutá osoba nemá finanční prostředky a sílu, aby mohla podat žalobu a nechat se zastupovat advokátem. Je zde i snad obava ze setkání s osobou, která ho připravila o bydlení.
(32).

Příloha 2: Ubytovny v Českých Budějovicích

Název	Adresa	Kontakty	Cena za ubytování
Hochtief CZ	Okružní 2, ČB	Tlf: 387428755 kvetuse.koutnikova@hochtief.cz	180Kč/den na 10 dní 155Kč/den do 20 dní
Ubytovna Fr. Škroupa	Fr. Škroupa 13, ČB	Tlf: 722 550 503 http://ubytovna.spisovna.cz	1 noc 140Kč, více jak 365 dní 84Kč/den
CAKRMA	Papírenská 43, ČB	Tlf: 38 773 33 59 www.cakrma.cz	1 noc 218Kč/den více jak 6 dní 142Kč/den
STAVOUNION a.s.	Novohradská 3, ČB	Tlf: 387 240 758, 387 240 291 602 493 741 www.stavounion.cz	200Kč/den na 1 noc, 2-7 nocí 170Kč/den více jak 8 nocí 140Kč/den
Ubytovna Marie Kotrbová	Kněžskodvorská 29, ČB	Tlf: 387 310 688 www.kotrbova.cz	160 Kč/den
Stavomont, Plav	Plav 3, okr. ČB	Tlf: 387314499 www.stavomont.cz	200Kč/den
RK Centrum	Dolní 4, ČB	Tlf: 387 313 755 Tlf: 603 450 974	140Kč/den
MOTOR	Suchomelská ul.	Tlf: 387330484	140Kč/den
Penzion REX	Mayerova 14, ČB	Tlf: 602 714 990 www.pensionrex.cz	300-600Kč/den
Penzion TURÍN	U Stromovky 9, ČB	Tlf: 385 310 178, 724 273 988-9	350-500Kč/den
Penzion Za Budvarem	A. Trägera 289, ČB	Tlf. 606 474 360, 387 426 524	350-400Kč/den
Ubytování - J.Jána	Třebízského 31A, ČB	Tlf. 721 725 482	250Kč/den
Ubytovna U nádraží	Dvořákova 14, ČB	Tlf. 972 544 648	380Kč/den po 14 dnech 200Kč/den
Anna Zavadilová	Dukelská 69, ČB	Tlf: 603 239 448	3300/měsíc, jen muži
Penzion Homole	Homole 22	Tlf: 603 205 289	dvoulůžkový pokoj 580Kč/
Resort s.r.o.	Dvořákova 14, ČB	Tlf: 975 544 648	250Kč/den na 14 dní
Penzion 2Traders CZ	Pekárenská 12	Tlf: 777 034 809	590Kč/,noc

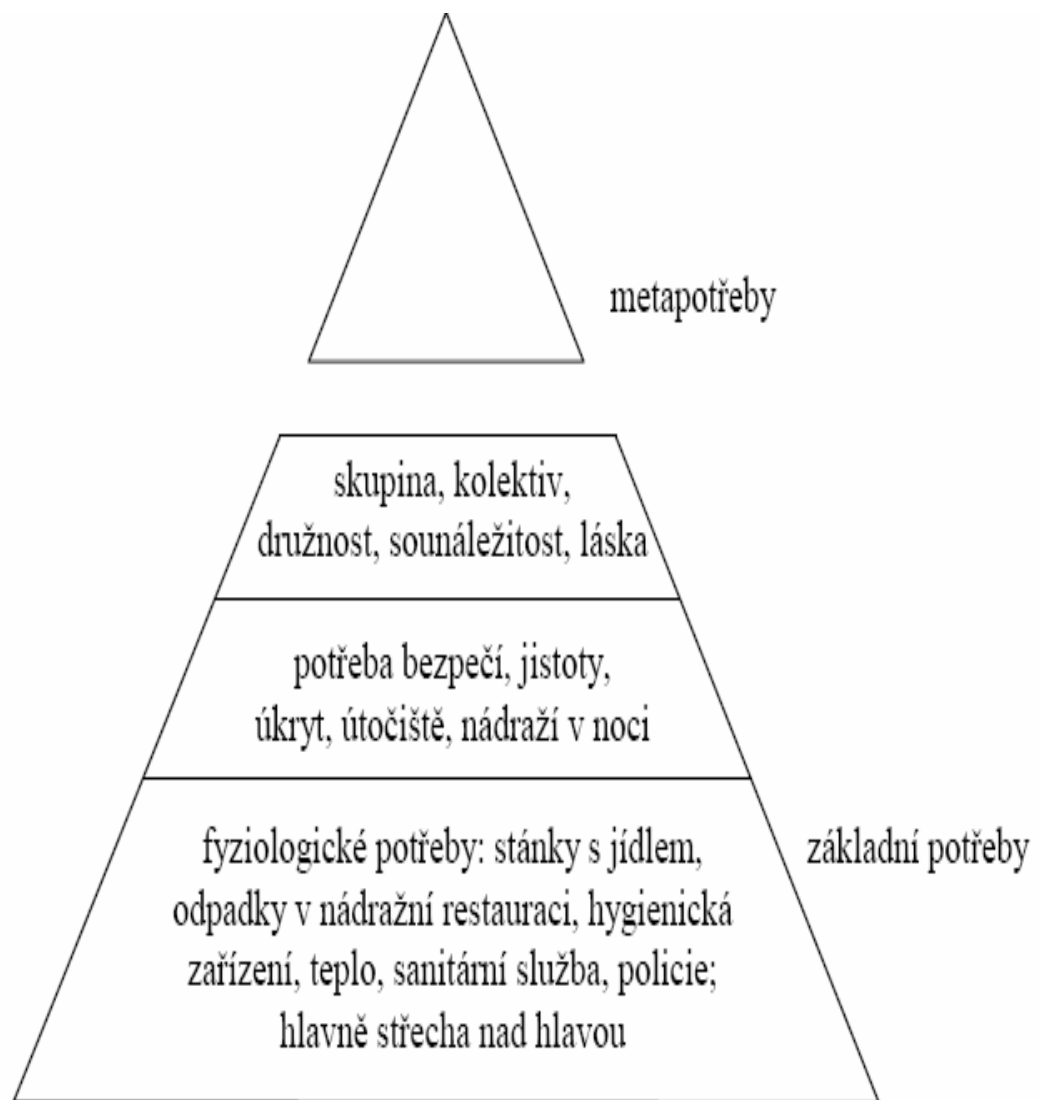
Příloha 3: Maslowa pyramida

Dělení podle Maslowa:

Zdroj: (32)

Příloha 4: Pichonova pyramida

Zdroj: (32)

Příloha 5: Organizace věnující se bezdomovství v České republice

Sdružení azylových domů (S.A.D.): Je občanská organizace, která má dnes již přes sto členů. Členy tohoto sdružení jsou jednotlivé azylové domy z celé České republiky (domy státní, nestátní, obecní i církevní). Nejedná se jen o domy pro muže, ale i pro ženy, pro matky s dětmi, seniory a domy na půli cesty. S.A.D. se snaží spoluvytvářet celkovou koncepci péče o lidi bez přístřeší. (S.A.D)

Armáda spásy: Je mezinárodní hnutí, které je součástí křesťanské církve. Armáda spásy v ČR má sídlo v Praze. V jejím čele stojí velící důstojník pro Českou republiku (major Michael R. Stannett ze Spojeného království Velké Británie a Severního Irska). Armáda spásy působí v Praze, Brně, Ostravě, Havířově, Karlových Varech, Krnově, Opavě, Přerově a Šumperku. Zahrnuje oblast duchovní i sociální.(kdo jsme). V České republice provozuje noclehárny, azylové domy pro muže, ženy, matky s dětmi, domovy pro seniory, komunitní centra, vězeňskou péči a centrum pro mládež. (co děláme)

Naděje: Česká organizace, která od roku 1990 nabízí pomoc lidem sociálně vyloučeným a lidem ohroženým sociálním vyloučením. Jejich práce je zaměřena na pomoc lidem bez domova, seniorům, dětem, mladým a dospělým s mentálním a kombinovaným postižením, opuštěným dětem, dále nabízí program zdravotní pomoci, potravinové pomoci a misijní činnost.

Emauzy: Občanské sdružení Emauzy ČR vzniklo v roce 1991. Hlavní činností je pomoc mužům bez domova nalézt hodnoty, které ztratili - střechu nad hlavou, smysluplnou práci a lidskou důstojnost. Působnost sdružení je celostátní. Sídlo je v Rychnově nad Kněžnou, sociální služby jsou poskytovány ve třech zařízeních: Rychnov nad Kněžnou, Praha, Most.

Příloha 6: Domovní řád Domu sv. Pavla

- 1) Uživatelé sociálních služeb DsP jsou povinni dodržovat ustanovení tohoto řádu, pravidla občanského soužití a řídit se pokyny pracovníků Domu sv. Pavla (dále jen DsP). V případě nedodržování těchto ustanovení má pracovník DsP právo přerušit ubytování na 1-7 dnů. Opakované nedodržování uvedených ustanovení jsou důvodem k ukončení pobytu.
- 2) Do DsP je zákaz vstupu se zvířaty.
- 3) K ubytování nemůže být přijat žadatel, jehož zdravotní stav vyžaduje hospitalizace v nemocnici. V případě podezření z nemoci je pobyt podmíněn lékařským potvrzením o bezinfekčnosti. Každou změnu zdravotního stavu je uživatel povinen hlásit zaměstnanci DsP.
- 4) Do DsP je zakázán vstup uživatelům pod vlivem alkoholu (není-li v individuálním plánu uživatele uvedeno jinak, je přípustná tolerance alkoholu 0,6 promile), omamných a psychotropních látek a jedů. V DsP je zakázáno uchovávání a užívání těchto látek.
- 5) V DsP je zakázáno přechovávat a používat zbraně.
- 6) Uživatelé nesmějí v DsP užívat fyzické ani slovní agrese.
- 7) Podepsáním *Smlouvy o poskytnutí služby azylový dům či služby dům na půli cesty* je uživatel povinen aktivně se účastnit schůzek s psychoterapeutem, sociálním/ní pracovníkem/cí, podílet se na řešení svojí náročné sociální situace, zejména postupovat k naplnění osobního cíle.
- 8) Uživatel je povinen hlásit údaje o všech aktuálních změnách týkajících se jeho osoby (pracovní poměr, ubytování, nové závazky atd.)
- 9) Uživatelé jsou povinni platit za poskytování sociálních služeb dle *smlouvy o poskytnutí služby azylový dům/dům na půli cesty, či individuálního plánu*.
- 10) Uživatel je povinen při odchodu odevzdat klíč od přiděleného pokoje v kanceláři DsP, KNL se odemykají v 19.30 hod a zamykají v 8.00 hod druhý den.
- 11) Uživatel odpovídá za svěřené ložní prádlo a ostatní zapůjčené věci. Jejich ztrátu a poškození musí neprodleně nahlásit. Za způsobenou škodu odpovídá dle trestních předpisů
- 12) Uživatelé nesmějí měnit uspořádání DsP, stěhovat nábytek a měnit uspořádání pokojů je zakázáno.
- 13) Kouřit lze jen ve vyhrazených prostorách (dvorek DsP), jinde je kouření přísně zakázáno.
- 14) V prostorách DsP je zakázáno používat rozdělaný oheň a elektrické spotřebiče mimo rozhlasový přijímač a holicí strojek.
- 15) Uživatel je povinen nahlásit, jestliže nebude nocovat na DsP. Pokud nebude nocovat 3 noci bez udání důvodů, bude uživateli ukončeno poskytování ubytovacích sociálních služeb.
- 16) Uživatelé jsou povinni dbát osobní hygieny, udržovat pořádek na pokojích a společných prostorách dle aktuálního rozpisu úklidů vyvěšeného ve společných prostorách.
- 17) Návštěvy jsou dovoleny jen ve vestibulu DsP, po dohodě se sociálním asistentem, nejdéle 1 hodinu denně.
- 18) Uživatelé mají možnost uchovávat si cenné věci a peníze v trezoru DsP a zároveň je k dispozici sklad pro úschovu věcí, které zde mohou být ponechány po dobu 1 měsíce.
- 19) Při ukončení ubytování předá uživatel svěřené lůžko v původním stavu, použité ložní prádlo a zapůjčený inventář.

.....
Bc. František Kaiseršot – vedoucí DsP uživatel

Příloha 7: Položený rozhovor

OSOBNÍ ÚDAJE:

1. Pohlaví respondenta
2. Věk
3. Rodinný stav
4. Máte děti?
 - a) *Pokud ano kolik?*
 - b) *Kolik jim je?*
 - c) *Stýkáte se s nimi?*
 - d) *O kolik nezaopatřených dětí osobně pečujete?*
 - e) *Kolik dětí je v péči jiné osoby nebo ústavu?*
5. V jakém prostředí jste prožil dětství? (fungující, problémové, neúplné, DD)
6. Stýkáte se s rodiči?
 - a) *Jaký je/byl vztah vašich rodičů?*
 - b) *Pracovali rodiče?*
7. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
8. Jaká je vaše státní příslušnost?
9. Kde máte trvalé bydliště?
10. V Českých Budějovicích jste od roku?
11. V ČB pobýváte? (*stále, občas, jenom projíždíte*)
12. Jaká byla prvotní příčina, že jste se stal bezdomovcem?
13. Jak dlouho jste na ulici?
14. Máte partnerku?
 - a) *jak bydlí vaše partnerka*
 - b) *jak často se s ní stýkáte*
 - c) *vadí vám, že nemůžete bydlet spolu*
 - d) *kdybyste měl své bydlení, budete bydlet spolu*
15. Z jakého důvodu jste přišel do azylového domu?
16. Kde jste byl před příchodem do azylového domu?

ZDRAVOTNÍ STAV.

17. Trpíte nějakou fyzickou nemocí?
 - a) *pokud ano, užíváte pravidelně nějaké léky*
18. Trpíte nějakou psychickou nemocí?
 - a) *pokud ano, užíváte pravidelně nějaké léky*
19. Jak byste hodnotil svůj zdravotní stav? (dobrý, uspokojivý, špatný)
20. Považujete své zdraví za důležité?
21. Využíváte zdravotnické služby? (př. praktik, RZS, CHOS, spec.zařízení - psychiatrie)
22. Platíte si zdravotní pojištění?

FINANČNÍ PODMÍNKY:

23. Chodíte do zaměstnání?

Pokud ne

a) *kdy a kde jste naposledy pracoval?*

b) *jak získáváte peněžní prostředky? (př. dávky SP, důchod, žádá ostatní občany)*

c) *hledáte si stále zaměstnání nebo příležitostné práce?*

24. Stačí Vám příjmy k pokrytí vašich osobních potřeb?

a) *pokud ne, kolik byste potřeboval?*

25. Kolik peněz utratíte denně?

26. Jste registrován na ÚP?

27. Platíte si sociální pojištění?

STRAVOVÁNÍ:

28. Kolik myslíte, že vypijete tekutin za den?

29. Kde se stravujete?

30. Jaká je vaše obvyklá strava?

31. Kouříte? Pokud ano, kolik?

32. Pijete alkohol?

a) *Pokud ano, jak často?*

b) *Jaký druh preferujete?*

c) *z jakého důvodu pijete alkohol?*

HYGIENICKÉ PODMÍNKY:

33. Využíváte sociálního zařízení AD (sprcha, WC)?

34. *Pokud ne, kde vykonáváte osobní hygienu v létě, v zimě?*

35. Kde získáváte ošacení?

DENNÍ REŽIM, VOLNÝ ČAS

36. Máte pravidelný denní režim?

37. Kdy ráno vstáváte?

38. Co děláte během dne?

39. Co děláte nejčastěji večer?

40. Kde trávíte noc v létě a kde v zimě?

41. Pokud trávíte noc jinde než v azylovém domě, kdo je s Vámi? (partner, kamarádi, sám atd.)

42. Věnujete pozornost médiím?

a. *sledujete televizi*

b. *čtete noviny, časopisy*

43. Zajímá vás dění v politice?

HODNOTOVÝ SYSTÉM:

Seřadit co nejvýznamněji, po co nejméně významnou:

Zdraví, rodinné vztahy, přátelství, zaměstnání, finanční zabezpečení, víra v Boha, zábava, alkohol, vlastní bydlení, jiné...

OSTATNÍ OTÁZKY.

44. Kdo je ve vašem životě nejdůležitější osobou?
45. Na koho byste se obrátili, kdyby Vám bylo nejhůř?
46. Máte přátele?
47. Když Vás potkají na ulici známí, kteří nejsou z okruhu vašich přátel bez přístřeší, hlásí se k Vám?
48. Jak vnímáte svou životní situaci?
49. Jste spokojen se svou životní situací?
50. Vnímáte svou životní situaci jako závažnou?
51. Co se Vám na vašem životě líbí?
52. Co vám nejvíce vadí? co vám chybí?
53. Chtěli byste svou situaci změnit?
a)co pro to děláte?
54. Kde si myslíte, že budete za rok?
55. Berete bezdomovství, jako životní styl?
56. Kdybyste si mohl splnit jakékoliv přání, jaké by to bylo?